

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΞ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1988

ΑΡΙΘ. 3

ΥΠΕΡΧΡΟΝΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΗΣ Ζ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ*

(Έξ άφορμής τής 1200ετηρίδος αύτής)

Γιά τόν διδασκτικό χαρακτήρα τών ιερών εικόνων χαρακτηριστικές είναι και οι γνώμες του Θωμά του Ακινάτου και αυτού του Λουθήρου. Ο Θωμάς Ακινάτος προσδιώριζε ως τριπλοῦν τόν σκοπό τών ιερών εικόνων: α) Πρέπει να προάγουν την εύλαβή προσευχή· β) πρέπει να υπενθυμίζουν τὸ παράδειγμα τών αγίων και γ) πρέπει να διδάσκουν ἰδίως τοὺς ἀγραμμάτους⁷⁹. Ο Λούθηρος ἀνεγνώριζε, ὅτι «εἶναι καλὸν νὰ ὑπάρχουν βιβλικές εἰκόνες, γιά νὰ μποροῦν ἀκόμη και ἐκεῖνοι, πού δὲν γνωρίζουν ἀνάγνωσι, νὰ γνωρίζουν τὴν Βίβλο και κανεὶς νὰ μὴ μπορῆ νὰ πῆ, ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ βρῆ τὸν Θεό»⁸⁰.

Πολιτισμικά και αισθητικά μηνύματα.

Ἡ διδασκαλία τής Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου γιά τίς ἱερές εἰκόνες σημαίνει κατάφασι ὄχι μόνον τών ὑλικῶν ἀξιῶν, ἀλλά και τών αισθητικῶν και γενικῶς τών πολιτιστικῶν ἀξιῶν. Οἱ ἱερές εἰκόνες ἱκανοποιοῦν τὸ αἰσθητικὸ a priori, πού εἶναι ἔμφυτο σὲ κάθε ἄνθρωπο. Ἐὰν αὐτὸς ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος,

ὅπως ἀποδεικνύουν, οἱ ζωγραφίες τών σπηλαιῶν του, ἐπιδιώκη νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἔμφυτη αἰσθητικὴ προδιάθεσι, πολὺ περισσότερο ὁ Χριστιανὸς στρέφεται πρὸς τὸ ὠραῖο, τὸ ὁποῖο, σύμφωνα πρὸς τὴν πλατωνίζουσα παράδοσι τών μεγάλων Πατέρων τής Ἐκκλησίας, εἶναι ἐκμαγεῖο και ἀνάκλασις τοῦ πανυπερτελείου κάλλους τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ ἐξηγεῖ γιάτὶ μέσα σὲ πανανθρώπινα πλαίσια ἡ Θρησκεία και ἡ Τέχνη εἶναι ἀλληλένδετες και ἀλληλεξαρτώμενες⁸¹. Ο Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐπικαλεῖται τὴ μαρτυρία τοῦ ἀγίου Γρηγορίου Νύσσης, ὁ ὁποῖος τονίζει ὅτι μετὰ χρώματα τής ἱερᾶς ζωγραφικῆς ἡμπορεῖ «τὸ ἀρχέτυπον κάλλος» τοῦ Θεοῦ νὰ μεταφερθῆ «πρὸς τὸ ὁμοίωμα»⁸².

Οἱ Πατέρες τής Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου — ἔστω δευτερογενῶς, ἐὰν ὄχι πρωτογενῶς — ἐπανειλημμένως τονίζουν τὴν ἀμετάβλητη αἰσθητικὴ λειτουργία τής ἐκκλησιαστικῆς ζωγραφικῆς, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ Πρακτικὰ τής Συνόδου. Ἔτσι λ.χ. μέσα σ' αὐτὰ τονίζεται, ὅτι οἱ ἱ. ναοὶ χωρὶς

* Συνέχεια ἐκ τής σελ. 68 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 τεύχους.

79. L ü d t k e, Bilderverehrung, ἐν Wetzler und Welte's Kirchenlexikon oder Encyclopädie der Katholischen Theologie und ihrer Hilfswissenschaften, τόμ. 2 (Freiburg im Breisgau), σ. 814.

80. Erwin F a h l b u s c h (ἐκδ.), Taschenlexikon Religion und Theologie, τόμ. 1, Göttingen 1971, σ. 278.

81. Περισσότερα σχετικῶς βλ. στὰ ἐξῆς: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδωροῦ, Ὁ Χριστιανισμὸς και τὸ ὠραῖο, Ἀθήνα 1972. Τοῦ ἰδίου, Ἡ Αἰσθητικὴ τών Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐν Ἀθήναις 1971. Τοῦ ἰδίου, Τέχνη και Ἐλευθερία (Αἰσθητικὸ Δοκίμιο), Ἀθήνα, 1976.

82. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Λόγος Α' ἀπολογητικὸς πρὸς τοὺς διαβάλλοντας τὰς ἀγίας εἰκόνας, Migne Ἐ.Π. 94, 1269.

εἰκόνες εἶναι «ἄσχημοι καὶ ἄμορφοι»⁸³. Γι' αὐτὸ «πάντες οἱ ὀρθόδοξοι... τὴν ὠραιότητα τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ ἐκ διαφόρων χρωμάτων καὶ κοσμήσεως ζωγράφων ποιοῦμεν»⁸⁴. Ἔτσι «τῶν χρωμάτων τὰ ἄνθη», τῶν «χρυσουγῶν ψηφίδων αἱ συνθέσεις», τὰ «φαιδρὰ ζωγράφων τεχνήματα» κ.τ.τ. συντελοῦν ὥστε νὰ «ἀπαστράπτῃ τὸ κάλλος»⁸⁵. Μπροστὰ στὸ κάλλος αὐτὸ ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἀναφωνεῖ: «Ἐλκει με πρὸς θεάν τῆς γραφῆς τὸ ἄνθος καὶ ὡς λειμῶν τέρπει τὴν ὄρασιν»⁸⁶. Καὶ ὁ ἱερός Φῶτιος ὁ Μέγας, πού ἀγωνίσθηκε γιὰ τὴν προβολὴ τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, στὴν θαυμασία ὀμιλία του, πού ἔκαμε στὰ ἐγκαίνια τῆς «νέας ἐκκλησίας τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου», πού οἰκοδομήθηκε μέσα στὰ ἀνάκτορα ἀπὸ τὸν Βασίλειο τὸν Μακεδόνα, περιγράφει μὲ ζωηρὰ χρώματα τὴν ὠραιότητα τοῦ ναοῦ, τὰ «περικαλλῆ προπύλαια» του, τὸ «κάλλος» καὶ τὴν «λαμπρότητα» τῶν «πολυανθῶν ψηφίδων», πάνω στὶς ὁποῖες «ἐπαλείφεται» χρυσός, τὶς ὑπέροχες εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ, τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἁγίων, τὴν ἀψίδα, ἡ ὁποία «τῆ μορφῇ τῆς Παρθένου περιαστράπτεται» καὶ γενικῶς «πάντα τὰ κάλλη», πού δὲν ἐπιτρέπουν στὸν θεατὴ νὰ ἀπολαύσῃ πλήρως τὸ θέαμα, διότι ἡ προσοχὴ του διασπᾶται πότε πρὸς τὸ ἓνα καὶ πότε πρὸς τὸ ἄλλο⁸⁷.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου γιὰ τὴν Τέχνη. Ἡ διδασκαλία αὐτὴ, καταδικάζοντας τὴν ἠθικὴ ἀσυδοσία τῆς Τέχνης (πρβλ. τὸ «Ἡ Τέχνη γιὰ τὴν Τέχνη») καὶ συναρτῶντας τὴν θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἀξιολόγησι αὐτῆς πρὸς τὴν ποιότητα τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς, τονίζει, ὅτι «οὐδεὶς τῶν εὐφρονούντων

τὴν τέχνην κακίζει, ἀν εἰς τὰ τοῦ βίου τούτου ἀναγκαῖα χρῆσιμόν τι κατασκευάσῃ. Διανοεῖσθαι γὰρ χρῆ τὸν σκοπὸν καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τεχνῶν γίνεται· καὶ εἰ μὲν πρὸς εὐσέβειαν δεκτόν· εἰ δὲ πρὸς αἰσχρότητα τινα, στυγητὸν καὶ ἐκβεβλημένον»⁸⁸.

Βεβαίως ἡ Αἰσθητικὴ τῶν ἱερῶν εἰκόνων, ὅπως αὐτὴ προβάλλεται ἀπὸ τὴν Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, εἶναι Θεολογικὴ Αἰσθητικὴ, διότι κάνει τὴ θεώρησι τῆς ἱστορικογενετικῆς διαμορφώσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς παραδόσεως τῆς Χριστιανικῆς Ζωγραφικῆς καὶ προβαίνει σὲ φαινομενολογικὴ περιγραφή τῆς τεχνικῆς καὶ τῶν μορφολογικῶν τῆς γνωρισμάτων ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ θεολογικοῦ περιεχομένου τῆς. Τὸ περιεχόμενο τοῦτο, γιὰ τοὺς Πατέρες τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κατέχει τὸ πρωτεῖο καὶ ἐξετάζεται ἀπὸ αὐτοὺς περισσότερο, ἐνῶ ἡ μορφολογία τῶν ἱερῶν εἰκόνων καταλαμβάνει τὴ δευτέρη θέσι. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν σημαίνει μείωσι τῆς αἰσθητικῆς ἀξίας τους, διότι ὁ φιλοσοφικὸς κλάδος τῆς Αἰσθητικῆς ἢ Φιλοσοφίας τοῦ Ὁραίου, ὅπως δὲν πρέπει νὰ συρρικνώνεται σὲ μιὰ Αἰσθητικὴ τοῦ περιεχομένου (Gehaltsästhetik), πού παραθεωρεῖ τὴ μορφὴ, ἔτσι δὲν πρέπει νὰ ἐκφυλίζεται σὲ μιὰ Αἰσθητικὴ τῆς μορφῆς (Formästhetik), πού ἀδιαφορεῖ γιὰ τὸ περιεχόμενο.

Ἀπὸ τὴ σκοπιὰ λοιπὸν τῆς Θεολογικῆς Αἰσθητικῆς τῶν ἱ. εἰκόνων, πού ἀπαιτεῖ τὸ κατὰ τὸ δυνατόν καλύτερο συνταίριασμα τοῦ θεολογικοῦ περιεχομένου καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς μορφῆς, ἐξηγεῖται γιὰ τὴ Χριστιανικὴ Εἰκονογραφία — μετὰ τὴν πρωτοχριστιανικὴ καὶ παλαιοχριστιανικὴ μεταβατικὴ περίοδο τῆς αὐτονοήτου ἀναζητήσεως καταλ-

83. Mansi 12, 978.

84. Mansi, 12, 1063.

85. Mansi, 13, 12· 13, 57· 13, 84-85.

86. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, ἐνθ' ἄνωτ., 1265-1268.

87. Ὁ ἀρχιτέκτων... εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν γῶρον ἅμα πάντα συλλέξας τὰ κάλλη οὐκ ἔῃ τὸν θεατὴν καθαρῶς ἐντροφήσαι τῷ θεάματι, ἄλλων ἀπ' ἄλλων ἐφελκόντων τε καὶ μετασπάντων καὶ μὴ παραχωρούντων ὅσον τις ἐθέλει τοῦ ὀραμένου κορένυσθαι»: Μ. Φωτίου, Ὁμιλία δεκάτη: Ἐκφρασις τῆς ἐν τοῖς βασιλείοις νέας ἐκκλησίας τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου οἰκοδομηθείσης, ἐν: Βασιλείου Λαοῦ Ὀδοῦ, Φωτίου Ὁμιλία — Ἐκδοσις κειμένου, Εἰσαγωγή καὶ Σχόλια, Θεσσαλονίκη 1959, σ. 56-58, 99-104.

88. Mansi 13, 241, ὅπου ἐπίσης τονίζεται, ὅτι «πᾶσαι μὲν οὖν βάναισι τέχναι τοῦ σκοποῦ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἐκκλίνοσαι, ἀποκέρυκτοί εἰσιν· αἱ δὲ μὴ οὕτως ἔχουσαι, ἀλλ' εἰς τὸν βίον ἡμῶν χρησιμεύουσαι, οὐδαμῶς τὸ ἀπρεπὲς ἔχουσιν, οὐδὲ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν διεπτύσθησαν ἢ ἀπεβλήθησαν. Καὶ τὴν ζωγραφικὴν τέχνην, εἰ μὲν εἰς ὅψιν αἰσχρότητος ταύτης χρῆσαιτό τις, ἀπόπτυστός ἐστι καὶ ἐπιβλαβής... Εἰ δὲ ἐναρέτων ἀνδρῶν βίους καὶ μαρτυρικῶν ἔθλων διηγήσεις καὶ τὰ τούτων ἐξηγητικὰ παθήματα καὶ τῆς τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν οικονομίας τὸ μυστήριον γράφειν ἐθέλωμεν, τῆνικαῦτα τῇ τῶν ζωγράφων χρώμενοι τέχνῃ, εὐρισκόμεθα λίαν ὀρθῶς ἐργαζόμενοι». Πρβλ. Βασ. Γιαννοπούλου, Αἱ περὶ Τέχνης ἰδέαι τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, Ἀθήναι 1980, σ. 12 ἐξ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(Αναδημοσίευσις εἰς τὸ ὄρθον)

'Αριθμ. { Πρωτ. 257
          { Διεκπ. 104

'Αθήνησι τῆ 25-1-1988

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὴν παράγρ. 2 τοῦ ἄρθρου 19 τοῦ Ν. 590) 1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», δημοσιεύομεν κατωτέρω «Προκαταρκτικὸν Πίνακα» κληρικῶν προταθέντων διὰ ἐγγραφὴν των εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν Ἐκλογίμων καὶ ἐχόντων τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα.

Συμφώνως πρὸς τὴν παράγρ. 2 τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ Ν. 590) 1977, κατὰ τῆς ἐγγραφῆς ὑποψηφίου τινὸς ἐκ τῶν κατωτέρω προτεινομένων, δύναται γὰ ἀσκηθῆ παρ' οἰουδήποτε κληρικοῦ ἢ λαϊκοῦ, ἐνστάσις, ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ὁ προτεινόμενος δὲν διαθέτει τὰ πρὸς Ἀρχιερατεῖαν οὐσιαστικὰ ἢ τυπικὰ προσόντα.

Ἡ ἐνστάσις αὕτη δύναται γὰ ὑποβληθῆ εἴτε πρὸς τὸν οἰκείον Μητροπολίτην εἴτε πρὸς τὴν Ἀρχιεραγματεῖαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὰ περαιτέρω.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

α/α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΙΣ ΗΝ ΑΝΗΚΕΙ
1.	'Αρχιμ. ΖΑΛΟΥΜΗΣ Νικόδημος	Θηβῶν καὶ Λεβαδείας
2.	» ΗΛΙΑΔΗΣ Ἀμφιλόχιος	'Αθηνῶν
3.	» ΘΕΟΔΩΡΟΥ Εἰρήναρχος	Νέας Σμύρνης
4.	» ΚΑΒΑΤΣΙΚΛΗΣ Μελίτων	'Αθηνῶν
5.	» ΚΑΠΠΑΣ Μάξιμος	'Αθηνῶν
6.	» ΚΟΤΣΩΝΗΣ Ἰωαννίκιος	'Εδέσσης
7.	» ΠΟΥΡΤΣΟΥΚΛΗΣ Δωρόθεος	Σύρου
8.	» ΠΟΥΡΤΣΟΥΚΛΗΣ Δανιήλ	Δημητριάδος
9.	» ΣΑΠΙΚΑΣ Δανιήλ	Φθιώτιδος
10.	» ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ Γεώργιος	'Εδέσσης
11.	» ΦΙΛΟΘΕΟΥ Μακάριος	'Αλεξανδρουπόλεως
12.	» ΦΡΑΓΚΑΚΟΣ Ἰωήλ	'Εδέσσης
13.	» ΦΡΑΓΚΟΣ Ἱερώνυμος	Πειραιῶς
14.	» ΧΟΡΤΑΤΟΣ Τίτος	Ν. Ἰωνίας

Ἐντολῇ καὶ ἐξουσιοδοτήσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιεραγματεὺς

'Αρχιμ. ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ - ΓΚΙΝΗΣ

λήλων συμβολικῶν καὶ ρεαλιστικῶν καλλιτεχνικῶν μοτίβων, ὀλίγον κατ' ὀλίγον μὲ κάποια δυναμικὴ μακροεξέλιξι διαμόρφωσε ποικίλες κατὰ τόπους καὶ χρόνους παραλλαγές τοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σταθεροῦ καὶ ἐνιαίου ὀρθοδόξου βυζαντινοῦ καλλιτεχνικοῦ «στύλ», τὸ ὁποῖο, ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ ἱερός Φώτιος, εἶναι τὸ κατάλληλο πορθμεῖο, τὸ ὁποῖο μᾶς ἀνάγει ἀπὸ τὰ ἐπίγεια ἀκρογυᾶλια

στὶς οὐράνιες ἀκτὲς καὶ «διαπορθμεύει ἡμῖν τὴν ἐκεῖθεν ἀγαθοειδῆ καὶ θεῖαν εὐμένειαν» καὶ Χάριν⁸⁹.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

89. Μ. Φωτίου, Τὰ Ἀμφιλόχεια ἢ λόγων ἱερῶν καὶ ζητημάτων ἱερολογίαι, ἐρώτησις ρα', Migne Ἑ.Π. 101, 656.

Ἡ Γ' Φάσις τῆς Ἱερᾶς Πορείας τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ Κ.Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΕΡΒΙΑΣ ΚΑΙ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

(11 - 21 Σεπτεμβρίου 1987)

Τρίτη φάσις τῆς Ἱερᾶς πορείας ἀγάπης, εἰρήνης καὶ ἐνότητος τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ σεπτοῦ Προκαθημένου τῆς Ὁρθοδοξίας Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου ὑπῆρξεν ἡ πρὸς τὰς Ἀγιωτάτας Ἐκκλησίας Σερβίας καὶ Ρουμανίας.

Οὕτως ὁ Πρῶτος Πατριάρχης τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κ.κ. Δημήτριος ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Καθέδρας Αὐτοῦ τῇ 11ῃ Σεπτεμβρίου 1987, τῇ συνοδείᾳ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Μύρων κ. Χρυσοστόμου, Πέργης κ. Εὐαγγέλου, Γερμανίας κ. Αὐγουστίνου καὶ Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαίου, Διευθυντοῦ τοῦ Ἰδιαιτέρου Αὐτοῦ Γραφείου, καὶ τῶν Πανοσιολ. Μεγάλου Ἀρχιδιακόνου κ. Δημητρίου, Ὑπογραμματέως τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου κ. Μελίτωνος, καὶ Κωδικογράφου αὐτῆς κ. Ἀποστόλου, καθὼς καὶ τῶν Ἐντιμολ. κ. Ἐμμανουὴλ Φωτιάδου, Καθηγητοῦ, Ἀρχοντος Μ. Πρωτονοταρίου καὶ Διευθυντοῦ τοῦ Α' Πατριαρχικοῦ Γραφείου καὶ Δρος Θεοδοσίου Καραμουράτογλου, προσωπικοῦ ἱατροῦ Αὐτοῦ κ.κ. Τὸν Πατριάρχην ἐν τῇ ἀεροδρόμῳ τῆς Πόλεως προσέπεμψε σύμπασα ἡ ἐν τῷ Ἱερῷ Κέντρῳ Ἱεραρχία μετ' ἐπικεφαλῆς τὸν Σεβ. Ἐπίτροπον Μητροπολίτην Μελιτηνῆς κ. Ἰωακείμ, ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰάκωθος καὶ οἱ ἐν τῇ Πόλει Γενικοὶ Πρόξενοι τῆς Ἑλλάδος κ. Α. Χρυσανθόπουλος καὶ Γιουγκοσλαβίας κ. IBZO NIVIDHELI.

Τὸ φέρον τὸν Παναγιώτατον Πατριάρχην καὶ τὴν Ἀκολουθίαν Αὐτοῦ ἰδιωτικὸν ἀεροσκάφος τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας προσεγειώθη τὴν 10.20' τοπικὴν ὥραν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Βελιγραδίου, ἔνθα ὑπεδέχθησαν τὸν ὑψηλὸν Ἐπισκέπτην ὁ Μακ. Προκαθημένος τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας Πατριάρχης κ. Γερμανὸς μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ ἐκ τῶν Σεβ. Ἐπισκόπων Ζίτσης κ. Στεφάνου, Μπανιολούκας κ. Ἐφραίμ, Τιμοκίου κ. Μιλούτιν καὶ Βράτσης κ. Σάββα. Ὡσαύτως κατὰ τὴν ὑποδοχὴν παρέστησαν ὁ ἑλληνομαθὴς Σεβ. Ἐπίσκοπος Βανάτου κ. Ἀμφιλόχιος, ὁ Ἀρχιμ. Εἰρηναῖος Μπούλοβιτς, Πρύτανις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου, ὁ Ἀρχιμ. Ἀθανάσιος Γιέ-

φτιτς, Καθηγητῆς αὐτῆς, ὁ Πρωτοπρεσβύτερος MILAN JANCOVIC, Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ ἄλλοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, ἀπὸ πλευρᾶς δὲ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ὁμοσπονδου Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας ὑπεδέχθησαν τὸν Πατριάρχην οἱ κ.κ. DRAGAN DRAGOSLAVIC, μέλος τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ὁμοσπονδου Δημοκρατίας καὶ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου ἐπὶ τῶν Θρησκευτικῶν Ὑποθέσεων τῆς Δημοκρατίας τῆς Σερβίας, μετὰ τῶν Γραμματέων τοῦ Κράτους κ.κ. TOMA NOVACOVIC καὶ DRAGAN BRANKOVIC. Ἐκ μέρους τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλλάδος τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὑπεδέχθη καὶ ἐχαίρεισεν ὁ ἐξοχ. Πρέσβυς αὐτῆς ἐν Βελιγραδίῳ κ. Ἐμμανουὴλ Σπυριδάκης μετὰ τοῦ ἀνωτέρω προσωπικοῦ τῆς Πρεσβείας.

Κατὰ τὴν ἀφίξιν του εἰς τὸ ἀεροδρόμιον ὁ Πατριάρχης Δημήτριος προσέβη εἰς δηλώσεις, εἰς τὰς ὁποίας μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐτόνισεν:

«Ἡ πορεία μας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν χώραν σας, πολὺ πέραν ἀπὸ τὸν ἐθιμοτυπικὸν χαρακτήρα τῆς ἀντεπισκέψεως πρὸς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην σας, ἔχει τὸ νόημα τῆς μεταδόσεως τοῦ εὐρυτέρου χριστιανικοῦ μηνύματος τῆς ἀγάπης, τῆς ἐνότητος καὶ τῆς εἰρήνης τῆς ἀγάπης μεταξὺ ὄλων τῶν ἀνθρώπων καλῆς πίστεως καὶ καλῆς θελήσεως, τῆς ἐνότητος μεταξὺ ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς εἰρήνης εἰς τὴν χώραν αὐτὴν καὶ εἰς ὅλοκληρον τὸν κόσμον».

Ἐκ τοῦ ἀεροδρομίου ἡ Α. Θ. Παναγιότης κατηνύθη εἰς τὸν Καθεδρικὸν Πατριαρχικὸν Ναὸν τοῦ Ἀγίου Σάββα, ἔνθα ἐγένετο εἰς Αὐτὴν ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ ὑπὸ τῆς Α. Μακαριότητος, τῶν Ἱεραρχῶν, τοῦ κλήρου καὶ πολυπληθοῦς πιστοῦ λαοῦ χειροκροτοῦντος, ζητωκραυγάζοντος καὶ ἐπευφημοῦντος τὸν Πατριάρχην, συνωθουμένου δὲ γὰ ἀσπασθῆ τὴν δεξιὰν Αὐτοῦ. Μετὰ τὴν ψαλεῖσαν Δοξολογίαν καὶ τὴν προσφώνησιν τοῦ Μακ. Πατριάρχου τῶν Σέρβων κ. Γερμανοῦ, καλωσορίσαντος τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ὡς «Ἀγγελον τῆς Ὁρθοδοξίας» καὶ «Πατέρα τῶν Πατέρων ἡμῶν», καὶ τὴν ἀντιφώνησιν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος,

Αὕτη ἀνῆλθεν εἰς τὰ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Μεγάρῳ διαμερίσματά Αὐτῆς, ἔγθα καὶ κατέλυσεν. Ἐν τῷ μεταξύ, διὰς ἑλλήνων φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου, προσεληθούσα εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Πατριαρχικοῦ Μεγάρου, ἔψαλε τὴν ψῆμην τῆς Α. Θ. Παναγιώτητος καὶ ἐξετήσατο καὶ ἔλαβε τὴν ἀγίαν εὐλογίαν Αὐτῆς.

Μετὰ βραχεῖαν ἀνάπαυσιν, ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπεσκέφθη, ἐν τῷ Προεδρικῷ Μεγάρῳ, τὸν Πρόεδρον τοῦ Προεδρείου τῆς Ὁμοσπονδοῦ Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας Ἐξοχ. κ. LAZAR MOISOFF, ὅστις ἀνέμεινε τὸν Πατριάρχην εἰς τὴν εἴσοδον τῆς «Αἰθούσης τῆς Σερβίας» τοῦ Μεγάρου, περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν Ἐξοχ. κ. MOMCILO VUCINIC, μέλους τῆς Ὁμοσπονδοῦ Κυβερνήσεως καὶ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου Ὀρθοδόξων Ὑποθέσεων αὐτῆς, κ. RADOVAN SAMARDNIC, Γραμματέως τοῦ Κράτους, καὶ ἄλλων ἐπισήμων κυβερνητικῶν παραγόντων τῆς Γιουγκοσλαβίας. Μεταξὺ Πατριάρχου καὶ Προέδρου διεξήχθη ἐγκάρδιος συνομιλία, διαρκέσασα ἐπὶ μίαν ὥραν περίπου. Χαιρετίσων τὸν Πατριάρχην Δημήτριον ὁ MOISOFF μεταξὺ ἄλλων ἐτόνισε:

«Χαίρω διὰ τὴν συνάντησίν μας εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς παραμονῆς σας εἰς τὴν χώραν μας καὶ οὕτως δύναμαι νὰ Σᾶς χαιρετίσω ἐκ μέρους τοῦ Προεδρείου τῆς ΟΣΔΓ καὶ ἐμοῦ προσωπικῶς. Μᾶς ἐτιμῆσατε πολὺ μὲ τὴν ἀπόφασίν Σας, εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐπισκεψέων σας εἰς ἄλλας χώρας, μὲ τὴν ἀποστολὴν σας τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀδελφωσύνης, νὰ ἔλθετε εἰς ἐπίσκεψιν καὶ εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν».

Εἰς τὴν ἀντιφώνησίν Του ὁ Πατριάρχης Δημήτριος εἶπε μεταξὺ ἄλλων:

«Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, καὶ ἐπιτὸς αὐτῆς αἱ δύο ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Γιουγκοσλαβίας, δεόμεναι καθημερινῶς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ τῆς εὐσταθείας τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ποιμνίων αὐτῶν, ἐκτιμῶσιν ἰδιαίτερος τὰς πολιτίμους προσπάθειάς τῆς Γιουγκοσλαβικῆς Πολιτείας ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως ἐν τῷ κόσμῳ τῶν ὑψηλῶν ιδεωδῶν τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀδελφωσύνης μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ ὑπὲρ τῆς ἄρσεως τῶν φυλετικῶν διακρίσεων.

»Εἴμεθα εὐτυχεῖς πληροφορούμενοι καὶ διαπιστοῦντες, οὗτοι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς χώρας ταύτης, ὑπὸ τὴν ἔμφρονα πνευματικὴν ἡγεσίαν τοῦ σεβασμίου καὶ ἀγαπητοῦ τοῖς πᾶσι Μακαριωτάτου Πατρι-

άρχου Βελιγραδίου καὶ πάσης Γιουγκοσλαβίας κυρίου κυρίου Γερμανοῦ ἀπολαύει τῆς ἰδιαίτερας τιμῆς, προσοχῆς, ἀγάπης καὶ συναντιλήψεως τῆς ἐνταῦθα Πολιτείας καὶ ἀσκεῖ τὰ πνευματικὰ αὐτῆς δικαιώματα ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ ἀνέσει».

Εἰς τοὺς λόγους τούτους τοῦ Παναγιωτάτου ὁ Μώυσοφ παρετήρησεν:

«Αἱ σχέσεις μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας εἶναι τόσον μακροχρόνιοι καὶ τόσον ἐνδοξοὶ ὥστε ἡ ἐπίσκεψίς Σας εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν νὰ ἀποτελῇ ἄλλην μίαν ἀπόδειξιν τῆς μεγάλης ἀποστολῆς τὴν ὅποιαν ἔχει τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰς τὸν κόσμον τῆς Ὁρθοδοξίας.

»Ἡμεῖς ἐκτιμῶμεν πολὺ τὰς προσπάθειάς Σας, Παναγιώτατε, κατὰ τὰς ἐπισκέψεις ποὺ κάνετε εἰς τὴν χώραν μας καὶ εἰς ἄλλας χώρας, νὰ ἐπιτελήτε αὐτὴν τὴν ἀποστολὴν εἰρήνης καὶ προσεγγίσεως τῶν λαῶν. Διότι, Ὑμεῖς ἀγωνίζεσθε διὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ οἰκουμενισμοῦ καὶ τῶν στενῶν σχέσεων μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Οὐδὲν ὠραιοῦτερον τοῦ νὰ ἐργάζεται κανεὶς διὰ τὰ μέσα τῆς εἰρήνης ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τῆς προσεγγίσεως μεταξὺ τῶν λαῶν.

»Ἡ ἀποστολή Σας εἶναι ἀποστολή εἰρήνης. Διὰ τοῦτο καὶ ἀδθις Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τοὺς λόγους Σας καὶ διὰ τὴν ἐπίσκεψίν Σας εἰς τὴν χώραν μας».

Εὐχαριστῶν τὸν Πρόεδρον, διότι ὠμίλησεν ἐκ καρδίας, ὁ Πατριάρχης Δημήτριος προσέθεσεν:

«Ἐπιθυμία τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι ἀκριθῶς αὐτὴ ἡ χαρὰ καὶ ἡ εἰρήνη... Ἡμεῖς ἤλθομεν ἐδῶ διὰ νὰ συμβάλωμεν μετὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ Γερμανοῦ εἰς τὴν μεγαλυτέραν στερέωσιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως μεταξὺ ἡμῶν, διὰ νὰ δυναθῶμεν, κατόπιν, ἐσκολώτερον νὰ ἀπευθυνθῶμεν πρὸς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν. Διὰ τοῦτο ὀφείλομεν οἱ πάντες ἀπὸ κοινοῦ νὰ συνεργαζώμεθα διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν ἐν λόγῳ ἀγαθῶν. Καὶ αἱ προσπάθειαι μας ὀφείλουσι νὰ εἶναι ἀπόρροια ἐκ τῶν πηγῶν τῶν ψυχῶν μας. Διότι τὴν εἰρήνην θὰ ἐπιτύχουν μόνον ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ποθοῦν τὴν χαρὰν καὶ τὴν εἰρήνην, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐργάζονται διὰ τὴν χαρὰν καὶ τὴν εἰρήνην».

Τὸ ἀπόγευμα τῆς πρώτης ταύτης ἡμέρας, διεξήχθησαν συνομιλίαι, ὑπὸ τὴν συμπροεδρίαν τῶν δύο Πατριαρχῶν, Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σερβίας, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἀρχιερατικῶν μελῶν τῆς Συνοδείας τῆς

Α. Θ. Παναγιώτης και της Ίερᾶς Συνόδου της Ἐκκλησίας της Σερβίας, ἐπὶ θεμάτων κοινῆς ἐνδιαφέροντος τῶν δύο Ἐκκλησιῶν και της Ὁρθοδόξου Ὀλότητος εὐρύτερον. Κατὰ τὰς συνομιλίας ταύτας διεπιστώθη ἀπόλυτος ταυτότης ἀπόψεων ἐπὶ τῶν ἀφορώντων εἰς τε τὰς δύο Ἐκκλησίας και τὸ πανορθόδοξον σήμερον θεμάτων.

Τὸ ἑσπέρας, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Δημήτριος παρέστη εἰς τὴν πρὸς τιμὴν Αὐτοῦ δοθείσαν δεξίωσιν ὑπὸ τοῦ Ἐξοχ. Πρέσβειος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας ἐν Γιουγκοσλαβία κ. Ἐμμανουὴλ Σπυριδάκη, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Μακαριότητος, τῆς Συνοδείας Αὐτοῦ, τῆς Ἱεραρχίας και κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σερβίας και ἐκλεκτῶν προσκεκλημένων ἐκ τοῦ πολιτικοῦ και τοῦ διπλωματικοῦ κόσμου τῆς Γιουγκοσλαβίας.

Τὴν ἐπομένην, 12γν Σεπτεμβρίου, ὁ Παναγιώτατος Πατριάρχης, τῇ συνοδείᾳ πάντοτε τοῦ Μακ. Πατριάρχου τῶν Σέρβων και τῆς Ίερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, ἐπισκέφθη τὴν πόλιν τοῦ NOVI SAD, τὸ ἀρχαῖον Νεόφυτον, ἔνθα τῷ ἐγένετο μεγαλειώδης ὑποδοχὴ ὑπὸ χιλιάδων πιστῶν, ἀποθεωσάντων Αὐτόν. Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου ὑπεδέχθη τὸν Πατριάρχην Δημήτριον ὁ Τοποτηρητῆς τῆς Ἐπισκοπῆς NOVI SAD Σεβ. Ἐπίσκοπος Σβορνικίου και Τούζλας κ. Βασίλειος, νεάνιδες δὲ ἐνδεδυμένοι παραδοσιακὰς τοπικὰς στολὰς προσέφεραν εἰς τὸν «Καλὸν Ἄγγελον και πατέρα των» Πατριάρχην Δημήτριον, ἄνθη. Ἐφάλλη δοξολογία, προσεφώνησε λίαν ἐπικαίρως ὁ Σεβ. Τοποτηρητῆς και ἀντεφώνησεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης.

Ἐν μέσῳ χειροκροτημάτων, ἀλαλαγμῶν και ἀναφωνήσεων «Ζήτω» τοῦ πλήθους, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ Ναοῦ και ἐπισκέφθη τὴν Πανακοθήκην τῆς «Σερβικῆς Ἑστίας» τοῦ NOVI SAD.

Ἀκολούθως ὁ Πατριάρχης Δημήτριος ἐπισκέφθη τὸ ἱστορικὸν Καρλοβίκιον, παλαιὰν πρώτην ἔδραν τῶν Πατριαρχῶν Σερβίας, και προσεκύνησε, προσπορευομένων τῶν λαδάρων και ἐξαπτερύγων, εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἐν μέσῳ και αὐθις ἐπευφημιῶν τοῦ συγκεντρωθέντος πλήθους τῶν πιστῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπηύθυνε πατρικὸν χαιρετισμὸν ἀπὸ μέρους τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐπιδαφιλεύσας τοῖς πᾶσι τὴν ἁγίαν Πατριαρχικὴν Αὐτοῦ εὐλογίαν.

Μεθ' οὗ, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὠδηγήθη εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν τοῦ Καρλοβικίου, ἐν τῇ ὁποίᾳ, τῶν σπουδαστῶν αὐτῆς ἱσταμένων ἐν παρατάξει, τῷ ἐγένετο θερμὴ ὑποδοχὴ ἐκ μέρους τοῦ Πρυτάνειος και τῶν Καθηγητῶν αὐτῆς, ἐνῶ χορῶδια ἐξ ἱερέων ἔψαλλεν ἐκκλησιαστικὸς ὕμνος.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπισκέφθη τὴν ἱστορικὴν γυναικειαν Μονὴν τῆς Τάβνας, ἔνθα ἀνέμενον Αὐτὴν χιλιάδες και αὐθις πιστῶν, ἀνελθόντων ἐπὶ τούτῳ εἰς τὴν ἐπὶ λόφου κειμένην περίπτυστον Μονὴν ταύτην. Εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Μονῆς ὑπῆρχε λάδαρον μὲ τὰς προσωπογραφίας τῶν δύο Πατριαρχῶν και τὴν ἐπιγραφὴν «Ὡς εὖ παρέστητε, Παναγιώτατε. Εὐλόγεῖτε», ἑλλημιστὶ και σερβιστὶ. Ὁ Πατριάρχης διέσχισε τὰ ἐπευφημοῦντα Αὐτὸν πλήθη, χειροκροτοῦντα και κραυγάζοντα «Ζήτω ὁ Πατριάρχης Δημήτριος», «Ζήτω ἡ Ὁρθοδοξία», και ἀνήλθεν εἰς εἰδικὴν ἐπὶ τούτῳ στηθεῖσαν ἐξέδραν, ἔνθα ἐφάλλη δοξολογία και ἀντηλλάγησαν ἐπίκαιροι λόγοι μεταξὺ τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Σβορνικίου και Τούζλας Βασιλείου και τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Μετὰ προσκύνησιν εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς, ὁ Πατριάρχης Δημήτριος ἀνήλθεν εἰς τὸ ἡγουμενεῖον αὐτῆς, ἔνθα προσελθόντες ἐχαιρέτισαν Αὐτὸν οἱ κ.κ. ZVONIMIR STEMER, Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Ὁρησκευτικῶν Ὑποθέσεων τῆς Δημοκρατίας Βοσνίας και Σαράγεβο, ὁ ὁμόλογος αὐτοῦ τῆς Δημοκρατίας τῆς Σερβίας κ. DRAGAN DRAGOSLAVIC, και ὁ Δήμαρχος Τούζλας κ. MILO TOMIC.

Κατακλείς συγκινητικῆς τῆς ἡμέρας ταύτης ὑπῆρξεν ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Προκαθημένου τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν πόλιν Βάλιεβο, εἰς τὸν Καθεδρικὸν αὐτῆς Ναὸν τῆς Ἁγίας Σκέπης, ὅπου ὑπεδέχθησαν Αὐτὸν ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Σάμπας και Βαλιέβου κ. Ἰωάννης, ὁ κληρὸς τῆς Ἐπισκοπῆς, και πλήθος ὀρθοδόξων πιστῶν, κατακλιουσάντων τὸν Ναὸν, τὸν περίβολον αὐτοῦ και τὰς ὁδοὺς. Ὁ Πατριάρχης Δημήτριος ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ φρενιτιωδῶς ἀλαλάζοντος πλήθους, τὸ ὁποῖον ἔστρωγεν ἱμάτια και ἄνθη ἔνθεν Ὀδοῦς διήρχετο, ἐνῶ χορὸς μοναζουσῶν τῆς παρὰ τὴν πόλιν ταύτην γυναικειᾶς Μονῆς Τσέλιε λίαν συγκινητικῶς ἔψαλλεν ἑλλημιστὶ και ἑμιελέστατα εἰς βυζαντινὸν ὕφος τὰ «Ἄξιόν ἐστι», «τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ και Ἐκρίστῳ Ἀνέστη».

Ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ἐφάλλη Δοξολογία. Προσεφώνησεν ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Ἰωάννης, διὰ λόγων ἐκδηλωτικῶν τῆς χαρᾶς, τῆς ἀγαλλιᾶσεως και τῶν αἰσθημάτων εὐγνωμοσύνης και ἀφοσιώσεως κλήρου και λαοῦ πρὸς τὴν ἐκθρέψασαν και ποδηγετήσασαν αὐτοὺς ἐν Χριστῷ και ἐν τῇ Ἁγίᾳ Ὁρθοδοξίᾳ Μητέρα Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, και ἀντεφώνησε καταλλήλως ἡ Α. Θ. Παναγιότης.

Τὸ ἀποκορύφωμα ἕμως ὑπῆρξεν ὁ πατρικὸς χαιρετισμὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πρὸς τὰ συγκεντρωθέντα πλήθη ἀπὸ εἰδικῆς ἐξέδρας ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ αὐλογύρου τοῦ Ναοῦ. Ὁ Πατριάρχης κατέκλεισε τὴν σύντομον ὁμιλίαν Του διὰ τῶν λόγων «Σὰς ἀγαπῶ πολύ».

Γενική ἄποψις τῆς Ἱ. Μονῆς Τάβνας, τὴν ὁποίαν ἐπισκέφθη ἡ Α.Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος.

Σὰς εὐλογῶ ὀλοψύχως. Προσεύχομαι διὰ Σὰς. Ὁ Θεὸς μαζί Σας», ἐνῶ τὸ πλῆθος προέβαινε εἰς συνεχεῖς ἐκδηλώσεις ζητωκραυγάζον. Καὶ ἐν Βάλιεβο προσελθόντες ἐχαιρέτισαν τὸν Πατριάρχην οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες τοῦ τόπου, ἦτοι ὁ Δήμαρχος καὶ ὁ Ἀντιδήμαρχος κ.κ. DUSA MIHAILOVIC καὶ MILOS MITROVICH.

Τὴν Κυριακὴν, 13ην Σεπτεμβρίου, ἐπραγματοποιήθη ἐν τῷ ἐν Βελιγραδίῳ Ἱερῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Σάββα ἡ συλλειτουργία τῶν δύο Πατριαρχῶν, Οἰκουμενικοῦ καὶ Σέρβων, συλλειτουργούντων τῶν συνοδῶν Ἀρχιερέων τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Σερβίας, ἐπὶ παρουσίᾳ πολλοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ καὶ ἐπισήμων, ἐν οἷς καὶ ὁ ρωμαιοκαθολικὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Βελιγραδίου Σεβ. κ. FRANK PERKO, κ.ἄ. Εἰς τὸ «Ἐν πρώτοις μνήσθητι» ἡ Α. Μακαριότης ἐμνημόνευσε μόνον τοῦ σεπτῶ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Εἰς τὸ τέλος τῆς θείας ταύτης Λειτουργίας ἀντηλλάγησαν ἐπίσημοι καὶ θαυροσήμενοι λόγοι μεταξὺ τῆς Α. Μακαριότητος καὶ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, δεικνυκοὶ τῶν παραδοσιακῶν δεσμῶν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Μεθ' ὃ παρετέθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου τῶν Σέρβων ἐπί-

σημον γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, εἰς ὃ παρεκάθησαν οἱ ἐκατέρωθεν Ἱεράρχαι καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Εἰς τὰ ἐπιδόρπια ἀντηλλάγησαν μεταξὺ τῶν δύο Προκαθημένων ἐγκάρδιοι προποσείσεις.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας ταύτης ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπισκέφθη τὸν ὑπὸ ἀνέγερσιν μνημειώδη Ναὸν τοῦ Ἁγίου Σάββα καὶ ἐπληροφόρηθη ἐπὶ τῆς πορείας τῶν ἐργασιῶν, καθὼς καὶ τὸ ὡσάυτως ὑπὸ ἀνέγερσιν κτιριακὸν συγκρότημα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου, προέβη δὲ εἰς συγκινητικὰς ἐκδηλώσεις πρὸς τὰ δύο ταῦτα ἱερά Ἱδρύματα.

Ἀκολούθως ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετέβη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Σχολῆν Βελιγραδίου, ἐν ταῖς αἰθούσαις τῆς ὁποίας ἐγένετο ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου ἡ ἐπίσημος ἀναγόρευσις τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς Διδάκτορα τιμῆς ἐνεκεν τῶν θεολογικῶν ἐπιστημῶν, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Πατριάρχου τῶν Σέρβων, τῶν συνοδῶν τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου, τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας, τοῦ Καθηγητικοῦ Σώματος, τοῦ κ. DRAGAN DRAGOSLAVIC, Προέδρου τοῦ Συμβουλίου Ὁρθοπευτικῶν Ὑποθέσεων τοῦ Ὁμοσπόνδου Κράτους, τοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ Ἐπισκόπου

Έκ τῆς συνλειτουργίας τῶν Προκαθημένων τῶν Ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σερβίας ἐν τῇ Καθεδρικῇ Ναῶ Βελιγραδίου.

ἐν Βελιγραδίῳ καὶ ἄλλου πολυπληθοῦς ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ «ἐπαίνου» τοῦ Τιμωμένου σεπτοῦ Ὑποψηφίου καὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς Σχολῆς, ὡς καὶ τοῦ σχετικοῦ Διπλώματος ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως αὐτῆς Ἀρχιμ. Εἰρηναίου Μπούλοβιτς, ἀπενεμήθη εἰς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην «λόγῳ τῆς ἐν ἀφοσιώσει καὶ σεμνότητι διακονίας καὶ μεγάλης προσφορᾶς Αὐτοῦ πρὸς τὴν περίσειμον ἡμῶν Μητέρα Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὴν ὅλην Ὀρθοδοξίαν» τὸ Δίπλωμα καὶ τὰ συναφῆ διάσημα, ἐν μέσῳ συγκινητικῆς ἀτμοσφαιρᾶς καὶ πολλαπλῶν ἐκδηλώσεων σεβασμοῦ, τιμῆς καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν ὑψηλὴν προσωπικότητα τοῦ Τιμωμένου ὑπὸ πάντων τῶν παρόντων, ὀρθίων καὶ παρατεταμένως χειροκροτοῦντων. Ἡ

Οἱ Προκαθημένοι τῶν Ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σερβίας Παναγιώτατος κ. Δημήτριος καὶ Μακαριώτατος κ. Γερμανός, ἐν τῇ Καθεδρικῇ Ναῶ τοῦ Βελιγραδίου.

Α. Θ. Παναγιώτης, ὁ Πατριάρχης θαύτατα συγκινημένος, ἀπήντησε καταλλήλως, προέβη δὲ καὶ εἰς ἐκδήλωσιν πρὸς τὴν Σχολὴν παρασχῶν ὑποτροφίαν εἰς σέρβον φοιτητὴν διὰ θεολογικᾶς σπουδᾶς ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ Θεσσαλονίκης.

Μεθ' οὗ, ἐν τῇ Καθεδρικῇ Ναῶ Βελιγραδίου ἐδόθησαν ἐπίκαιρος διάλεξις ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου Ἀρχιμ. Ἀθανασίου Γιέφτιτς, ἐπὶ τῇ ἑορταζομένῃ κατὰ τὸ ἔτος 1987 1200ῆ ἑπετείῳ ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς ἐν Νικαίᾳ Ζ' Ἀγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀκολούθως δὲ λίαν ἐπιτυχῶς καὶ συναυλία ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ὑπὸ τῶν δύο χορωδιῶν, τῶν κληρικῶν Βελιγραδίου καὶ τῆς Μικτῆς τοιαύτης τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ.

Τὴν Δευτέραν, 14ην Σεπτεμβρίου, ἡ Α. Θ. Παναγιώτης, συνοδευομένη πάντοτε ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριάρχου τῶν Σέρβων καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος καὶ ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Σερβίας κ. Γερμανός εἰς τὰ Προπύλαια τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου, ἐν μέσῳ τῶν Καθηγητῶν καὶ τῶν Σέρβων καὶ Ἑλλήνων φοιτητῶν.

Ἐκκλησίας αὐτοῦ, προσεκύνησεν εἰς τὸν ἱστορικὸν δυζαντινοῦ ρυθμοῦ Ναον τῆς Ἀγίας Σκέπης (Θεοτόκου) τοῦ Κρούσεβατς, τὸν ὁποῖον ἱδρυσεν ὁ βασιλεὺς τῆς Σερβίας Λάζαρος, καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ ἀποτεθησαύρισται τὸ ἱερὸν λείψανον αὐτοῦ, καταταχθέντος εἰς τὴν χορείαν τῶν τοπικῶν Ἀγίων τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Πατριάρχης Δημήτριος ἐπεσκέφθη τὴν ἐν τῷ Κοσσυφοπεδίῳ Ἱερὰν Μονὴν Γκρατσάνιτσα, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Κομήσεως τῆς Θεοτόκου, ἔνθα ἀνέμενον Αὐτὸν πλήθη ὀρθοδόξου λαοῦ, ἐπευφημοῦντα καὶ ζητωκραυγάζοντα ὑπὲρ Αὐτοῦ καὶ στρώνοντα ἱμάτια καὶ ἄνθη ἔνθεν Οὗτος διήρχετο. Ἐψάλλη δοξολογία, καθ' ἣν προσεφώνησεν ὁ ἑλληνομαθὴς Σεβ. Ἐπίσκοπος Ρωσκοπρεσρένης Παῦλος, ἐκφράσας τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ τῆς περιοχῆς πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ

Πατριάρχου Δημητρίου και πρὸς τὴν ἡς Οὐτος ἡγείται Μητέρα και τροφὸν τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ Ἐκκλησίαν.

Ἀκολούθως ὁ Πατριάρχης ἐπισκέφθη τὴν ἐν Πεκίῳ Ἱερὰν και ἱστορικὴν Μονὴν τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων, πρώτην Ἐδρὰν τῶν Ἀρχιεπισκόπων Ἰπικίου, και πρόεστη δοξολογίας, καθ' ἣν προσεφώνησεν ὁ Μακ. Πατριάρχης τῶν Σέρβων, ἀναφερθεὶς τόσον εἰς τὴν προσφορὰν τῆς Μονῆς πρὸς τὸ σερβικὸν γένος, ὅσον και εἰς τοὺς δεσμοὺς αὐτῆς μετὰ τοῦ Κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀπήντησε δὲ ἐπικαίρως ὁ Πατριάρχης Δημήτριος ἐν μέσῳ θερμῶν ἐκδηλώσεων τοῦ παραστάτος ὀρθόδοξου λαοῦ ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας και τῶν προσώπων τῶν δύο Πατριαρχῶν.

Συνεχίζων τὴν περιοδείαν Αὐτοῦ ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Κοσσυφοπέδιου ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπισκέφθη και προσεκύνησεν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου Ντετσάνι, ἔνθα φυλάσσεται τὸ λείψανον τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς βασιλέως τῆς Σερβίας Στεφάνου τοῦ Μεγάλου.

Ἀργὰ τὸ ἑσπέρας τῆς ἡμέρας ταύτης ὁ Πατριάρχης Δημήτριος ἔφθασεν εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀνδρώαν Ἱερὰν Μονὴν Στουεντίτσης, ἔνθα ἐψάλη δοξολογία εἰς τὸ Καθολικὸν αὐτῆς, ἀντηλλάγησαν προσφωνήσεις μετὰ τῶν δύο Πατριαρχῶν, προσεκύνησε τὰ ἐν αὐτῇ φυλασσόμενα ἱερά λείψανα τῶν τοπικῶν Ἁγίων Σίμωνος τοῦ Μυροβλήτου και Στεφάνου τοῦ Μεγάλου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἁγίου Σάββα, και διενυκτέρευσε ἐν αὐτῇ.

Τὴν Τρίτην, 15ην Σεπτεμβρίου, τελευταίαν ἡμέραν τῆς παραμονῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν Γιουγκοσλαβίᾳ, Οὐτος ἐπισκέφθη τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ζίτσης, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Θείας Ἀναλήψεως, ἔνθα τῷ ἐγένετο μεγαλειώδης ὑποδοχὴ ὑπὸ τοῦ ἐπιχωρίου Σεβ. Ἐπισκόπου Ζίτσης Στεφάνου και πλήθους Ὁρθόδοξων, προσελθόντων ἵνα δεχθῶσι τὴν εὐλογίαν «τοῦ Πατρὸς τῶν Ὁρθόδοξων», ὡς ἐχαρακτήρισε τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὁ Ἐπίσκοπος Ζίτσης ἐν τῇ προσφωνήσει αὐτοῦ κατὰ τὴν φαλεῖσαν ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Μονῆς δοξολογίαν, εἰς ἣν ἀπήντησε καταλλήλως ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἀπευθύνασα πατρικὸν χαιρετισμὸν πρὸς πάντας και ἀπονείμασα πρὸς τὰ συγκεντρωθέντα πλήθη τὴν Πατριαρχικὴν Αὐτῆς εὐλογίαν.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Πατριάρχης Δημήτριος ἐπισκέφθη τὴν Μονὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Κραγκούγεβατς, γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου Σεβ. Σουμαδίας κ. Σάββα, ὅστις, ἐν μέσῳ ἐνθουσιῶντος λαοῦ, προσεφώνησεν ἐπικαίρως τὴν Α. Θ. Παναγιότητα κατὰ τὴν φαλεῖσαν ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Μονῆς δοξολογίαν, προσειποῦσαν εἰς ἀπάντησιν λόγους καταλλήλους τῇ περιστάσει.

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος και ὁ Μακ. Πατριάρχης Σέρβίας κ. Γερμανὸς ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Γκρατοανίτσας (Κοσσυφοπέδιον).

Ἀκολούθως, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετέβη εἰς τὸ μνημεῖον τῶν εἰς ἑπτὰ χιλιάδας ἀνερχομένων θυμάτων τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου ἐν Κραγκούγεβατς, μετὰ τῶν ὁποίων και περὶ τριακοσίους μαθητῶν παιδῶν μετὰ τῶν τριῶν κατηχητῶν αὐτῶν, ἔνθα, ἐν συγκινητικωτάτῃ ἀτμοσφαιρᾷ και ἐπὶ παρουσίᾳ ἐκπροσώπων τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, ἐψαλεν Οὐτος καταनुκτικὸν τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν αὐτῶν.

Μεθ' οὗ, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Δημήτριος παρεκάθησεν εἰς ἐπίσημον πρόγευμα παρατεθὲν πρὸς τιμὴν Αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Προεδρείου τῆς Δημοκρατίας τῆς Σερβίας κ. IVAN STAMBOLIC, εἰς ὃ παρεκάθησαν, πλὴν τῶν δύο Πατριαρχῶν, αἱ ἑκατέρωθεν Συνοδεῖαι, οἱ Ἐξοχ. MILOS SINOTIC, Ἀντιπρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τῆς Σερβίας, και DRAGAN DRAGOSLAVIC, Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Ὁρησκευμάτων αὐτῆς, και ἄλλοι ἐπίσημοι πολιτικοὶ παράγοντες τῆς Δημοκρατίας τῆς Σερβίας και τῆς περιοχῆς. Εἰς τὰ ἐπιδόρπια ἀντηλλάγησαν θερμαὶ προσπάσεις μετὰ τῷ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου και Προέδρου.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας ταύτης ὁ Πατριάρχης Δημήτριος μετὰ τῆς συνοδείας Αὐτοῦ ἐπισκέφθη ἐν τῷ Μεγάλῳ τῆς Πρεσβείας τὸν ἐν Βελιγραδίῳ Πρέσβυν τῆς Τουρκίας Ἐξοχ. κ. MUSTAFA AKSIN, γενόμενος τιμητικῶς και ἐγκαρδίως δεκτὸς.

Τὸ ἑσπέρας ὁ Μακ. Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Γερμανὸς ἔδωκεν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Μεγάλῳ ἐπίσημον δεξιῶσιν πρὸς τιμὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου, εἰς ἣν παρέστησαν ἡ Συνοδεία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἡ ἐν Βελιγραδίῳ παρεπιδημούσα Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας Σερβίας, οἱ Πρόεδρος και Ἀντιπρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τῆς Σερβίας κ.κ. IVAN STAMBOLIC και VUKOJE BULOTOVIC, οἱ Πρόεδ-

δρος και Ἀντιπρόεδρος τοῦ Κοινοβουλίου τῆς Σερβίας, τὸ ἐν Βελιγραδίῳ διπλωματικὸν σῶμα και ἄλλοι ἐπίσημοι ἐκ τοῦ κόσμου τῶν γραμμιάτων και τῶν τεχνῶν. Ἐπικολούθησεν και νεωτέρα ἐγκάρδιος συνομιλία και ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων μεταξύ τῶν δύο Πατριαρχῶν και τῶν ἐκατέρωθεν συνοδικῶν.

Τὴν Τετάρτην, 16ην Σεπτεμβρίου, ὑπεγράφη ὑπὸ τῶν δύο Προκαθημένων τὸ ἐπὶ τῇ ἐπίσημῳ ταύτῃ ἐπισκέψει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας κοινὸν Ἀνακοινωθέν, μεθ' ὃ ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῆς Ἀκολουθίας Αὐτῆς ἀνεχώρησαν ἐκ Βελιγραδίου πρὸς ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην προέπεμψαν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ, μέχρι τοῦ ἀεροσκάφους, ὁ Μακ. Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Γερμανός, τὰ μέλη τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ, ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Ὀρθοδοξῶν Ἰσλαμικῶν Ἰσλαμίων τῆς Ὀμοσπονδίας Κυβερνήσεως τῆς Γιουγκοσλαβίας, και ὁ ἐν Βελιγραδίῳ Πρόεδρος τῆς Ἑλλάδος κ.ἄ.

**ΚΟΙΝΟΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Α'
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ ΤΩΝ ΣΕΡΒΩΝ
ΓΕΡΜΑΝΟΝ**

Κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ 11ης μέχρι 16ης Σεπτεμβρίου 1987 ἐπεσκέφθη τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας και ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου τῶν Σέρβων Γερμανοῦ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Δημήτριος ὁ Α' μετὰ τῆς Συνοδείας αὐτοῦ.

Ἀνταλλάξαντες ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν εἰρήνης, οἱ δύο Προκαθημένοι, συνελειτούργησαν κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην ἐπὶ τῆς κοινῆς Εὐχαριστιακῆς Τραπέζης, συλλειτουργούντων τῶν ἀρχιερατικῶν μελῶν τῆς Συνοδείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου και τῶν μελῶν τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Σέρβου Πατριάρχου, ἐγένετο δεκτὸς ἐκ μέρους τοῦ Λαζάρου Μωϋσοῦ, Προέδρου τοῦ Προεδρείου τῆς Σοσιαλιστικῆς Ὀμοσπονδίας Δημοκρατίας τῆς Γιουγκοσλαβίας· ἐπεσκέφθη τὸν ἐν Βελιγραδίῳ Πρέσβην τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας κ. MUSTAFA AKSIN και, συνοδευόμενος και πάλιν ὑπὸ τοῦ φιλοξενούντος αὐτὸν Πατριάρχου, παρέστη εἰς δοθεῖσαν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐν Βελιγραδίῳ Πρέσβους

τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Ἐμμανουὴλ Σπυριδάκη δεξιῶσιν.

Μετὰ τὸ συλλείτουργον τῆς Κυριακῆς και τὴν ἐπίσκεψιν πρῶτον μὲν εἰς τὸν ὑπὸ ἀνέγερον Ναὸν τοῦ Ἁγίου Σάββα εἰς τὸ Μπρατσόβο, ἔπειτα δὲ και εἰς τὸ ἀνεγειρόμενον νέον κτίριον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Σερβίας, ἀπενεμήθη εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ὁ τίτλος τοῦ Διδάκτορος τιμῆς ἐνεκεν τῶν Θεολογικῶν Ἐπιστημῶν. Διὰ τὴν περαιτέρω ἀνοικοδόμησιν τοῦ τε Ναοῦ και τῆς Σχολῆς ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὑπεσχέθη ἡθικὴν και ὑλικὴν ὑποστήριξιν.

Ἐκολούθησε προσκυνηματικὴ ἐπίσκεψις εἰς τὰ ἱερὰ Σκηνώματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Σερβίας:

—Εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Νόβιοσι, μετ' ἐπισκέψεως εἰς τὴν Πινακοθήκην τοῦ Ἰδρύματος «Μάτισα τῶν Σέρβων».

—Εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν και τὸ Πατριαρχικὸν Μέγαρον τοῦ Καρλοβιίου.

—Εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τῆς Τάβνα και εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Βάλιεβο.

—Εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Λαζάρου ἐν Κρούσεβατς.

—Εἰς τὰ ἱερὰ Προσκυνητήματα τοῦ Κοσουφοπέδιου και τῶν Μετοχιῶν: Εἰς τὰς Ἱεράς Μονὰς Γκρατσάνιτσα, Πατριαρχεῖον Πεκίου, και Ντίτσιανι.

—Εἰς τὰς Ἱεράς Μονὰς Στιουνιένιτσα και Ζίτσα.

—Και, ἐν τέλει, εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Κραγκούγεβατς.

Τοὺς Πατριάρχας ὑπεδέχοντο ἐκασταχοῦ μετ' ἀγάπης οἱ κατὰ τόπους Ἐπίσκοποι, μετὰ πλείστων ἱερέων, μοναχῶν και μοναζουσῶν, ὡς και μετὰ πλήθους ἐνθουσιῶντος πιστοῦ λαοῦ.

Μετὰ τὸ τρισάγιον εἰς τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου εἰς τὸ Σουμαρτίσε ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀναίτιως ἀναιρεθέντων τὸ 1941 ὑπὸ τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων εἰς τὸ Κραγκούγεβατς, παρετέθη ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Προεδρείου τῆς Δημοκρατίας τῆς Σερβίας Ἰβάν Στάμπολιτς γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου και τῆς Συνοδείας αὐτοῦ.

Ἐν τέλει ἐδόθη δεξιῶσιν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ Πατριαρχείου πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου Δημητρίου και, παρουσίᾳ ἐκλεκτῶν προσκεκλημένων, παρεσημοφορήθησαν ὑπὸ τοῦ ἰδίου, ἀποφάσει τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας, αὐτὸς τε και οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Συνοδείας αὐτοῦ διὰ τοῦ παρασῆμου τοῦ Ἁγίου Σάββα.

Κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην διεξήχθησαν ἐπίσημοι συνομιλίες μεταξὺ τῶν δύο Προκαθημένων καὶ τῶν ἐκατέρωθεν Ἱεραρχῶν ἐπὶ ἐπικαίρων ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων, πρωτίστως δὲ ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς προετοιμασίας τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐπίσης ἐδόθη ἡ δέουσα προσοχὴ εἰς τὸ θέμα τῆς ἐπανδρώσεως τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Ἱεράς Μονῆς Χιλλανδαρίου καὶ τῆς διευκολύνσεως τῶν προσκυνηματικῶν ἐπισκέψεων τῶν Ὁρθοδόξων Σέρβων εἰς Ἄγιον Ὄρος.

Οἱ δύο Πατριάρχαι ἀναπέμπουν εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ διὰ τὸ δῶρον τοῦτο τῆς ἐκ νέου ἀδελφικῆς συναρτήσεως αὐτῶν καὶ τῆς ταυτίσεώς των ἐν τῇ μιᾷ αἰσῆτι, ἐλπίδι καὶ ἀγάπῃ, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Μῆτρως, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ εἰς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι ἐνὸς ἀληθινοῦ Θεοῦ.

Ἐν Βελιγραδίῳ, ἐκ τοῦ Πατριαρχείου, τῇ 16ῃ Σεπτεμβρίου 1987.

Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΤΩΝ ΣΕΡΒΩΝ

† Ὁ Σερβίας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Δέον γὰρ σημειωθῆ ὅτι διὰ πρώτην φοράν ὁ ἡμερήσιος καὶ ὁ περιοδικὸς Τύπος τοῦ Βελιγραδίου ἀφιέρωσε σημαντικὸν χῶρον μὲ λίαν εὐνοϊκὰ σχόλια διὰ τὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν ὑψηλοῦ Ὄρθοδοξοῦ καὶ Ἐκκλησιαστικοῦ λειτουργοῦ. Δημοσιογράφος τοῦ μεγαλύτερας κυκλοφορίας φύλλου τοῦ Βελιγραδίου «Πολίτικα» συνώδευσε τὸν Πατριάρχην Δημήτριον εἰς ὅλας τὰς ἐπισκέψεις του εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, ἐνημερώων τακτικώτατα καὶ ἀντικειμενικῶς περὶ τῶν διαφόρων ἐκδηλώσεων, τοῦ ἀναγνώστῃ τῆς ἐφημερίδος. Τὰς ἀνταποκρίσεις του πλακίστωνε καὶ διὰ σχετικῶν φωτογραφιῶν.

Ὡσαύτως καὶ τὸ Ραδιόφωνον καὶ ἡ Τηλεόρασις τοῦ Βελιγραδίου μετέδιδον καθημερινῶς διάφορα στιγμιότυπα ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Πατριάρχου, ὡς καὶ μέρος τῆς Θείας Λειτουργίας ἐκ τοῦ Καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ Βελιγραδίου, κατὰ τὸ συλλειτουργῶν τῶν δύο Πατριαρχῶν, ὡς καὶ τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ἐνθουσιώδους πιστοῦ λαοῦ, μετ' εὐνοϊκῶν σχολίων. Δημοσιογράφοι τοῦ Βελιγραδίου ἐξήτησαν συνέντευξιν ἀπὸ τὸν Παναγιώτατον ὑποβαλόντες διαφόρους ἐρωτήσεις.

* * *

Εἰς Βουκουρέστιον, ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Δημήτριος ἀφίχθη τὴν 12.30' τοπικὴν ὥραν, γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ρουμανίας κ.κ. Θεοκτίστου καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, ἦτοι τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ὀλτενίας Νέστορος, Βανάτου Νικολάου, Ἀρχιεπισκόπου Τόμωως καὶ Κάτω Δουνάβεως Ἀνθίμου, τῶν Σεβ. Ἐπισκόπων Ἰαλομιτζεάνου Ρωμανοῦ, Πλοεστίου Νήφωνος, Ἀρχιεραρχιεπισκόπου τῆς Ἱεράς Συνόδου, Τιργοβιστίου Βασιλείου, Πρυτάνεως τοῦ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου Βουκουρεστίου, καὶ ἄλλων ἀνωτέρων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, καθὼς καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Πρέσβεως τῆς Ἑλλάδος κ. Γεωργίου Λινάρδου μετὰ τοῦ ἀνωτέρου προσωπικοῦ τῆς Πρεσβείας.

Κατὰ τὴν ἄφιξίν του εἰς τὸ ἀεροδρόμιον Βουκουρεστίου ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προσέβη εἰς τὰς ἀκολούθους Δηλώσεις:

Συνεχίζοντες τὴν πορείαν πρὸς τὰς ἀδελφὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, πορείαν ἀγάπης, ἐνότητος καὶ εἰρήνης, εἴμεθα εὐτυχεῖς διότι ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς εὐρισκόμεθα εἰς τὸ τετιμημένον ἔδαφος τῆς Δημοκρατίας τῆς Ρουμανίας καὶ ἐντὸς τοῦ κλίματος τῆς Ἀγιωτάτης ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας.

Ἦλθομεν διὰ νὰ ἀνταποδώσωμεν τὰς πρὸς ἡμᾶς ἐπισκέψεις τοῦ προέτινος καιροῦ κοιμηθέντος ἐν Κυρίῳ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἰουστίνου καὶ τοῦ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆ ὁμοφώνῳ ψήφῳ Ἱεραρχίας, κλήρου καὶ λαοῦ ἐκλεγέντος καὶ εὐκλεῶς νῦν Πατριαρχεῦοντος ἀδελφοῦ κυρίου Θεοκτίστου.

Ἀλλὰ σκοπὸς ἐπιπροσθετός τῆς ἐπισκέψεως ἡμῶν εἶναι νὰ κοιμώσωμεν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας τὴν βαθυτάτην ἐκτίμησιν ἡμῶν διὰ τὸ ἔργον τῆς καὶ τὴν προσφορὰν τῆς ὑπὲρ τοῦ Ρουμανικοῦ λαοῦ, ὑπὲρ τῆς ἐν εἰρήνῃ προόδου αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν συμβολὴν τῆς εἰς τὰς εὐρύτερας ἐπιδιώξεις περὶ ἀδελφότητος, ἐλευθερίας, ἰσότητος καὶ εἰρήνης ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἦλθομεν ἐπίσης ἵνα ἀνταλλάξωμεν μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου ἀδελφοῦ Πατριάρχου Θεοκτίστου ἀδελφικὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμόν, νὰ ἐκφράσωμεν πρὸς αὐτὸν τὰς καλλιτέρας μας εὐχὰς διὰ μακρὰν καὶ εὐκλειῆ Πατριαρχείαν.

Τέλος, ἐπιθυμοῦμεν νὰ κοιμώσωμεν πρὸς τὴν θυγατέρα καὶ νῦν πεφλημένην ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας καὶ πρὸς τὸ εὐσεβὲς ποίμνιον αὐτῆς τὴν εὐλογίαν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ὁποία οὐδέποτε ἔπαυσεν αἰσθανομένη

Ἡ Α.Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Δημήτριος καὶ ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ρουμανίας κ. Θεόκτιστος κατὰ τὴν Δοξολογίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ Βουκουρεστίου.

ἐαυτὴν ὡς συνταντιζομένην πρὸς τὴν ἐδῶ Ἀγιοιᾶτην Ἐκκλησίαν, χαίρουσα μὲ τὴν χαρὰν καὶ λυπουμένη μὲ τὰς θλίψεις τῆς τετιμημένης καὶ ὑπερηφάνου ταύτης Ἐκκλησίας.

Οἱ δεσμοὶ ἀγάπης, ἀδελφοσύνης καὶ εἰρήνης θὰ ἐνισχυθοῦν ἀσφαλῶς διὰ τῆς ἐπισκέψεώς μας ταύτης. Εὐχόμεθα εἰρήνην καὶ εὐημερίαν εἰς τὴν Χώραν ταύτην, ἐπιτυχίαν εἰς τοὺς ἰδύοντάς αὐτήν, τιμίαν καὶ ἀνοδικὴν πορείαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας, καὶ ὑγείαν καὶ εὐδαιμονίαν εἰς τὸν Προκαθήμενον αὐτῆς, εἰς τὸν κλῆρον καὶ εἰς τὸν λαὸν αὐτῆς.

Ἐκ τοῦ ἀεροδρομίου, ἡ Α. Θ. Παναγιώτης ὠδηγήθη εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ Βουκουρεστίου, ἔνθα ἐγένετο Αὐτῇ ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριάρχου κ. Θεοκτίστου, τῆς Ἱεραρχίας, τοῦ κλήρου, τῶν καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν τοῦ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ τοῦ Σεμιναρίου καὶ πλήθους κόσμου, ἐψάλλη δοξολογία καὶ ἀντηλλάγησαν μεταξὺ τῶν δύο Προκαθημένων προσφωνήσεις, ἐξαίρουσαι τὰς ἀγαθὰς σχέσεις

καὶ τοὺς δεσμοὺς μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς προσφιλοῦς θυγατρὸς καὶ νῦν ἀδελφῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας. Ὁ Παναγιώτατος Πατριάρχης κ. Δημήτριος εἶπε τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατε καὶ περιπούδασι ἐν Χριστῷ ἀδελφε Πατριάρχα Ρουμανίας κύριε Θεόκτιστε,

Μικρὸν μετὰ τὴν ἐπαξίαν, κατὰ πάγκοινον ὁμολογίαν, ἀνάρρησιν τῆς Ὑμετέρας Μακαριώτητος εἰς τὸν πρῶτον θρόνον τῆς ἀδελφῆς Ὁρθοδόξου κατὰ Ρουμανίαν Ἐκκλησίας καὶ μικρότερον μετὰ τὴν εὐτυχῆ ἐπίσκεψιν Αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ ἔχομεν σήμερον ἡμεῖς τὴν χαρὰν καὶ τὸ προνόμιον νὰ εὐρισκώμεθα ἐν τῇ ἔδρᾳ Αὐτῆς καὶ ἐν τῇ ὡραίᾳ Χώρᾳ τῆς Ρουμανίας. Εἶη εὐλογημένον τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, τοῦ ὀδηγήσαντος τὰ δῆματα ἡμῶν πλησίον τῆς Ὑμετέρας ἀγάπης καὶ τῶν περιβαλλόντων Αὐτὴν προσφιλεστάτων ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν.

Διὰ τῆς παρουσίας ἡμῶν μετὰ τῆς τιμίας ἡμῶν συνοδείας ἐνταῦθα, Μακαριώτατε, ἀνταποδίδομεν τὴν

ἐπίσκεψιν Ὑμῶν ἐκείνην, καθ' ὃ ἔχομεν ἀδελφικὸν χροῆος. Ἄλλ' ὄχι μόνον. Πέραν τῆς ἐθιμοτυπικῆς ταύτης ἀντεπιστολέως, ἐκπληροῦμεν παλαιὰν ἐπιθυμίαν ἡμῶν ὅπως ἴδωμεν ἐκ τοῦ ἐγγύς τὸ Πατριαρχεῖον Ρουμανίας, τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὁργάνωσιν αὐτοῦ καὶ τὰ περίφημα μοναστήρια τῆς Ρουμανίας. Ἀλλὰ καὶ ἀκόμη πέραν τούτου καὶ πολὺ βαθύτερον τούτου: Διὰ τῆς μακρᾶς σειρᾶς τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπισκέψεων ἡμῶν πρὸς τὰς ἀδελφὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, ἐν αἷς καὶ πρὸς τὴν καθ' Ὑμᾶς Ἐκκλησίαν, ἀδελφὲ ἠγαπημένε, ἱεροουροῦμεν τὸ μυστήριον τῆς πανορθοδόξου ἐνότητος, εἴπωρ ποτε καὶ ἄλλοτε ἀπαραιτήτου καὶ ἀναγκαίας, καθ' ὅσον ἡ νοσταλγία τῆς Ὀρθοδοξίας εἶναι τι τὸ δεδομένον σήμερον, διότι ἀναμφισβήτητος εἶναι καὶ ἡ κρίσις τὴν ὁποίαν διέρχεται ὁ σημερινὸς κόσμος, τὸν ὁποῖον χαρακτηρίζει ὡς ἐκζητήσις τῆς ἀπολαύσεως καὶ ἡ ἀποφυγὴ τῆς θλίψεως ἵνα εἴπωμεν κατὰ τὸν Ἅγιον Μάξιμον τὸν Ὁμολογητὴν. Καλεῖται, λοιπόν, ἡ Ὀρθοδοξία νὰ δώσῃ εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν ἕνα μᾶθημα ἀσκητικῆς καὶ μυστικῆς θεολογίας καὶ νὰ δείξῃ τὴν σιανὴν πύλην καὶ τὴν τεθλιμμένην ὁδὸν, τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ζωὴν (Ματθ. 7,14). Καὶ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὴν κλήσιν καὶ τὴν μαρτυρίαν τῆς αὐτῆς ἡ ἡμετέρα Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ εἶναι ἠνωμένη ὅσον ποτε.

Γνωρίζομεν, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία Ρουμανίας μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν Ὑμείτεραν πεπνυμένην Μακαριότητα ἔχει θαδεῖαν συνείδησιν τῆς πραγματικότητος ταύτης καὶ τῆς ἀνάγκης ταύτης, διὸ καὶ υπολογίζομεν πλήρως εἰς τὴν πολύτιμον αὐτῆς σύμπραξιν καὶ συνοδοιπορίαν πρὸς τὸν ὑψηλὸν καὶ ἱερόν τοῦτον στίχον ἡμῶν.

Μακαριώτατε! Ἐθαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν ἐγκάρδιον δοχὴν καὶ τοὺς φιλόφρονας Ὑμῶν πρὸς ἡμᾶς λόγους καὶ ἐκφράζομεν τὴν ἣν ἔχομεν πεποίθησιν, ὅτι ἡ ὀλιγόημερος παραμονὴ ἡμῶν ἐπταῦθα θὰ ἀποβῇ ὠφέλιμος διὰ τὰς ἀδελφὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ διὰ συνόλην τὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ θὰ παραμείνῃ ἀλησμόνητος εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὰ μέλη τῆς συνοδείας ἡμῶν.

Μεθ' ὅ, ὁ Πατριάρχης Δημήτριος καὶ ἡ συνοδεία αὐτοῦ κατέλυσαν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ BUCURESTI.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας ταύτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Δημήτριος καὶ ἡ Συνοδεία αὐτοῦ ἐπισκέφθησαν ἐθιμοτυπικῶς τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ Πρέσβυν τῆς Τουρκίας Ἐξοχ. κ. SUREYYA YUKSEL, γενόμενοι τόσον ὑπ' αὐτοῦ ὅσον καὶ ὑπὸ τοῦ Συμβούλου τῆς

Πρεσβείας κ. IHSAN SAKARYA τιμητικῶς καὶ φιλοφρονέστατα δεκτοί.

Ὁ Πατριάρχης Δημήτριος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Θεοκτίστου καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, ἐπισκέφθη τὴν πλῆσιν τοῦ Βουκουρεστίου Ἱερὰν Μονὴν Τσιγγάνεσι, ἔνθα ἐγένετο δεκτὸς μετ' ἐκδηλώσεων σεβασμοῦ, ἀγάπης καὶ τιμῆς ὑπὸ τῶν μοναζουσῶν τῆς Μονῆς, προέστη δοξολογίας καὶ ἀπήντησεν εἰς τὴν προσφώνησιν τῆς ἡγουμένης αὐτῆς Χερουβίμας, προσῆς εἰς πατρικὰς νοθεσίας πρὸς τὰς ἀδελφὰς αὐτῆς περὶ τοῦ μοναχικοῦ ἰδεώδους καὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν μοναχῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐπεδαφίλευσε δὲ ταῖς ἐν τῇ Μονῇ ἐνασκουμέναις τὴν ἁγίαν Αὐτοῦ Πατριαρχικὴν εὐλογίαν καὶ παρεκάθησεν ὁμοῦ μετὰ τοῦ Πατριάρχου Θεοκτίστου καὶ τῶν συνοδειῶν τῶν δύο Πατριαρχῶν εἰς δεῖπνον ἐν τῇ Μονῇ.

Τὴν πρωτὴν τῆς Πέμπτης, 17ης Σεπτεμβρίου, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Δημήτριος ἀνεχώρησε, τῇ συνοδείᾳ καὶ αὐθις τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Θεοκτίστου καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, δι' ἀεροσκάφους τῆς TAROM, εἰς Σουτσιάβαν, πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν περιφημῶν Ἱερῶν Σηκηνωμάτων τῆς περιοχῆς Μολδαβίας καὶ εὐλογίαν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ ἐκεῖ διαδιούοντος εὐσεβοῦς ὀρθοδόξου πληρώματος. Εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τῆς Σουτσιάβας τὴν Α. Θ. Παναγιώτητα ὑπεδέχθησαν καὶ ἐχαίρετίσαν ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Ρώμαν καὶ Χοὺς Εὐθύμοι, οἱ Θεοφιλ. βοηθοὶ Ἐπίσκοποι Σουτσεβιάνου Ποιμὴν καὶ VASILNIANUL Ἰωακείμ, καὶ πολλοὶ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ παράγοντες τῆς περιοχῆς.

Ἐκ τοῦ ἀεροδρομίου ὁ Πατριάρχης Δημήτριος μετέβη εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Νέου, Σουτσιάβας, τοπικοῦ ἁγίου τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, ἔνθα φυλάσσονται καὶ τὰ ἱερά λείψανα αὐτοῦ, καὶ προέστη δοξολογίας, καθ' ἣν προσεφώνησεν Αὐτὸν ὁ Πατριάρχης Ρουμανίας Θεοκτίστος, ἀναφερθεὶς ἐν προσημίῳ μὲν καὶ διὰ μακρῶν εἰς τοὺς ἱστορικοὺς δεσμούς τῆς περιοχῆς μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς Μητρός Ἐκκλησίας, εἶτα δὲ καὶ εἰς τὸν πρῶτον Μητροπολίτην Μολδαβίας καὶ Σουτσιάβας Ἰωσήφ, ἀποσταλέντα ἐκεῖ ἐκ Φαναρίου. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπήντησε καταλλήλως, ἀναφερθεὶς εἰς τὰς παραδοσιακὰς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ ἐξέφρασε τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν χαρὰν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει αὐτοῦ εἰς Μολδαβίαν.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Ἡγέτης τῆς Ὀρθοδοξίας προσεκύνησεν εἰς τὴν ἱστορικὴν Μονὴν Δραγομίρνας, τοῦ ἱεροῦ αἰῶνος, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς, ὡς καὶ εἰς τὸν Ἱερόν ἐνοριακὸν Ναὸν τῆς Πεντη-

κοστής Πούτνας, ἔνθα προσεφώνησεν Αὐτὸν ὁ Προϊστάμενος τοῦ Ναοῦ καὶ ἀπήντησεν ὁ Πατριάρχης, ἀπευθύνας νοθεσίας καὶ πατρικοὺς λόγους εἰς τὸν κατακλύσαντα τὸν Ναὸν πιστὸν λαόν.

Ἀκολουθῶς ἐπεσκέφθη τὴν γυναικείαν Ἱερὰν Μονὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Πούτνας, εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς ὁποίας ὑφίσταται ὁ τάφος τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Στεφάνου, μεγαλομάρτυρος τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας. Τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην προσεφώνησεν ὁ πνευματικὸς τῆς Μονῆς, ἀναφερθεὶς εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν προσφορὰν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὴν ἀνθησιν καὶ πρόοδον αὐτῆς, ἀπήντησε δὲ λίαν ἐπικαίρως ἡ Α. Θ. Παναγιότης.

Μετὰ ταῦτα, ὁ Πατριάρχης Δημήτριος ἐπεσκέφθη καὶ προσεκύνησεν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Σουτσεβίτσας, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Θείας Μεταμορφώσεως, θαυμασιῶς ἀγιογραφημένην ἔσωθεν, ἀλλὰ κυρίως ἔξωθεν, καθὼς καὶ τὴν Κοινότητα Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης GRORAKINUL, ἔνθα ἐπεφυλάχθη εἰς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα παλλαϊκὴ ὑποδοχὴ ἐκ μέρους χιλιάδων ὀρθοδόξων ρουμάνων, προσελθόντων ἐκ τῶν πέριξ περιοχῶν εἰς ὑπάντησιν Αὐτῆς καὶ ἐπευφημησάντων Αὐτὴν διὰ ζητωκραυγῶν καὶ τοῦ «εἰς πολλὰ ἔτη». Βοσκοὶ καὶ ἀγρόται τῆς περιοχῆς, ἐνδεδυμένοι τοπικὰς ἐνδυμασίας, ἐχαιρέτισαν τὸν Παναγιώτατον διὰ τῶν χαρακτηριστικῶν σαλπίγγων αὐτῶν. Τὸν Πατριάρχην προσεφώνησαν ὁ ἱερατικῶς Προϊστάμενος τοῦ Ναοῦ καὶ ἡ Α. Μακαριότης, παρουσιάσαντες εἰς τὸ πλῆθος τὸν Ὑψηλὸν Ξένον καὶ ἀναφερθέντες εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὡς πρὸς «Μητέρα τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ», ἡ ὁποία ἐδοθήθη καὶ ἐστήριξε τοῦτον εἰς δυσκόλους περιόδους τῆς ἱστορικῆς πορείας αὐτοῦ. Ὁ Πατριάρχης Δημήτριος, συγκεκριμένως, ἀπηύθυνεν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ πρὸς τὰ συγκεντρωθέντα πλῆθη, συνεχῶς διακοπτόμενος ὑπὸ παταταμένων χειροκροτημάτων.

Συνεχίζων τὴν πορείαν Αὐτοῦ τῆς ἡμέρας ταύτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερὰν Μονὴν Βαρονές, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, καὶ τὴν Κοινότητα BOVOYA, ἔνθα τῷ ἐγένετο, παρὰ τὸ προκεχωρηκὸς τῆς ὥρας, ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ ὑπὸ τοῦ συγκεντρωθέντος πλῆθους, κατέλυσε δὲ εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Νεάμης, ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς ὁποίας ἐψάλλη δοξολογία καὶ προσεφώνησε τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ ἡγούμενος αὐτῆς Ἐφραίμ, ἡ Α. Μακαριότης, ἀναφερθέντες εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς, εἰς τοὺς δεσμούς αὐτῆς πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, ἀναγομένους εἰς τοὺς χρόνους τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου

Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου, δωρήσαντος ἱερὰν θαυματουργὸν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος εἰς τὴν Μονὴν, φυλασσομένην ἄχρι τῆς σήμερον, καὶ εἰς τὴν ἐκλογὴν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὡς πρώτου Μητροπολίτου Μολδαβίας τοῦ ἐκ τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς Ἰωσήφ. Ὁ Πατριάρχης Δημήτριος, ἀπαντῶν εἶπε τὰ ἑξῆς:

Ἡ πρώτη μας αὕτη ἐπικοινωνία μὲ τὰ περίφημα μοναστήρια τῆς Μολδαβίας γεμίζει τὴν ψυχὴν μας μὲ ἰδιαίτερον χαρὰν καὶ συγκίνησιν. Ὅχι ἀπλῶς διότι ἡ περιοχὴ αὐτὴ σιενῶς συνδέεται πρὸς τὸ γένος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ κυρίως διότι γνωρίζομεν τὴν μεγάλην προσφορὰν αὐτῶν τῶν Μονῶν εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῶν πιστῶν τῆς περιοχῆς καὶ γενικώτερον τοῦ Ρουμανικοῦ λαοῦ.

Ἀνήκουν καὶ τὰ μοναστήρια ταῦτα εἰς τὸν «ἅγιον καὶ ἱερόν, πνευματοφόρον καὶ ὑπερκόσμιον» κόσμον τῆς Ὁρθοδόξου μοναχικῆς πολιτείας, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ Ἄγιον Ὄρος καὶ τὴν Πάμνον μέχρι τὸ Σινᾶ καὶ τὸ Νέον Βάλαμο μέχρι τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Θηβαΐδα καὶ ἀπὸ τὴν Μολδαβίαν μέχρι τὴν Ἀλάσκαν καὶ ἀλλαγῶ.

Καὶ εἶναι τόσοσιν πολύτιμος ἡ συμβολὴ τοῦ κόσμου αὐτοῦ τῶν μοναχῶν εἰς τὸ ἐν γένει ἔργον τῆς Ἐκκλησίας ἀπανταχοῦ, ὥστε δικαίως καὶ χωρὶς καμμίαν ὑπερβολὴν νὰ ἔχει λεχθῆ ὅτι «χωρὶς μοναχοὺς ἡ Ἐκκλησία θὰ εἶχε χάσει πολλὰς μάχας. Καὶ ὁ κόσμος θὰ εἶχε στερηθῆ ἀπὸ λαμπρὰ ὑποδείγματα ἀρετῆς».

Αὐτὸν τὸν κόσμον καὶ αὐτὴν τὴν προσφορὰν ἠλθομεν νὰ ἐπαινέσωμεν ἐδῶ, νὰ ἐκφράσωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀναγνώρισιν καὶ τὴν εὐαρέσκειάν μας καὶ νὰ δώσωμεν τὴν εὐλογίαν μας καὶ τὴν διάπτωρον εὐχὴν, ὅπως ὁ Κύριος ἀναδείξῃ καὶ τὸ μέλλον τοῦ μοναχισμοῦ τῆς Μολδαβίας ἔνδοξον, ὅπως ὑπῆρξε τὸ παρελθόν του καὶ ὅπως εἶναι τὸ παρόν του. Ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ εὐγενοῦς Ρουμανικοῦ λαοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας του.

Ἐλλήν σιοχαστὴς καὶ λογοτέχνης παρομοιάζει τὸν μοναχὸν καὶ τὴν μοναχὴν τῆς Μολδαβίας πρὸς ταπεινὴν καὶ στερεὰν λαμπάδα, ἡ ὁποία στέκεται ὀρθία καὶ λυώνει, λαμπάδα πού ὁ ἄνεμος δὲν τὴν σβήνει καὶ ὁ καῦμός δὲν τὴν λυγίζει, λαμπάδα πού ἀργοκαίγεται εἰς τὴν ἐρημίαν τοῦ θουνοῦ.

Εἰς τὴν ὡς ἄνω εὐχὴν μας, λοιπόν, προσθέτομεν καὶ τὴν εὐχὴν ὅπως τὸ φῶς τῆς λαμπάδας αὐτῆς φωτίξῃ τὰ σκότη τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ κυλᾷ μέσα εἰς τὴν τύρβην «περὶ πολλὰ» καὶ ὁ θόρυβος τῆς καθημερινότητος ἐναλλάσσει μὲ τὰ ψυχικὰ ἄγχη.

Κοιμίζομεν τὸν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν τοῦ Οἰκου-
μενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῆς πε-
ριοχῆς ταύτης μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν αὐτοῦ Μακαριό-
τητα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μολδαβίας καὶ Σου-
τσιιάβιας, καθὼς καὶ τὴν εὐλογίαν τῆς Μητρὸς Ἐκ-
κλησίας πρὸς τὸν εὐλαβῆ κληρὸν, τὸν πιστὸν λαὸν τοῦ
Θεοῦ καὶ τοὺς μοναχοὺς καὶ τὰς μοναχὰς ὁλοκλήρου
τῆς Μολδαβίας, καὶ εὐχόμεθα εἰς ὅλους πατρικῶς
προσοπὴν καὶ αὐξήσιν ἐν τῇ κατὰ Χριστὸν ζωῇ καὶ
εὐτυχίαν προσωπικὴν καὶ οἰκογενειακὴν.

Τὴν Παρασκευὴν, 18ην Σεπτεμβρίου, ὁ Προκαθί-
μενος τῆς Ὁρθοδοξίας ἐπεσκέφθη τὸ Θεολογικὸν Σε-
μινάριον τοῦ Νεάμτς, ἐκήρυξε ὁμοῦ μετὰ τοῦ Μακ. Πα-
τριάρχου Ρουμανίας κ. Θεόκτιστου τὴν ἔναρξιν τοῦ νέου
σχολικοῦ ἔτους καὶ ἠύλόγησε τοὺς ἱεροσπουδαστὰς αὐ-
τοῦ. Χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς Καθηγητὰς καὶ φοιτητὰς
ἀπηύθυνε καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μύρων κ. Χρυσό-
σταμος, Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλ-
κης.

Συνεχίζουσα τὰς ἐπισκέψεις Αὐτῆς ἡ Α. Θ. Πανα-
γιότης ἐπεσκέφθη τὴν γυναικείαν Μονὴν Ἀγάπια, ἀρι-
θμοῦσαν σήμερον 350 μοναχὰς, εἰς ἣν ἐπεφυλάχθη Αὐ-
τῇ ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ, τῶν μοναζουσῶν κοσμησασῶν δι'
ἀνθέων τὴν ὁδὸν τὴν ἀγούσαν πρὸς τὸ Καθολικὸν
τῆς Μονῆς, δίκην τάπητος, ἐξ οὗ καὶ διήλθεν ὁ Οἰκου-
μενικὸς Πατριάρχης. Προέστη δοξολογίας ἐν τῷ Κα-
θολικῷ τῆς Μονῆς, καθ' ἣν προσεφώνησεν ἡ ἡγουμένη
τῆς Μονῆς Εὐφρασία καὶ ἀπήντησε ὁ Οἰκουμενικὸς Πα-
τριάρχης, συγχαρεὶς τὰς ἀδελφὰς διὰ τὸ ἐπιτελούμενον
ὑπ' αὐτῶν κοινωνικὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὑπὸ τὴν εὐ-
λογίαν αὐτῆς ἱερὸν ἔργον, καὶ ἠύχθη αὐταῖς ἐνίσχυσιν
ἐν τῇ ἀσκήσει πρὸς ἐπιτυχὴ ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστο-
λῆς αὐτῶν. Ἐπίσης ἐπεσκέφθη καὶ τὴν ἐτέραν Μονὴν
τῆς περιοχῆς, τοῦ Βαρατέκ, τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς
Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἀριθμοῦσαν καὶ ταύτην 360
ἀδελφὰς. Ἐψάλλη καὶ ἐνταῦθα δοξολογία, ἡ δὲ Πατρι-
άρχης Δημήτριος ἀπήντησε λίαν ἐπικαίρως εἰς προσφῶ-
νησιν τῆς ἡγουμένης τῆς Μονῆς, ἀπευθύντας πρὸς τὰς
ἀδελφὰς πατρικὰς νοουθεσίας περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν
μοναχῶν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ κοινωνίᾳ.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, συνοδευομένη πάντοτε ὑπὸ
τοῦ Ρουμάνου Πατριάρχου καὶ τῶν συνοδείων των, ἐπο-
ρεύθη ἐν συνεχείᾳ αὐτοκινητικῶς εἰς Ἰάσιον, ἔδραν τοῦ
Μητροπολίτου Μολδαβίας, ἔνθα, ἀφ' οὗ προσεκύνησεν εἰς
τὸν ἱστορικὸν Ἱερὸν Ναὸν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἔνθα
συνῆλθεν τὸ ἔτος 1642 ἡ γνωστὴ Μείζων Σύνοδος τοῦ
Ἰασίου, προέστη δοξολογίας ἐν τῷ Ἱερῷ Καθεδρικῷ
Ναῷ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ἰασίου, ἐπὶ παρου-

σία χιλιάδων λαοῦ, ἐπευφημοῦντος τὸν Πατριάρχην
Δημήτριον καὶ συνωθουμένου ἕνα ἀσπασθῆ τὴν Δεξιὰν
Αὐτοῦ. Προσεφώνησεν ὁ Μακ. Πατριάρχης Ρουμανίας
κ. Θεόκτιστος, ἀναφερθεὶς εἰς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν
τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἰς τὴν προσωπικότητα
τοῦ σεπτοῦ Προκαθημένου αὐτῆς, τούτου ἀντιφωνήσαν-
τος ὡς ἑξῆς:

Μακαριώτατε καὶ λίαν ἀγαπητὲ ἅγιε ἀδελφέ,

Μετὰ τὴν ἐπὶ διήμερον θανμασίαν περιοδείαν ἡ-
μῶν ἀπὸ τὴν εὐλογημένην Μολδαβίαν καὶ τὸ προσκύ-
νημα εἰς τὰς ἱστορικὰς καὶ ὠραιοτάτας Μονὰς αὐτῆς,
ἀφίχθημεν εἰς τὸ περίφημον Ἰάσιον, ὅπου ἀπὸ τοῦ
δευτέρου ἡμίσεος τοῦ 17ου αἰῶνος εὐρίσκειται ἡ ἔδρα
τῶν Μητροπολιτῶν Μολδαβίας. Καὶ γνωρίζομεν ἐκ
τῆς ἱστορίας οὐ ἢ ἡ Μητρόπολις αὕτη ἀνέδειξε πολλὰς
ἀρχιερατικὰς μορφὰς ἢ μᾶλλον ἐκλεκτοὶ καὶ σοφοὶ
Ἱεράρχαι ἐκόσμησαν τὸν Μητροπολιτικὸν τοῦτον Θρό-
νον, μὲ τελευταῖον χρονικῶς τὴν Ὑμετέραν περισπού-
δασιον Μακαριότητα, ὑποδεχομένην σήμερον ἡμᾶς ἐν-
ταῦθα ὡς Τοποτηρητὴς τῆς χηρευούσης Μητροπό-
λεως. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς καὶ εὐχόμεθα ὅπως τὸ
Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀναδείξῃ τὸν ἄξιον διάδοχόν Σας
εἰς συνέχισιν τοῦ ποιμαντορικοῦ, πολιτιστικοῦ, κοινω-
νικοῦ καὶ εὐρύτερον πνευματικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον
ἐπιτελεῖ ἡ Ἐκκλησία καὶ εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην.

Τὸ εὐρὸν φάσμα τῶν δραστηριοτήτων τῆς ἀδελφῆς
Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Ρουμανίας εἰς τοὺς τομεῖς
τῶν διεκκλησιαστικῶν σχέσεων, τῆς κατοχυρώσεως
τῆς εἰρήνης, τῆς καλλιέργειας τῶν θεολογικῶν γραμ-
μάτων, τῶν ἐκδόσεων, τοῦ μοναχισμοῦ, τῆς ἀναστη-
λώσεως παλαιῶν ναῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν μνημείων,
τῆς πνευματικῆς οἰκοδομῆς τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ κ.λπ.,
ἐπισπᾷ τὴν γενικὴν ἀναγνώρισιν καὶ ἐκτίμησιν καὶ
καθιστᾷ τὴν καθ' Ὑμᾶς Ἐκκλησίαν, Μακαριώτατε,
σεβαστὴν καὶ ὑπολογίσιμον παράγοντα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς
τῆς Ρουμανίας, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὸ
Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εὐχεται εἰλικρινῶς ὑπὲρ
τῆς διαρκοῦς προόδου καὶ ἀναπτύξεως τῆς Ἐκκλη-
σίας ταύτης, τὴν ὁποίαν θεωρεῖ νεωτέραν προσφιλεῖ
ἀδελφὴν αὐτοῦ.

Ἀγαπητοὶ Ρουμάνοι Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, νὰ
εἶσθε ὑπερήφανοι διὰ τὴν Ἐκκλησίαν σας, διὰ τὴν
ἱστορίαν σας, διὰ τὸν πολιτισμὸν σας. Νὰ εἶσθε πι-
στοὶ καὶ ἀφοσιωμένοι εἰς τὴν θρησκείαν καὶ τὰς πα-
ραδόσεις σας. Νὰ εἶσθε ὑπερήφανοι καὶ διὰ τὸν Πα-
τριάρχην σας Θεόκτιστον, τὸ ὁποῖον οὐκ ἐχάρισεν ὁ
Θεὸς διὰ τὴν δοξάζῃ τὸ ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν
σας. Ἡμεῖς οὐκ εὐλογοῦμεν πατρικῶς, οὐκ εὐχαρι-

στοῦμεν διὰ τὴν ὑποδοχὴν καὶ σὰς διαβεβαιούμεν δι
ἔχετε κεντρικὴν θέσιν εἰς τὴν καρδίαν μας καὶ εἰς
τὴν προσευχὴν μας.

Τὸ ἑσπέρας τῆς ἡμέρας ταύτης ὁ Πατριάρχης Δη-
μητρίου κατέλυσε ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Μεγάλῳ Ἰα-
σοῦ.

Τὸ Σάββατον, 19ην Σεπτεμβρίου, ὁ Οἰκουμενικὸς
Πατριάρχης κ. Δημήτριος, δι' ἀεροσκάφους τῆς TA-
ROM, ἐπέστρεψε εἰς Βουκουρέστιον καὶ ἐπεσκέφθη
τὴν πλῆσιν τῆς πόλεως ταύτης ἱστορικὴν Μονὴν Τσέρ-
νικας, εἰς ἣν προέστη δοξολογίας καὶ ἀπήντησε κατα-
λήλως εἰς σχετικὴν προσφώνησιν τοῦ ἡγουμένου αὐτῆς
Ἀρχιμ. Θεοφίλου, ἀναφερθεὶς εἰς τὴν ἱστορικότητα τῆς
Μονῆς καὶ εἰς τοὺς δεσμοὺς αὐτῆς πρὸς τὴν Μητέρα
Ἐκκλησίαν καὶ τὴν μοναστικὴν Ἀκρόπολιν αὐτῆς, τὸ
Ἅγιον Ὄρος, διεβίβασε δὲ τὸν χαιρετισμὸν τῶν ἀγιο-
ρειτῶν Πατέρων πρὸς τοὺς ἐνασκουμένους ἐν τῇ Μονῇ
ἀδελφούς.

Τὸ ἑσπέρας τῆς ἡμέρας ταύτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πα-
τριάρχης παρέστη εἰς πρὸς τιμὴν Αὐτοῦ δοθεῖσαν δε-
ξίωσιν ὑπὸ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ πρέσβεως τῆς Ἑλλά-
δος κ. Γεωργίου Λινάρδου, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Μακ. Πα-
τριάρχου Ρουμανίας, τῆς Συνοδείας τοῦ Παναγιωτά-
του Πατριάρχου, τῶν παρεπιδημούντων Ἱεραρχῶν τῆς
Ἐκκλησίας Ρουμανίας καὶ ἐκλεκτῶν προσκεκλημένων
ἐξ ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν
ἐν Βουκουρεστίῳ, καὶ ἐκ τοῦ πολιτικοῦ καὶ διπλωματι-
κοῦ κόσμου. Ἀντιφωνῶν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς
Πατριάρχης εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

*Μακαριώτατε καὶ Ἱερώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,
Ἐξοχώτατε κύριε Πρέσβυ καὶ λοιποὶ ἐκλεκτοὶ πα-
ρόντες,*

*Κατόπιν τοῦ συγκινητικοῦ προσκνηήματος, τὸ ὁ-
ποῖον ἐπὶ δύο ἡμέρας ἐπραγματοποιήσαμεν μετὰ τῆς
τιμίας συνοδείας ἡμῶν, ἀνὰ τὰς ὀνομαστὰς Ἱερὰς
Μονὰς τῆς Μολδαβίας καὶ εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς Ἰά-
σοιον, ἐπεσιτρέψαμεν σήμερον εἰς τὸ Βουκουρέστιον καὶ
παριστάμεθα τὴν σιγμὴν ταύτην εἰς τὴν δεξίωσιν,
τὴν δοθεῖσαν πρὸς τιμὴν ἡμῶν ὑπὸ τοῦ ἐξοχωτάτου
Πρέσβεως ἐπιταῦθα τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλλάδος.*

*Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς, κύριε Πρέσβυ, διὰ τὴν
προσοχὴν ὑμῶν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον
καὶ τὸ πρόσωπον ἡμῶν καί, καθὼς ἀρχίζετε τώρα
μόλις τὴν θητείαν ὑμῶν ἐν τῇ φιλοξενίᾳ καὶ ὥρατᾳ
Χώρα τῆς Ρουμανίας, εὐχόμεθα εἰς ὑμᾶς ἐπιτυχίαν
εἰς τὰ νέα καθήκοντα ὑμῶν, πρὸς περαιτέρω σύσφιγ-
ξιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν καὶ ἐπ' ἀγα-*

*θῶ τῶν λαῶν τῶν καὶ τῆς ὅλης περιοχῆς τῶν Βαλ-
κανίων γενικώτερον.*

*Οἱ λαοὶ ἔχουν κάθε δικαίωμα νὰ ζοῦν ἐν εἰρήνῃ,
ἐν εὐημερίᾳ καὶ ἐν ἀγάπῃ καὶ σεβασμῷ πρὸς ἀλλή-
λους, οἱ δὲ ἰθύνοντες τὰς τύχας αὐτῶν ἔχουν ἱερὸν
χρὸς νὰ ἐξασφαλίσουν εἰς τοὺς ὑπηκόους τῶν ὅλας
ἐκεῖνας τὰς προϋποθέσεις διαβιώσεως, ἀπὸ τὰς ὁ-
ποίας ἐξαρτῶνται τὰ ἀγαθὰ ταῦτα.*

*Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, μὴ περιοριζομένη εἰς
τὴν καθημερινὴν προσευχὴν τῆς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης
τοῦ σύμπαντος κόσμου... καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώ-
σεως», ἐπιθυμεῖ καὶ φιλοδοξεῖ νὰ συμβάλῃ δι' ὅλων
τῶν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς, πνευματικῶν κυρίως, μέ-
σων εἰς τὴν εὐγενῆ προσπάθειαν τῶν πολιτικῶν ἡγε-
τῶν ὑπὲρ τῆς γαλήνης καὶ τῆς προόδου τῶν λαῶν
τῶν, πιστεύουσα δι' ἰοιοτιτρόπως ὑπηρετεῖ τὸ θέ-
λημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἐλπίδας
καὶ τὰς προσδοκίας τῶν τέκνων τῆς ἀλλὰ καὶ ὅλων
τῶν ἀνθρώπων.*

*Μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἱερᾶς ταύτης ἐπιθυ-
μίας καὶ φιλοδοξίας τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ τοπο-
θετηθῇ καὶ ἡ προσπάθεια ἐνισχύσεως τῶν σχέσεων
μεταξὺ τῶν κατὰ τόπους ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκ-
κλησιῶν, καθὼς καὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν ἐν τῷ συνό-
λω τῶν μετὰ τὰς λοιπὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ
Ὁμολογίας, ἐκ τῆς ὁποίας ἐνισχύσεως μόνον ἀγαθὰ
εἶναι δυνατόν νὰ προκύβουν καὶ διὰ τὰς Ἐκκλησίας
καὶ διὰ τὰ τέκνα τῶν καὶ διὰ τὸν κόσμον ὁλόκληρον,
ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἡ θρησκεία διαδραματίζει ἀνεκάνθεν
ἕνα σημαντικώτατον ρόλον.*

*Ἴδού, λοιπόν, διατὶ εὐρισκόμεθα εἰς ἐπίσκεψιν
τῆς ἀδελφῆς Ἀγιοτάτης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας
Ρουμανίας. Καὶ ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς
ὑπάρχει πλήρης ἀνταπόκρισις εἰς ὅτι τὸ Οἰκουμενι-
κὸν Πατριαρχεῖον ἐπιδιώκει ἐν προκειμένῳ, δι' αὐτὸ
ἢ ἐπίσκεψιν ἡμῶν ἐξελλίσσεται κατὰ τρόπον ἐπιτυχέ-
στατον καὶ ὑπάρχει ἐμβάθυνσις εἰς τοὺς δεσμοὺς πρὸς
μᾶς συνδέον ἀπὸ αἰώνων καὶ ἀμοιβαία κατανοήσις
καὶ σύμπνωσις ἀπόψεων.*

*Εὐχαριστοῦμεν καὶ πάλιν, κύριε Πρέσβυ, ὑμᾶς
καὶ τὴν κυρίαν Πρέσβειραν, διὰ τὴν δεξίωσιν ταύ-
την καὶ τὴν δι' αὐτῆς δοθεῖσαν εἰς ἡμᾶς εὐκαιρίαν
νὰ συναντήσωμεν ἐπιταῦθα ἐκλεκτὰς προσωπικότητας
καὶ νὰ διατυπώσωμεν τὰς ὀλίγας ἡμῶν σκέψεις ταύ-
τας, ἐκφράζοντες ἅμα τὴν χαρὰν ἡμῶν διὰ τὴν ἐπι-
κειμένην ἐπίσημον ἐπίσκεψιν ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν Ἀ-
γιοτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ προσφιλεῖ
Χώρα ὑμῶν.*

Τὴν ἐπομένην, Κυριακὴν, 20ὴν Σεπτεμβρίου, ἐπρα-

Ἐκ τῆς συλλειτουργίας τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου καὶ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Θεοκτίστου ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ Βουκουρεστίου.

γματοποιήθη ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ ἡ συλλειτουργία τῶν δύο Πατριαρχῶν, Οἰκουμενικοῦ καὶ Ρουμανίας, περιστοιχουμένων ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων τῆς Συνοδείας τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν Μητροπολιτῶν Ὀλτενίας Νέστορος, Βανάτου Νικολάου, Μπουζαίου Ἐπιφανίου καὶ Ἀλμπαγιουλίας Αἰμιλιανοῦ, ἐπὶ παρουσίᾳ συμπάσης τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, ἐκπροσώπων τοῦ διπλωματικοῦ κόσμου καὶ πλήθους πιστῶν.

Εἰς τὸ «Ἐν πρώτοις μνήσθητι» ὁ Μακ. Πατριάρχης Ρουμανίας ἐμνημόνευσε μόνον τοῦ σεπτοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Εἰς τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ταύτης ἀντηλάγησαν ἐπίκαιροι λόγοι μεταξὺ τῶν δύο Πατριαρχῶν, ἐξαιρόντες τὰς παραδοσιακὰς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἐν παντὶ καὶ ἅμα τὴν ἀπόφασιν συμπορείας αὐτῶν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἐπὶ ἀντιμετωπίσει παρουσιαζομένων τυχόν ἐν τῷ σώματι τῆς Ὀρθοδοξίας ζητημάτων. Ἡ ἀντιφώνησις τοῦ Παναγιωτάτου ἔχει ὡς ἑξῆς:

Μακαριώτατε Προκαθήμενε τῆς κατὰ Ρουμανίαν

Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Πατριάρχα κύριε Θεόκτιστε, ἀδελφὲ ἐν Χριστῷ καὶ συλλειτουργγὲ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε,

Ἐνὶς τῶν πλαισίων τῆς πρὸς τὰς ἀδελφὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας ἱερᾶς Πορείας ἡμῶν ἀγάπης, εἰρήνης καὶ ἐνότητος, τὴν ὁποίαν ἀποφάσει καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἀνελάβομεν κατὰ τὸ παρὸν ἔτος, ἔχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπισκεπιώμεθα κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας καὶ τὴν καθ' Ὑμᾶς Ἀγιοτάτην Ἐκκλησίαν, καθὼς καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ νὰ κλῶμεν σήμερον ὁμοῦ τὸν ἄρτον καὶ νὰ μεταλαμβάνωμεν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Ποτηρίου, εἰς ἀπὴν ἀπόδειξιν τῆς ταυτότητος ἡμῶν ἐν τῇ πίστει καὶ τῆς κοινωνίας ἡμῶν ἐν τῇ ἀγάπῃ.

Καὶ πρῶτον μὲν εὐγνωμονοῦμεν τὸν ἐπουράνιον ἡμῶν Πατέρα διὰ τὴν ἣν αἰσθανόμεθα ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης θαθεῖαν πνευματικὴν χαράν, ἔπειτα δὲ τὸν δοξολογοῦμεν διὰ τὴν ἀταλάντετον πιστότητα τῆς θυγατρὸς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ εἰς τὴν ἐνότητα τῆς Μιᾶς, Ἁγίας,

Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Στηγμιότυπον ἐκ τῆς συλλειτουργίας τῶν δύο Προκαθημένων.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ λόγος τῆς εὐχαριστίας ἡμῶν ἀπευθύνεται πρὸς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας διὰ τὴν εὐλικρινῆ ἀφοσίωσιν αὐτῆς εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὁμοῦ μετὰ τῆς διαβεβαιώσεως καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης, διὸ καὶ ὁ πάνσοπος Οἰκουμενικὸς Θρόνος θὰ εὐρίσκειται πάντοτε παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτῆς, καὶ τώρα καὶ εἰς τὸ μέλλον, ὅπως ὑπῆρξε καὶ κατὰ τὸ παρελθόν.

Βεβαίως ὁ χρόνος τῆς παραμονῆς ἡμῶν ἐν Ρουμανίᾳ, ἐν τῇ Χώρα ταύτῃ τῆς ἀγιότητος καὶ τοῦ μωσσηρίου, εἶναι βραχύς, καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς διὸ προσεκνήσομεν εἰς πολλὰς μονὰς καὶ ναοὺς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκπληρώσωμεν ὅλας τὰς ἐπιθυμίας ἡμῶν, οὔτε νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς ὅλας τὰς ἐπιθυμίας ἐπαρχικῶν καὶ μονῶν καὶ ἐνοριῶν ὅπως τὰς ἐπισκεφθῶμεν καὶ τὰς εὐλογήσομεν.

Ὅμως νοερώς θαδίζομεν ἐπὶ τὰ ἴχνη ὄλων τῶν ἀοιδίμων προκατόχων ἡμῶν, οἱ ὅποιοι ἦλθον κατὰ καιροὺς εἰς τὰς παραδουναβίους χώρας, ἀπὸ τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατριάρχου Νήφωνος μέχρι καὶ τοῦ ἀμέσου προκατόχου ἡμῶν Πατριάρχου Ἀθηναγόρου.

Νοερώς ἐπισκεπτόμεθα τὰς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσας Πατριαρχικὰς καὶ Στανροπηγιακὰς Μονὰς τοῦ καθ' ἡμᾶς Θρόνου ἐν Ρουμανίᾳ, ὅπως τὴν Ἱερὰν Μονὴν τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν τοῦ Πέτρι ἐν τῇ περιοχῇ Μαραμουῦρες, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ πάλαι ποτὲ Μετόχια τῶν ἡμετέρων Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὅπως παραδειγματικῶς χάριν τὴν περιφημον Μονὴν τοῦ Μιχαὴλ Βόδα ἐδῶ εἰς τὸ Βουκουρέστιον.

Προσκυνοῦμεν ἐπίσης νοερώς τὰς ἱερὰς Μονὰς καὶ τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς, τοὺς ὁποίους ἴδρυσαν οἱ ἐκ

Φαναρίου δομώμενοι ἡγεμόνες καὶ ἄλλοι λαμπροὶ ἄρχοντες τῆς Χώρας Ὑμῶν, ὅπως τὴν Ἱερὰν Μονὴν Κοιροσέτι τῶν Καντακουζηνῶν, τὴν Ἱερὰν Μονὴν Βακαρέτσι τῶν Μαυροκορδάτων καὶ τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος τῶν Γκίκα.

Ἀκόμη, μεταβαίνομεν νοερώς εἰς ἐπίσκεψιν ὄλων ἐκείνων τῶν ἱστορικῶν μνημείων καὶ ἔργων τέχνης, τὰ ὁποῖα μαρτυροῦν τὴν ἐπιθίωσιν καὶ συνέχειαν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Πόλεως ἡμῶν ἐν τῇ Χώρα ταύτῃ, καὶ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Νικολάου Γιόργκα, τὸ Βυζάντιον μετὰ τὸ Βυζάντιον.

Κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμήν εἶναι ἄξιον καὶ δίκαιον νὰ μνησθῶμεν τῶν μορφῶν τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, μὲ ἐπικεφαλῆς τοὺς ἀοιδίμους προκατόχους Ὑμῶν Μύρωνα, Ἰουστινιανὸν καὶ Ἰουσίτινον, οἱ ὅποιοι συνέβαλον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν σχέσεων τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, εἰς τὴν ὁποίαν μεγάλως συμβάλλει καὶ μεγάλην ἀποδίδει σημασίαν καὶ ἡ Ὑμετέρα γερασμία Μακαριότης διὰ τῆς σοφίας καὶ τῆς εὐρύτητος τῆς σκέψεως αὐτῆς, καὶ πάντοτε μὲν ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον μετὰ τὴν ἀνάγκησιν αὐτῆς εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον τῆς ἀδελφῆς ταύτης Ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν σύσφιγξιν τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων ἡμῶν πεποιθήμεν διὸ θὰ συμβάλῃ καὶ ἡ ἐπίσκεψις ἡμῶν αὐτῇ πρὸς Ὑμᾶς, ἅγιε ἀδελφέ, καὶ πρὸς τοῦτο δεόμεθα τοῦ Δομήτορος τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὅπως εὐλόγησῃ θαυμάσιως ταύτην καὶ τοὺς ἐκ ταύτης καρπούς, εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τροφήν τῶν χριστιανῶν ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ συμπάσης τῆς Ὁρθοδόξου οἰκογενείας.

Διότι εἴμεθα ἐν σῶμα, μία καὶ ἀδιαίρετος Ἐκκλησία, ἅπασαι αἱ κατὰ τόπους ἀδελφαὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, καὶ ὅ,τι ἀγαθὸν ὑπάρχει παρὰ τινι ἢ παρὰ τισιν ἐξ αὐτῶν, ἀνήκει ἐξ ἴσου καὶ εἰς τὰς ἄλλας καί, ἀντιθέτως, αἱ πληγαὶ καὶ τὰ παθήματα μιᾶς ἢ πλειόνων ἐξ αὐτῶν, εἶναι πληγαὶ εἰς τὸ σῶμα τῆς ὅλης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Ἐνεκα τοῦτου θαθεῖαν ἔχομεν καὶ Ὑμεῖς ἐνταῦθα καὶ ἡμεῖς ἐν Φαναρίῳ τὴν συνείδησιν τῆς ἀναγκαιότητος τῆς παρορθοδόξου ἐνότητος, διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ὁποίας ἐργαζόμεθα ὅλοι αἱ ἀδελφαὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, μὲ τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὸν συντονισμόν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ μακαριστοῦ προκατόχου ἡμῶν Πατριάρχου Ἀθηναγόρου.

Χάρις εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ταύτην τῶν διορθοδό-

Οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως κ. Δημήτριος καὶ Ρουμανίας κ. Θεόκτιστος εἰς τὴν Ὁραϊαν Πύλην, κατὰ τὸ συλλεῖτουργον.

ξων σχέσεων δυνάμεθα σήμερον νὰ προετοιμάζωμεν ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἀρμονικῶς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον ἡμῶν, ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον οὐσιαστικῶς καὶ οἰκοδομητικῶς συμβάλλει ἀπ' ἀρχῆς ἢ καθ' Ὑμᾶς Ἐκκλησία, Μακαριώτατε, καὶ λέγομεν τοῦτο πρὸς τιμὴν αὐτῆς καὶ χάριν τῆς δικαιοσύνης. Εὐχηθῶμεν σήμερον ὁμοῦ ὅπως τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ταχέως ἀγάγη ἡμᾶς εἰς τὴν σύγκλησιν τῆς Συνόδου ταύτης, ἣ ὁποία θὰ δώσῃ νέον δυναμισμὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν καὶ θὰ τὴν καταστήσῃ ἰκανωτέραν νὰ ἀνταποκριθῆται εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν καὶ εἰς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας τῶν τέκνων τῆς.

Μακαριώτατε καὶ περισπούδαστε ἡμῖν ἀδελφέ, εὐχαριστοῦμεν θερμότητα Ὑμῖν τε καὶ τῇ περὶ Ὑμᾶς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητι ἐπὶ πᾶσιν ὧν ἐγεύθημεν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας παρ' Ὑμῖν. Καὶ παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ὅπως, εἰς ἀνάμνησιν τῆς σημερινῆς συλλειτουργίας ἡμῶν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ τυτῷ Ναῷ Αὐτῆς, δεχθῆ τὸ μικρὸν τοῦτο δῶρον, τὸ ὁποῖον προσφέρωμεν Αὐτῇ λίαν εὐχαρίστως ἐξ ὀνό-

ματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡμῶν προσωπικῶς, μετὰ τῆς διαπύρου ἐσχῆς ὅπως ἐπὶ μακρὰ ἔτη προκάθηται εὐκλεῶς τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, δοξάζουσα αὐτὴν καὶ τὸ ἔθνος Αὐτῆς.

Ἐν συνεχείᾳ, ἐπραγματοποιήθη τιμητικὴ, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου, συνεδρία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, ἐπὶ τούτῳ κληθέντων εἰς Βουκουρέστιον. Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην ἀντηλλάγησαν κατάλληλοι καὶ λίαν θερμοὶ λόγοι μετὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Θεοκτίστου. Ἐπίσης ἐγένετο ἀνταλλαγὴ ἀναμνηστικῶν δώρων.

Μετὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην παρετέθη πρὸς τιμὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου ἐπίσημον γεῦμα ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Μεγάρῳ, εἰς ὃ παρεκάθησαν ἐξέχουσαι προσωπικότητες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κόσμου, ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Ὁρθοσκευμάτων τῆς Δημοκρατίας τῆς Ρουμανίας κ. Ἰωάννης Κουμπανάτσου, ὁ

Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος ἐν Βουκουρεστίῳ κ. Γεώργιος Αινάρδος, ὁ Σύμβουλος τῆς Πρεσβείας τῆς Τουρκίας ἐν Βουκουρεστίῳ κ. IHSAN SAKARYA, κ.ἄ. Εἰς τὰ ἐπιδόρπια ἀντηλλάγησαν θερμὰ καὶ ἐγκάρδιοι προπο-
σεις μεταξύ τῶν δύο Πατριαρχῶν. Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης εἶπε:

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Βουκουρεστίου, Μητροπολίτα Οὐγγροβλαχίας καὶ Πατριάρχα τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας Ρουμανίας κύριε Θεόκτιστε,

*Ἡ ἐπίσημος ἐπίσκεψις ἡμῶν πρὸς τὴν Ἁγιοτάτην Ἐκκλησίαν Ρουμανίας καὶ τὸν ἄξιον Προκαθήμενον αὐτῆς θάινει πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς, ἐνῶ κάθε στιγμή καὶ κάθε ἡμέρα πὸν διερχόμεθα ἐν τῇ φιλοξέ-
νω καὶ ὠραίᾳ ταύτῃ Χώρα τῆς Ρουμανίας καὶ ὑπὸ τὰς ἀδελφικὰς περιποιήσεις τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ τῶν περὶ Αὐτήν, γεμίζει τὴν καρδίαν ἡμῶν μὲ ἱερὰς συγκινήσεις καὶ βιώματα καὶ ἐμπειρίας, αἱ ὁποῖαι θὰ μείνουν εἰς ἡμᾶς ἀλησμόνητοι. Φυσικά, τὸ ἀποκορύφωμα ὄλων τούτων ἦτο ἡ σημερινὴ συλλειτουργία ἡμῶν καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ ἐνώπιον τῆς Τραπέζης τοῦ Κυρίου, τοῦ ἀσπασμοῦ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ὑποσχέσεως ὅτι θὰ μείνωμεν ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου, προσευχόμενοι ὑπὲρ ἀλλήλων καὶ ἐργαζόμενοι ἀπὸ κοινοῦ, ὁμοῦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, διὰ τὰς Ἐκκλησίας μας, διὰ τοὺς λαοὺς μας, διὰ τὰς Χώρας μας, διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν μας, διὰ τὴν ἐνότητα ὄλων τῶν χριστιανῶν, διὰ τὴν συνεργασίαν ὄλων τῶν ἀνθρώπων καλῆς θελήσεως, καί, τέλος, διὰ τὴν εἰρήνην τοῦ σύμπαντος κόσμου, διὰ τὴν ὁποῖαν ἀδιαλείπτως προσεύχεται ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἡμῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς.*

Καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, καθὼς εὐρισκόμεθα ἐδῶ, πλησίον Ὑμῶν, Μακαριώτατε, δοξάζομεν τὸν Θεόν, τὸν Ἀρχοντα τῆς εἰρήνης, διὰ τὴν συμβολὴν τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας —ἡ ὁποία ἦτο καὶ εἶναι πάντοτε ἠνωμένη μὲ τὸν πιστὸν λαὸν τῆς Χώρας ταύτης— εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης εἰς τὸν σημερινὸν κόσμον. Τοῦτο πράτιουσα ἡ ἀδελφὴ Ἐκκλησία Ρουμανίας ἐκπληροῦ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ βοηθεῖ τὰς προσπάθειάς τοῦ Προέδρου τῆς Χώρας ταύτης ἐξοχωτάτου κυρίου Νικολάου Τσαουσέσκου ὑπὲρ τῆς εἰρηνικῆς διαβίωσης τῶν λαῶν εἰς τὰ Βαλκάνια καὶ εἰς ὅλοκληρον τὸν κόσμον. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἐξοχωτάτου κυρίου Ἰωάννου Κουμπανάσου, Προέδρου τοῦ Τμήματος διὰ τὰς Θρησκευτικὰς ὑποθέσεις, τοῦ ὁποίου τὴν παρουσίαν ἐνταῦθα ἐγκαρδίως χαιρετίζομεν, συγκαίρομεν τὸν κύριον

Πρόεδρον τῆς Ρουμανίας καὶ διὰ τὴν εἰρηνιστικὴν αὐτοῦ δραστηριότητα καὶ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ὁποίας ἀπολαύει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ γενικῶς ἡ θρησκεία ἐν τῇ Χώρα αὐτοῦ. Τὰς ἡμέρας ταύτας ἐνεποίησεν ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν εἰς ἡμᾶς ἡ πληροφορία διὰ τὸ Κράτος γενναίως ἐχορήγησεν ὑπὲρ τῆς ἀναστηλώσεως καὶ διατηρήσεως τῶν πολλῶν καὶ ἱστορικῶν καὶ ὠραίων μονῶν τῆς Χώρας. Καὶ δικαίως, ἐφ' ὅσον αἱ Μοναὶ αὐταὶ κδὲν εἶναι μόνον τόποι χριστιανικῆς εὐλαθείας, ἀλλὰ ζωντανὰ ἱστορικὰ ντοκουμέντα μεγάλης σημασίας διὰ τὸν ρουμανικὸν λαόν». Εἶθε ὁ Κύριος νὰ ἐμπνέῃ πάντοτε ἀγαθὰ εἰς τὰς καρδίας τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων τῆς Ρουμανίας, ὥστε ὁ εὐγενῆς καὶ ὑπερήφανος λαὸς αὐτῆς νὰ διὰγῃ ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ εὐημερίᾳ καὶ νὰ προσδεύῃ διαρκῶς.

Χαιρετίζομεν ἀδελφικῶς τὴν παρουσίαν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν σήμερον τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἐκπροσώπων τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν καὶ δηλοῦμεν πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν Ὁρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς συνεχίζει καὶ θὰ συνεχίσῃ τοὺς διαφορούς ἐπισήμους Θεολογικοὺς Διαλόγους, παραλλήλως πρὸς τὸν διάλογον τῆς ἀγάπης, μὲ τοὺς ἐκτὸς αὐτῆς χριστιανούς, ἐν τῇ πεποιθήσει διὰ ὑπηρετεῖ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου ἀίνα πάντες ἐν ὧσιν».

Μακαριώτατε, κατακλείομεν ἐγείροντες τὸ κύπελλον ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ τῆς μακροημερεύσεως Ὑμῶν καὶ τῶν μελῶν τῆς περὶ Ὑμᾶς Ἱερᾶς Συνόδου, ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας τῆς ἀδελφῆς κατὰ Ρουμανίαν Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ τῆς εἰρήνης ἐν τῇ Χώρα ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῆς προσωπικῆς εὐτυχίας ὄλων τῶν διακεκριμένων συνδαιτυμόνων.

Εἰς πολλὰ ἔτη, Μακαριώτατε ἄγιε ἀδελφέ!

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας ταύτης, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέφθη τὸ Θεολογικὸν Ἰνστιτούτον Βουκουρεστίου, καὶ παρέστη εἰς δοθεῖσαν πρὸς τιμὴν Αὐτῆς λίαν ἐπιτυχῶς συναυλίαν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ὑπὸ τῆς χορωδίας τοῦ Ἰνστιτούτου, ἐνημερώθη δὲ ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως αὐτοῦ Ἐπισκόπου Τιργοβιστίου Βασιλείου καὶ τῶν Καθηγητῶν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς πορείας τῶν σπουδῶν ἐν αὐτῷ. Κατάλληλον τῇ περιστάσει χαιρετισμὸν ἀπηύθυνε πρὸς τὸ Σῶμα τῶν Καθηγητῶν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μύρων κ. Χρυσόστομος, Καθηγητῆς τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης. Τὸ ἑσπέρας ὁ Πατριάρχης Δημήτριος παρεκάθησεν εἰς τὸ πρὸς τιμὴν Αὐτοῦ δοθὲν ἀποχαιρετιστήριον γεῦμα ὑπὸ τοῦ Μακ. Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, καθ' ὃ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία ἀνταλλαγῆς ἐποικοδομητικῶν σκέψεων

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος, συνομιλῶν μετὰ τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Θεοκτίστου.

ἐπὶ διμερῶν, διορθοδόξου καὶ διαχριστιανικοῦ ἀντικειμένου θεμάτων.

Τὴν πρῶταν τῆς Δευτέρας, 21ης Σεπτεμβρίου, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπεσκέφθη ἐθιμοτυπικῶς τὸν Πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου ἐπὶ τῶν Ὄρησκευτικῶν Ὑποθέσεων τῆς Δημοκρατίας τῆς Ρουμανίας Ἐξοχ. κ. Ἰωάννην Κομπανάτσου, μεθ' οὗ ἔσχεν ἐγκάρδιον συνομιλίαν.

Περατωθείσης οὕτω καὶ τῆς ἐπισήμου ταύτης ἐπισκέψεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Ρουμανίας ἀνεχώρησεν Οὗτος δι' ἰδιωτικοῦ ἀεροσκάφους τῆς Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας, συνοδευθεὶς λίαν τιμητικῶς μέχρις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Θεοκτίστου, Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας Ρουμανίας, πολλῶν κληρικῶν καὶ στελεχῶν τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῆς, κ.ἄ.

Ἐνῶ ἀρχικῶς εἶχε προγραμματισθῆ καὶ ἐπίσκεψις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος πρὸς τὴν Ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας, ὅμως αἰφνιδία ἀδιαθεσία καὶ ἐγχείρησις τοῦ Προκαθημένου αὐτῆς Μακ. Πατριάρχου κ. Μαξίμου, καὶ κατόπιν αἰτήσεως τῆς Ἐκκλησίας ταύ-

της, ἡ ἐπίσκεψις αὕτη ἀνεβλήθη δι' εὐθετώτερον χρόνον, ὀρισθησόμενον κατόπιν ἀμοιβαίας συμφωνίας. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης Δημήτριος μετέβη ἐκ Ρουμανίας εἰς Γενεύην τῆς Ἑλβετίας πρὸς ἀνάπαυσιν ἐν τῷ ἐκεῖ Ὀρθοδόξῳ Κέντρῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

***

Οὕτως ἔληξε καὶ ἡ τρίτη φάσις τῆς Ἱεράς Πορείας τοῦ σεπτοῦ Προκαθημένου τῆς Ὀρθοδοξίας Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου, ἀποβάσα συντελεστικὴ καὶ ἐνισχυτικὴ τῶν ἀνέκαθεν καὶ ἀπ' ἀρχῆς ὑφισταμένων παραδοσιακῶν καὶ ἀδελφικῶν δεσμῶν μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν θυγατρικῶν αὐτοῦ καὶ νῦν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν Σερβίας καὶ Ρουμανίας. Ἡ διαπιστωθεῖσα ἀπόλυτος ταυτότης ἀπόψεων καὶ εὐθυγράμμισις τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων μετὰ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως εἰς πάντα τὰ συζητηθέντα ζητήματα, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰς διμερεῖς σχέσεις αὐτῶν καὶ γενικώτερον εἰς τὰ διορθόδοξα θέματα, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἡ ἐνθουσιώδης καὶ

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΩΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ (*)

«Τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Ἐπίσκοπον πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν κατὰ τρόπον αὐστηρῶς ἀντικειμενικόν, βάσει ἀφ' ἐνὸς μὲν τῶν ἀληθῶν καὶ ἀνοθεύτων ἐκκλησιολογικῶν καὶ κανονικῶν δεδομένων, τὰ ὁποῖα διέπουν καὶ θὰ πρέπει ὀπωσδήποτε νὰ διέπουν τὴν θεολογικὴν, ἐκκλησιολογικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν δομὴν αὐτῆς ταύτης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἐπισκόπου ἐν αὐτῇ. Κέντρο τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀπορρέουν καὶ στὸν ὁποῖον καταλήγουν τὰ πάντα» (Μητροπολίτου Περιστερίου Χρυσοστόμου [Γερασίμου Σ. Ζαφείρη], «Ἡ νομιμότης τῆς ἀντικανονικότητος», Ἀθήναι 1987, σελ. 380, 382).

Δὲν εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ Μητροπολίτης Πρόεδρος ἐνὸς Σωματείου ἢ Συλλόγου, διότι ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι Σωματεῖον ἢ Σύλλογος. Εἶναι, ὅπως δέχεται ὁ Νόμος 590) 77 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», «θεῖον Καθίδρυμα καὶ ἔχει κεφαλὴν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν». Δὲν εἶναι ὁ Μητροπολίτης δημόσιος ὑπόλογος, κατὰ τὴν στενὴν ἔννοιαν τοῦ ὅρου. Εἶναι **Θ ε ο ὑ π ὅ λ ο γ ο ς**. Ἐπάνω ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον εἶναι **π ρ ὀ π ἄ ν τ ω ν**, ὁ Ἐφορος Θεὸς (38ος Κανὼν Ἀγίων Ἀποστόλων). Αἱ κατὰ τοὺς Ἱερὰς Κανόνας ἔννοιαι αὗται εἶναι ὑποχρεωτικαὶ καὶ **ν ο μ ι κ ῶ ς**. Ἀφοῦ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος τῆς Ἑλλάδος ὀρίζει σαφῶς καὶ ρητῶς ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι αὐτοκέφαλος καὶ διαικεῖται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ.λπ. «Τὸ Ἑλληνικὸν Σύνταγμα δὲν θεωρεῖ τὴν Ἐκκλησίαν ὡς ἕν ἄπλοῦν Νομικὸν Πρόσωπον Δημοσίου Δικαίου, οὔτε, ὡς ἕν ἰδιότυπον (SUI GENERIS) Νομικὸν Πρόσωπον Δημοσίου Δικαίου, ἀπολαῦον ἐιδικῆς τιμῆς

μεταχειρίσεως ἢτοι αὐτοτελείας, αὐτοδιοικήσεως κ.τ.τ. Τὸ Σύνταγμα προχωρεῖ πολὺ πέραν τούτου καὶ πολὺ ὑπεράνω τούτου. Ἀνακηρύσσει τὴν Ἐκκλησίαν ὡς Θεοῦ ὄδρον, Θεανθρωπικὸν Ὄργανισμὸν, θεσμὸν, ὡς καθίδρυμα ἔλκον τὴν καταγωγὴν ἐξ οὐρανοῦ ὡς Σῶμα τοῦ Ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ. (Υπόμνημα τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰ Μέλη τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, Περιοδικὸν «Κοινωνία», ἔτος Α' Ἀπρίλιος - Ἰούνιος 1987, τεῦχος 2ον, σελ. 113). «Πάντες οἱ Ἱεροὶ Κανόνες καὶ αἱ Ἱερὰ Παραδόσεις, ἅνευ διακρίσεως εἰς δογματικούς καὶ διοικητικούς, ἔχουν συνταγματικὴν ἰσχύον» (Ἰω. Παναγοπούλου, «Τὸ νέον Σύνταγμα καὶ ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος» 1978 σελ. 3-4. Παράβαλε καὶ Ν. Σαρίπολου «Σύστημα Συνταγματικοῦ Δικαίου», Τόμος Γ', σελ. 391 καὶ Κ. Βαβούσκου «Ἐγχειρίδιον Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου» σελ. 162). Ἐκκλησία καὶ Ἐπίσκοπος εἶναι ὄροι ταυτόσημοι. Καί, Ἐπίσκοπος σημαίνει Κύριος, Πατήρ, ποιμὴν. Ὁ Πατήρ ἔχει τὴν εὐθύνην εἰς τὸν οἶκόν του. Ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ὁ πατήρ μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Τούτο εἶχε ὑπ' ὄψει καὶ ὁ νομοθέτης ὀρίσας διὰ τοῦ ἄρθρου 30 τοῦ Ν. 590) 77 ὅσα ὤρισε καὶ προείπομεν. Δὲν θὰ πρέπει νὰ ἰσοπεδῶνται ἐνώπιον τοῦ Νόμου μὲ τοὺς πολίτες, οἱ Κληρικοὶ καὶ οἱ Μοναχοί. «Οἱ Κληρικοὶ καὶ οἱ Μοναχοὶ ἀπολαύουν ἰδιαίτερας νομικῆς μεταχειρίσεως». (Διὰ τὴν ἰδιαίτεραν νομικὴν μεταχείρισιν, θλέπε Ε. Μαντζουνέα, Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον, Ἀθήναι 1979, Τόμος Α', σελ. 166-173). «Ἐκείνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχει ἀνατεθῆ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων ἢ ἐν μείζονι ἢ ἐλάσσονι μέτρῳ διοικήσεις τῆς Ἐκκλησίας, θεωροῦνται, ὡς ἐκ τῆς ἐν τῇ Πολιτειακῇ Ὄργανισμῶ, ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν Νόμων καθοριζομένης θέσεως ταύτης, ὡς ἀ-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 70 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

τουτ' αὐτὸ παλλαϊκὴ ὑποδοχὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὑπὸ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἢ ἐν διαρκεῖ ἀναμνήσει τῆς προσφορᾶς τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐκδήλωσις αἰσθημάτων σεβασμοῦ, τιμῆς, εὐγνωμοσύνης καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ σεπτὸν Πρόσωπον αὐτοῦ, δικαιοῦναι πλήρως τὴν ἀναληφθεῖσαν Ἱερὰν Αὐτοῦ πορεῖαν ἀγάπης, εἰρήνης καὶ ἐνότητος, καὶ ἀποβαίνει πλήρως ἱκανοποιητικὴ, ἐκπληροῦσα τὰς προσδοκίας πάντων, ἰδιαίτερος ὅμως ἀποβαίνει συν-

τελεστικὴ τῆς συμφορέας τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, κατατεινουσῶν εἰς τὴν πλήρη διασφάλισιν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐπὶ ὑπογραμμίσσει πάντοθεν τοῦ κύρους καὶ τῆς πρωτοθρόνου θέσεως καὶ προσβολῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅπερ δὲν ὀκνεῖ εἰς διακονίαν καὶ εἰς ἐν ταπεινότητι παντοῖαν προσφορὰν πρὸς τὸ σύνολον τῆς Ὁρθοδοξίας, πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ πρὸς τὸν κόσμον ὅλον.

(Φωτογραφία: Νικολάου Μαγγίνα)

σκοῦντες καὶ κρατικὴν λειτουργίαν, ἀλλὰ δὲ ἐξομοιοῦνται πρὸς τοὺς δημοσίου ὑπαλλήλους» (ὑπ' ἀριθμ. 327/27. 2.1958 Γνωμοδότησις τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους ὡς καὶ ὑπ' ἀρ. 2835) 04) 31.10.1958 Ἐγκύκλιος τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Κράτους) πλὴν τῶν περιπτώσεων ἐκείνων κατὰ τὰς ὁποίας, ἢ ὑπ' αὐτῶν ἀσκουμένη καθαρῶς ἢ προεχόντως ἐκκλησιαστικὴ ὑπηρεσία χαρακτηρίζεται ἢ ἐξομοιοῦται εὐθέως ἐκ τοῦ Νόμου πρὸς δημοσίαν, ὡς οἱ ὑπάλληλοι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. κ.λπ. (ἄρθρα 40, 41 καὶ 42 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ν. 590) 77 ὡς καὶ ὁ Κανονισμὸς ἀρ. 5) 1978 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπαλλήλων»].

Ὁ Ἐπίσκοπος, ἐπαναλαμβάνομεν, εἶναι ΑΡΧΗ. Δὲν εἶναι ὑπάλληλος. «Οἱ Ἀρχιερεῖς δὲν εἶναι ὑπάλληλοι τοῦ Δημοσίου. Ὁ Κλῆρος καὶ οἱ Ἐπίσκοποι εἶναι θρησκευτικοὶ Ἀρχόντες» (Ἐγκύκλιος Ἱερᾶς Συνόδου Ἱεραρχίας Ἐκκλησίας ἀρ. 1251/1065/20.4.35). Μόνον «ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, —καὶ οὐδεὶς ἄλλος— ἀσκεῖ τὴν ἀνωτάτην ἐποπτεῖαν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν πράξεων τῶν Ἀρχιερέων» (ἄρθρ. 4 παρ. 6 τοῦ Ν. 590/77), δικαίωμα τὸ ὁποῖον δὲν δίδεται οὐδὲ εἰς αὐτὴν τὴν Διαρκῆ Ἱερὰν Σύνοδον, ἢ ὁποῖα μόνον ἐπὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν καθόντων τῶν κληρικῶν καὶ τῶν μοναχῶν ἐπαγρυπνεῖ (ἄρθρον 9 παρ. 9 τοῦ Νόμου 590/77). Τὸ ἄρθρον 3 τοῦ Ν. 590) 77 ὁρίζει: «Ἀνωτάτη Ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας», τὸ δὲ ἄρθρ. 29 τοῦ αὐτοῦ Νόμου ὁρίζει: «Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ ποιμαίνοντος (προσέξατε τὴν μετοχήν: ποιμαίνοντος καὶ εὑρετε παρομοίαν εἰς νόμους ὁρίζοντας καθήκοντα καὶ δικαιώματα Διευθυντῶν Ὄργανισμῶν κ.λπ.!) τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν ὡς καὶ ἕκαστος ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτης, ὡς Ἐκκλησιαστικὴ ἢ Ἀρχὴ τῆς κληρωθείσης αὐτῆς Μητροπόλεως ἀσκῶν ἐντὸς τῆς περιφερείας τῶν τῆν ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Διατάξεων καὶ τῶν νόμων (προσέξατε πρῶτον οἱ Κανόνες καὶ αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ Διατάξεις καὶ ἔπειτα οἱ νόμοι) ἐν γένει τῆς Πολιτείας, προβλεπομένην ἐξοσίαν». (Πάλιν προσέξατε, δὲν λέγει ὑπηρεσίαν ἀλλ' ἐξουσίαν). Τὸ ἄρθρον 18 τοῦ Ν. 671) 1943 τοῦ προϊσχύσαντος Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ ἄρθρον 18 ὁρίζει «ὁ Ἀρχιερεὺς ἐν τῇ ποιμαντικῇ αὐτοῦ ἐνεργείᾳ, ἐν σχέσει πρὸς τὸν ὑπ' αὐτὸν Ἱερὸν Κλῆρον καὶ λαὸν καὶ τοὺς ἐν ταῖς Ἱεραῖς Μοναῖς ἀ-

σκουμένους Μοναχοὺς ἔχει καθήκοντα ἀνάλογα πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀσκούμενα».

Ἐξ ὧν ἐλέχθησαν, ὁ Ἐπίσκοπος δὲν πρέπει νὰ ἐλέγχεται διαχειριστικῶς ὑπὸ ὀργάνων τῆς Πολιτείας. Ἀποκλείεται τοῦτο ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν νόμων. Ἱεροκανονικῶς ὁ Ἐπίσκοπος δύναται νὰ ἀρνηθῆ τὴν μαρτυρίαν καὶ ἀπολογία ἐπὶ θεμάτων τῆς ὑπ' αὐτοῦ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

Ἐὰν τὰ ἀνωτέρω δύνανται νὰ ἰσχύσουν ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν τῶν κατὰ νόμον, πολὺ περισσότερον, θὰ πρέπει νὰ ἰσχύῃ ἡ διαχειριστικὴ ἐξουσία τοῦ Ἐπισκόπου ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν τῶν «ἄλλων προσόδων», περὶ τῶν ὁποίων ποιεῖται λόγον τὸ ἄρθρον 30 τοῦ Ν. 590) 1977. Διότι αἱ ἄλλαι πρόσοδοι, πολλάκις, προέρχονται ἐξ ἀπροβλέπων μὴ τακτικῶν προσόδων, εἰσφορῶν καὶ δωρεῶν, αἱ ὁποῖαι παρέχονται δι' εἰδικούς σκοποὺς καὶ πρὸς ἕτερα, ἐκτὸς τῶν Μητροπολιτικῶν Γραφείων τοῦ Μητροπολιτικοῦ Οἰκήματος, Ταμεία, ὡς τὸ Γενικὸν Φιλόπτωχον Ταμεῖον, τὰ εὐαγγῆ Ἰδρύματα κ.λπ. τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, τὰ ὁποῖα Ἰδρύματα δὲν εἶναι Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου ἀλλὰ Νομικὰ Πρόσωπα Ἰδιωτικοῦ Δικαίου. Ἐὰν δὲ τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον δὲν ἔχει λόγον νὰ παρεμβαίη εἰς τὰς δαπάνας καὶ τὰ ἔσοδα τῶν ἐκ νομικῶν εἰσφορῶν ἐσόδων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, πολὺ περισσότερον δὲν ἔχει θέσιν νὰ διαχειρίζεται τὰ λοιπὰ Ταμεία. Ὁ Νόμος 590) 77 διευκρινίζει ὅτι, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, αἱ Μητροπόλεις, αἱ Ἐνορίαι κ.λπ. εἶναι Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, ὁμοῦ «τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Βουλιαγμένης, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ Καθιδρύματα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν Μητροπόλεων εἶναι Νομικὰ Πρόσωπα Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, λειτουργοῦντα ἐπὶ τῇ θάσει τῶν ὑφισταμένων μέχρι σήμερον Ὄργανισμῶν, οἵτινες δύνανται νὰ συμπληροῦνται καὶ νὰ τροποποιῶνται ἐφ' ἐξῆς διὰ κανονιστικῶν ἀποφάσεων ἐκδιδομένων ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως, δι' ὧν θὰ ρυθμίζωνται τὰ τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως, ἐλέγχου καὶ ἐν γένει λειτουργίας αὐτῶν» (ἄρθρ. 1 παρ. 4 Ν. 590/1977).

Ἡ ἰδιαιτερότης τῆς θέσεως τοῦ Ἐπισκόπου ἔναντι ἄλλων ὑπολόγων, καταφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ προνομίου, τὸ ὁποῖον ἔχει οὗτος, νὰ ἐκδίδῃ κανονιστικὰς ἀποφάσεις, νὰ ρυθμίξῃ τὰ τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως, ἐλέγχου καὶ ἐν γένει λειτουργίας τῶν Καθιδρυμάτων. Δηλαδή, ὁ Ἀρχιερεὺς εἶναι καὶ νομοθέτης. Ἀλλ' ἡ ἰδιαιτερότης καταφαίνεται καὶ ἐξ ἄλλων νομικῶν προνομίων αὐτοῦ. Τὸ ἄρθρον 31 τοῦ Νόμου 590) 77 ὁρίζει «ἕκαστος ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτης —δὲν λέγει ἐκά-

στη Μητρόπολις!— ἔχει ἰδίαν σφραγίδα, φέρουσαν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς ἐπὶ σταυροῦ δικέφαλον ἀετόν, κύκλῳ δὲ τὸ ὄνομα τῆς Μητροπόλεως». Ποῖος ἐκ τῶν κατὰ κόσμον διαχειριστῶν, προϊσταμένων, προέδρων κ.λπ. ἔχει ἰδίαν σφραγίδα; Γνωρίζομεν σφραγίδα Ἐφορίας, ἔχει Ἐφόρου, Δημοσίου Ταμείου, ἔχει Ταμίου, σφραγίδα Σωματείου ἔχει Προέδρου. Διότι εἰς τὴν περίπτωσιν Ἐπισκόπου καὶ Ἐπισκοπῆς ὑφίσταται μυστηριακὴ ἔνωσις, κατὰ τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Κατὰ τὸν Καθηγητὴν Γεράσιμον Κονιδάρη «ὕπάρχουν Μητροπολιτικοὶ θρόνοι καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μεταβληθοῦν εἰς θέσεις καὶ ὑπηρεσίας» (Γερ. Κονιδάρη, «Περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης», Ἀθήναι 1971 - 1972, σ. 218).

Ὁ Νικόδημος Μίλας, ἐξετάζων τὸ ζήτημα ἐξ ἐπόψεως Βυζαντινοῦ Δικαίου, σημειώνει: «Πᾶσαι αἱ ἐκκλησιαστικαὶ διαφοραὶ ὡς καὶ πᾶσαι αἱ περὶ τῆς διοικήσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἀνήκουν τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ ἀρμοδίου Ἐπισκόπου καὶ τὸ μὴ στέργον τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἐπισκόπου μέλος τοῦ κλήρου δύναται νὰ ἐκκαλέσῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Μητροπολίτην» («Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας», Μετάφρασις Μ. Ἀποστολοπούλου, Ἀθήναι 1906, σελ. 659). (Σημ. Τότε ὑπῆρχον Ἐπισκοπαὶ περὶ τὴν Μητρόπολιν).

Δὲν κατέχει ὁ Μητροπολίτης ὑπαλληλικὴν θέσιν. Δὲν εἶναι ἀρχόμενος, ὑφιστάμενος, οὔτε ὑπάλληλος τῆς Μητροπόλεως. Κατέχει Μητροπολιτικὸν Θρόνον. Οὕτω χαρακτηρίζουν τὰ ἄρθρα 23, 25 καὶ 34 τοῦ Νόμου 590) 77 τὴν θέσιν τοῦ Μητροπολίτου. Λέγουν δηλ. «Ἄμα τῇ χρεῖᾳ Μητροπολιτικοῦ τινος θρόνου κ.λπ.» (Ἄρθρον 25), «Μητροπολίτης κανονικῶς χειροτονηθεὶς καὶ κατασταθεὶς, δὲν στερεῖται... εἰ μὴ κατόπιν ἀμετακλήτου καταδίκης εἰς ἔκπτωσιν ἀπὸ τοῦ θρόνου» (ἄρθρ. 34).

Ὡς Ἀρχὴ ὁ Μητροπολίτης ἀπολαύει «ἐν τῇ ἐνασχῆσει τῶν ἀρμοδιοτήτων αὐτοῦ τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 181 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος προβλεπομένης προστασίας ἐπὶ ἀδικημάτων διαπραττομένων διὰ τοῦ Τύπου» (Ἄρθρ. 53, παρ. 2 τοῦ Ν. 590/77). Σημειωτέον ὅτι παλαιότερον δὲν ἴσχυε ἡ προστασία αὕτη, διὸ καὶ τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν (Ἄριθ. 2841/1961 ἀποφάσεως) δὲν ἐδέχθη περιῦδρισιν Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ὑπὸ Ν. Ψ. δικηγόρου (Βλέπε Ἰω. Θ. Παναγοπούλου «Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον», Ἀθήναι 1980, σελ. 791).

Ὁ Καθηγητὴς Ἡλίας Γάφος, νομικός, εἰς τὸ Περιοδικὸν «Ποινικὰ Χρονικά», τόμος Ζ', σελ. 125 λέγει: «Ὡς ἀρχαὶ θεωροῦνται ὅλαι αἱ δημόσιαι λειτουργίαι τοῦ Κράτους, αἰτινες ὑπὸ τῶν ὀργανικῶν νόμων

τῆς πολιτείας ἐτάχθησαν πρὸς διοίκησιν αὐτῆς. Αὗται συντελοῦν ἐμμέσως ἢ ἀμέσως εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῶν ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἐπιδιωκομένων σκοπῶν καὶ ἀπαρτίζονται ὑπὸ ἐνὸς ἢ περισσοτέρων προσώπων: Ὡς Ἀρχὴ νοητέα πολιτικὴ, στρατιωτικὴ, ἐκκλησιαστικὴ κ.λπ.». Ὁ Ἀναστάσιος Χριστοφίλου, νομικός, Καθηγητὴς Πανεπιστημίου, γράφει: «Διὰ τῆς χειροτονίας ὁ Ἐπίσκοπος λαμβάνει τὴν ἐξουσίαν τὴν ὁποῖαν εἶχον οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι. Εἰς τὴν Μητροπολιτικὴν περιφέρειαν ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι τελείως αὐτοτελής, δυνάμει τοῦ ἰδίου Δικαίου. Οὐδέποτε δύναται νὰ ὑποκαταστήσῃ αὐτὸν οὔτε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος. Ὁ Κυρίαρχος Μητροπολίτης ἐξασκεῖ τὸ ποιμαντορικὸν ἔργον τοῦ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παρεμβάλῃ εἰς αὐτὸν ἐμπόδια. Πολλῶ μάλλον δὲν δύναται νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά του δικαιώματα» (Ἑλληνικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον, Ἀθήναι 1965, σελ. 243).

Ἄλλαι, ὡσαύτως, διατάξεις, ἐνισχύουσι τὴν ἀποψιν ὅτι, καὶ ἂν ἀκόμη προβλέπωνται ὑπὸ τῶν νόμων Συμβούλια περὶ τὸν Μητροπολίτην, ταῦτα εἶναι «τύπος» καὶ οὐχὶ «οὐσία». Τὸ ἄρθρον 10 παρ. 4 τοῦ Κανονισμοῦ ὑπ' ἀριθ. 8) 1979 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐγοριῶν» (ΦΕΚ Α' ἀρ. 1/5.1.80) ὀρίζει: «Ὁ Μητροπολίτης (δὲν λέγει τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον) ἀσκεῖ ἔλεγχον νομιμότητος τῆς διαχειρίσεως καὶ διοικήσεως τῶν Ἱερῶν Ναῶν». Ὁμοίως τὸ ἄρθρ. 39 παρ. 6 τοῦ Ν. 590) 1977 ὀρίζει: «Ὁ Μητροπολίτης (δὲν λέγει τὸ Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον) ἀσκεῖ ἐπὶ τῶν Ἱερῶν Μονῶν τῆς Ἐπαρχίας αὐτοῦ τὴν κατὰ τοὺς Ἱερούς Κανόνας πνευματικὴν ἐποπτεῖαν καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς νομιμότητος τῆς οικονομικῆς διαχειρίσεως αὐτῶν». Τὰ Συμβούλια δηλ. αὐτά, ἐπέχουν θέσιν «Προσφυτῶν καὶ Διακόνων» οἱ ὁποῖοι ὑπὸ τοῦ 31ου Κανόνος τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἀναφέρονται ὡς ὄργανα διὰ τῶν ὁποίων ὁ Ἐπίσκοπος ἐπιχορηγεῖ εἰς τοὺς δεομένους τὰς βοηθείας, ἀρωγὰς, συνδρομάς, τὰ ὀφειλόμενα. Ἐπέχουν θέσιν οικονομίου, τοὺς ὁποίους, ὡσαύτως ὁ 26ος Κανὼν τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀναφέρει, ὡς μάρτυρας τῆς οικονομίας τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν εἶναι αὐτοὶ συμπράττοντες μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου ἀλλὰ οἱ οικονομοῦντες ὅσα ὁ Ἐπίσκοπος ὀρίζει διὰ τὰ ἐκκλησιαστικά πράγματα. Ὁ ἐν λόγῳ Κανὼν ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἐπειδὴ ἔντισιν ἐκκλησιαστικαῖς, ὡς περιηγήθημεν, δίχρα οικονομῶν οἱ Ἐπίσκοποι τὰ ἐκκλησιαστικά χειρίζουσι πράγματα, ἔδοξε πᾶσαν Ἐκκλησίαν Ἐπίσκοπον ἔχουσαν καὶ οικονομόν ἔχειν ἐκ τοῦ ἰδίου Κλήρου, οικονομοῦντα τὰ ἐκκλησιαστικά κατὰ γνώμην τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, ὥστε μὴ ἀμάφτυρον εἶναι τὴν οικονομίαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ

ἐκ τούτου σκορπίζεσθαι τὰ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας πράγματα καὶ λαιδορίαν τῇ ἱερwsύνη παρατρίβεσθαι.

Ὡσαύτως καὶ ὁ 11ος Κανὼν τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὀρίζει ὑποχρεωτικὴν τὴν ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν κατάστασιν Οἰκονόμου καὶ ὅτι, εἰς ἣν περίπτωσιν Ἐπίσκοπος ἰδὲν ὤριζε τοιοῦτον, ἐπέβαλεν αὐτὸν ὁ Μητροπολίτης καὶ τούτου μὴ ὀρίζοντος ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Πάντως καὶ ὁ Οἰκονόμος, ὑπάρχων, ἐνήργει μετ' ἀδείας καὶ γνώμης τοῦ Ἀρχιερέως. Αὐτὴ εἶναι ἡ Κανονικὴ Τάξις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὄχι τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια, τὰ ὅποια ἐπεκράτησε νὰ ὀρίζωνται εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Καθιδρύματα. Ἄλλως τε καὶ τὸ ἄρθρ. 1 παρ. 4 τοῦ Ν. 590) 77 δὲν ποιεῖται λόγον περὶ τῆς ἀνάγκης νὰ ὑπάρχει Συμβούλιον εἰς τὰ Καθιδρύματα, ἡ δὲ ρύθμισις τῆς τε διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως, αἱ ὁποῖαι ἐπαφίενται εἰς τὸν οἰκείον Ἐπίσκοπον, πρέπει νὰ γίνωνται διὰ τοῦ διορισμοῦ Μελῶν Συμβουλίου, ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἐκ Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων. Ὁχι ἐκ λαϊκῶν (31ος Κανὼν Ἀγ. Ἀποστόλων). Ὁ διορισμὸς λαϊκῶν, ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν εἰς τὰ Συμβούλια Καθιδρυμάτων ἢ Εἰσαγωγῶν Ἰδρυμάτων, Γενικῶν Φιλοπτώχων Ταμείων κ.λ., κατὰ τὰ ἀνωτέρω, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀντιερωκανονικός. Ἡ Κανονικὴ Τάξις ἀπαιτεῖ καταρτισμὸν Ἐπιτροπῶν ἐκ Κληρικῶν, Διακόνων καὶ Πρεσβυτέρων. Τὸ σύνολον π.χ. τῶν Ἀρχιερατικῶν Ἐπιτροπῶν μιᾶς Μητροπόλεως εἶναι, ὅτι ἱεροκανονικώτερον καὶ ἰδεωδέστερον σύστημα διὰ νὰ μετέχουν τῆς περὶ τὸν Ἐπίσκοπον παρατάξεως, ὑπὸ τὴν ἐγγονίαν τῆς μαρτυρίας καὶ συνεργασίας, διὰ τὴν μετάδοσιν τῶν βοηθημάτων καὶ παροχῶν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Ἐπίσκοπος «αὐτὸς ἐπικουρεῖ ὀρφανοῖς τε καὶ χήραις, καὶ τοῖς διὰ νόσον ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν λειπομένοις, καὶ τοῖς ἐν δεσμοῖς οὔσι, καὶ τοῖς παρεπιδήμοις οὔσι ξένοις, καὶ ἀπλῶς πᾶσι τοῖς ἐν χρείᾳ οὔσι, κηδεμῶν — ὁ Ἐπίσκοπος — γίνεται» (Ἰουστίνου Μάρτυρος, Α' Ἀπολογία 67,1 Β.Ε.Π. Ἀποστολ. Διακονίας Τόμος 3ος, σελ. 198). Οἱ λαϊκοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, εὐσεβεῖς καὶ πιστὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἡμποροῦν νὰ χρησιμεύουν ὡς συνεργάται, βοηθοὶ καὶ συμπαραστάται τῆς Ἐκκλησίας. Ὁχι ὡς σύμβουλοι ἐπὶ ἴσοις ὅροις.

* * *

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων τίθεται τὸ ζήτημα τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ ἄρθρου 30 τοῦ Ν. 590) 77 εἰς τὸ ὅποιον ἀναγράφεται ὅτι ἡ ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου διενέργεια τῆς διαχειρίσεως γίνεται «συμφώνως πρὸς τὰς ἐκάστοτε ἐκδιδομένας καὶ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως δημοσιευόμενας

Κανονιστικὰς ἀποφάσεις τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου». Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο παρατηροῦμεν, ὅτι εἰς τὸ ἄρθρον 9 τοῦ ἀνωτέρω Νόμου, εἰς τὸ ὅποιον γίνεται λόγος περὶ τῶν ἀρμοδιοτήτων τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου, δὲν ἀναφέρεται τοιαύτη δικαιοδοσία. Μόνον ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας ἔχει ἀρμοδιότητα νὰ ἐκδίδῃ «κανονιστικὰς ἀποφάσεις» περὶ τῆς ὀργανώσεως καὶ ἐσωτερικῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας (ἄρθρ. 4 παρ. ε' τοῦ νόμου 590/77). Ἄλλ' ἔστω! Μέχρι σήμερον τοιαῦται Κανονιστικὰ Διατάξεις, ὡς ἀνωτέρω ἀναφέρεται, ἐπὶ τοῦ ἐν θέματι ἀντικειμένου, δὲν ἔχουν ἐκδοθῆ.

Οἱ κατὰ καιροὺς διενεργήσαντες διαχειριστικὰς ἐλέγχους εἰς Ἱερὰς Μητροπόλεις Ἐπιθεωρηταὶ (Σημ. οἰκονομικὸς ἔλεγχος διενεργεῖται ὑπὸ Ἐπιθεωρητῶν Δημοσίων Διαχειρίσεων, ὀριζομένων διὰ κοινῆς ἀποφάσεως τῶν Ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἱεροσκευμάτων, ἄρθρ. 40 Ν. 590/77) κατὰ τὸν ἔλεγχον, τὸν ὅποιον διενήργησαν, ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τὰς Ἐγκυκλίους 1590) 5.12.68 καὶ 1192) 72 ΟΔΔΕΠ. Ὁμιλοῦν, ὡσαύτως περὶ τῶν «κατ' ἐξουσιοδότησιν» τῶν διατάξεων τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐκδοθέντων Κανονισμῶν καὶ Κανονιστικῶν Διατάξεων ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ γενικὰς περὶ Δημοσίου Λογιστικοῦ Διατάξεις (ἄρθρ. 1 Κ 1969, Π.Δ. 715/1979). Ἐξ ἄλλου ὑπάρχει καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 34024 Ὑπουργικὴ ἀπόφασις - Ἐγκρίσις (Ὁλομέλεια Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου «Γιὰ τὸν τύπον καὶ τὰ δικαιολογητικὰ τῶν λογαριασμῶν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ν.Π.Δ.Δ.» (ΦΕΚ τ. 6' ἀρ. 719/13.12.83). Εἶναι καταφανές, ὅτι οἱ ἀνωτέρω οἰκονομικοὶ ὑπάλληλοι κινoῦνται καὶ ἐνεργοῦν τοὺς οἰκονομικοὺς ἐλέγχους μὲ γνώμονα πάντοτε μόνον τὸ αὐστηρὸν γράμμα τῶν περὶ Δημοσίου Λογιστικοῦ διατάξεων. Πάντως, ὅλοι σχεδόν, δὲν ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴν θάσιν ὅτι ὁ Μητροπολίτης ἀνήκει εἰς τὸ προσωπικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Γράφει ἕνας ἐξ αὐτῶν, ὁ Ε.Κ. «Τὸ προσωπικὸν τῆς Ι. Μ... ἀποτελεῖται: α' ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην... ποῦ ὑπηρετεῖ ἀπὸ τὸ ἔτος 1960». Ἐπίσης δίδεται ὑπερβολικὴ προσοχὴ εἰς τὴν ὑπαρξίν Πρακτικῶν Συλλογικῶν Ὁργάνων. Τοιοῦτοτρόπως, ἀγνοοῦνται τελείως οἱ Ἱεροὶ Κανόνες καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν ὀριζόμενα περὶ διαχειρίσεως, ἀφοῦ καὶ οἱ διενεργήσαντες τοὺς ἐλέγχους ἔχουν παντελῆ ἀγνοίαν αὐτῶν. Ἀγνοεῖται ὡσαύτως ὅτι καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 1192) 29.1.1972 Ἐγκύκλιος τοῦ ΟΔΔΕΠ «Περὶ οἰκονομικῶν δοσοληψιῶν καὶ τρόπου τηρήσεως τῶν βιβλίων εἰς τὰς οἰκονομικὰς διαχειρίσεις τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, Ἱ. Μονῶν καὶ Ἱ. Ναῶν», ἀποσταλεῖσα πρὸς τὰς Ἱ. Μητροπόλεις, προϋποθέτει

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΙΜΗΛΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΑΥΤΗΣ(*)

16. ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ - ΠΟΡΠΑΙ

Ἡ εὐλάβεια τῶν χριστιανῶν τῆς περιοχῆς καὶ δολοκλήρου τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας ὑπῆρξεν πάντοτε μεγάλη πρὸς τὸν Ὅσιον Νικάνορα. Ἡ ἀγάπη τῶν πιστῶν πρὸς τὰ σκηνώματα τῆς ἱερᾶς μονῆς ἦτο καὶ εἶναι ἀκόμη ἀξία θαυμασμοῦ. Ἔως καὶ σήμερον ἀκόμη καταφθάνουν εἰς τὴν ἱεράν Μονὴν ομάδες χριστιανῶν προσκυνητῶν, διὰ τὴν λειτουργηθῆναι εἰς τὴν κατασκευασμένην ἀτμόσφαιραν τοῦ καθολικοῦ τῆς Μονῆς, ὅπου ξεχύνεται κάτω ἀπὸ τὸ ἀπαλὸν φῶς τῶν κλητῶν κάποιων μυστικῆ καὶ γλυκυτάτης εὐωδίας, προδιαθέτουσα εἰς προσευχὴν καὶ μετάνοιαν. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ εὐλαβεῖς προσκυνηταί, γνήσιον κεφάλαιον ὀρθοδόξου παραδόσεως, ἐρχόμενοι εἰς τὴν ἱεράν Μονὴν φέρουν μεθ' ἑαυτῶν διάφορα ἀφιερῶματα - τάματα καὶ δῶρα πρὸς τὸν προστάτην τῶν ὄσιων Νικάνορα. Ἄν δὲ κανεὶς λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ αὐτῶν εἶναι χριστιανοὶ νεαρᾶς ἡλικίας, καταλαμβάνεται ἀπὸ ἐσωτερικὴν ἱκανοποίησιν, καθὼς ἀντικρύζει τὴν ἀνά τὸς αἰῶνας ἐπίδρασιν τοῦ Ἁγίου καὶ τῆς ἱερᾶς Μονῆς εἰς τὴν ζωὴν τῶν χριστιανῶν. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν παραλαμβάνουν καὶ ἕνα κυτίον τῶν ἱερῶν Λειψάνων, κατὰ ἀρχαίαν παράδοσιν, καὶ τὴν ἐπομένῃ ἀναχωρήσεώς των, ἐν μέ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 76 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

ση κωδωνοκρουσιῶν χαρμῶν ἐπιστρέφουν εἰς τὴν κωμόπολιν τῆς καταγωγῆς των, ὅπου τοὺς ὑποδέχεται ὁ λαὸς μετὰ τοῦ ἐφημερίου, λιτανεύουν τὸ ἱερὸν Λειψάνον καὶ τὸ ἀποθέτουν μετὰ ταῦτα εἰς τὸν ἐνοριακὸν Ναὸν εἰς προσκύνησιν.

Ἐν συνεχείᾳ παραθέτομεν στοιχεῖα πλήθους ἀφιερῶματων τῆς εὐλαβείας τῶν χριστιανῶν πρὸς τὸν Ὅσιον Νικάνορα, ὡς κατωτέρω:

Ἀφιερώματα

1. Τρεῖς (3) ἀργυραὶ κορώναι δεσποτικῶν εἰκόνων.
2. Δεκαεξ (16) κορώναι μικροτέρου σχήματος.
3. Δύο (2) ἀργυρᾶ φυλακτῆρια, ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος καὶ ἐπὶ τοῦ ἐτέρου ὁ Ἅγιος Γεώργιος.
4. Δεκαπέντε (15) γιορτάνια μετὰ ἀλύσεων καὶ κοσμημάτων μεταλλικῶν.
5. Τριάκοντα (30) τεμάχια ἀφιερῶματα, εἰκονίζοντα ἀνάγλυφα χεῖρα ἀνθρώπων.
6. Δεκατέσσαρα (14) τεμάχια, ἀφιερῶματα, εἰκονίζοντα ὀφθαλμόν.
7. Πεντήκοντα ἐννέα (59) τεμάχια, ἀφιερῶματα ἀργυρᾶ, εἰκονίζοντα ἀνάγλυφον τὸν Κύριον ὡς παιδίον καὶ μορφὰς πασχόντων ἀνθρώπων.
8. Διάφορα τσακίσματα ἢ ἐξαοτήματα ἀργυρῶν κοσμημάτων παλαιᾶς ἐποχῆς καὶ τεχνοτροπίας.

διὰ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς τὴν σύμφωνον γνώμην τῶν ἐκασταχοῦ Μητροπολιτῶν.

Οἱ περὶ ὧν ἀνωτέρω οἰκονομικοὶ ἐπιθεωρηταὶ ἀπαιτοῦσι πολλάκις διὰ δαπάνας Μητροπολιτικῶν Γραφείων ἢ Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου ἀποφάσεις Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, ἐνῶ εἶναι γνωστὸν ὅτι δι' αὐτὰς μόνος ὁ Μητροπολίτης ἀποφασίζει, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀνωτέρῳ Ἐγκυκλίῳ τοῦ ΟΔΔΕΠ (σελ. 3, 6, 16) ἀναφέρεται. Δὲν εἶχεν ἄραγε δίκαιον ἡ Ἱερά Σύνοδος γράφουσα εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 1251) 1065) 20.4.35 Ἐγκυκλίον τῆς «τὸ νὰ παρεμβαίῃ ὁ οἰκονομικὸς ὑπάλληλος τοῦ Δημοσίου... τοῦτο ἀντιβαίνει πρὸς τὴν εὐγένειαν καὶ τὰ εὐσεβῆ αἰσθήματα τοῦ Ἔθνους καὶ ἀνατρέπει μακροτάτην ἱεράν παράδοσιν αὐτοῦ»;

Ἄς ἀφεθῇ, λοιπόν, ὁ Ἐπίσκοπος ἀπερίσπαστος εἰς τὸ ἔργον του. «Οὐδὲ ἐχρῆν ὅλως γενέσθαι τὸ τοιοῦτον», δηλ. «τὸ ἀπαιτεῖσθαι λόγους τῆς οἰκονομίας τῶν πα-

ραπιπτόντων αὐτῷ ἀναλωμάτων», πράγμα ὅπερ «λυπεῖ αὐτὸν σφόδρα καὶ εἰς ἐσχάτην ἀκρίδιαν καταφέρει» (2ος Κανὼν Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας). Ἄλλωστε, ὁ Ἐπίσκοπος μετὰ τὸ κύρος τὸ ὅποιον δίδει εἰς αὐτὸν ἡ Ἐκκλησία ἔλκει εἰς ἑαυτὸν τὴν ἐμπιστοσύνην πάντων, οἱ ὅποιοι, τοιοῦτοτρόπως, προσφέρουσι χάρις εἰς τὸν Ἐπίσκοπον, τῇ παρακλήσει καὶ προτροπῇ αὐτοῦ. Ὁ Ἐπίσκοπος κηρύττει καὶ οἱ ἀκούοντες τὸ κήρυγμα αὐτοῦ θέτουν τὴν χεῖρα εἰς τὸ θαλάμιόν των. Ὁ Ἐπίσκοπος εἰς τὰς κατ' ἴδιαν ἀναστροφὰς αὐτοῦ προτρέπει τοὺς πιστοὺς νὰ προσφέρωσι εἴτε ἐκ τοῦ περισσεύματος εἴτε ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῶν. Ὁ Ἐπίσκοπος θὰ δεχθῇ τὰ προσφερόμενα καὶ αὐτὸς θὰ τὰ διαθέσῃ. Ὁ μόνος Ἐφορος ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἐπισκόπου εἶναι ὁ Θεός.

(Τέλος)

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

9. Διάφορα ἀφιερώματα εἰκονίζοντα ἀσθενεῖς ἀνθρώπους.

10. Δεκαεπτὰ (17) βραχιόλια (μπιλιτζίκια) κοσμημένα διὰ σχημάτων ποικίλων, πυρογραφικῆς τέχνης.

11. Ζεῦγος μεταλλικῶν ἐνωτίων μετὰ κροσσῶν πεποικιλμένων διὰ κοραλίων.

Π ό ρ α ι

1. Ζεῦγος πορπῶν ἐξ ἀργύρου καὶ σμάλτου πολυχρόμου ἐν εἴδει κλάδων ἠπλωμένων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ μετάλλου καὶ σχήματος καρδίας. Εἰς τὴν ἐνωσιν φέρον λίθον πράσινον προσηλωμένον ἐπὶ ἀστέρος. Ἐπίσης ἐπὶ ἐκάστου τεμαχίου ἀναμεταξὺ τῶν κλάδων ὑπάρχον σφραγισμένα ἐπὶ ἀστερίσκων ἀνὰ 4 λίθοι ἐρυθροὶ καὶ ἀνὰ 4 κίτρινοί.

2. Ζεῦγος ἀργυρῶν πορπῶν δαντελωτῶν. Φέρει ἐκάστη ἀστέρα ἐκ λευκοῦ σύρματος, ἔχοντος εἰς τὸ κέντρον αὐτοῦ λίθον πράσινον· τὴν ἐνωσιν ἀποτελεῖ ἐπίμηκες περίτεχρον σχῆμα μὲ λίθον ἐρυθρὸν εἰς τὸ μέσον.

3. Ζεῦγος ἀργυρῶν πορπῶν κοσμουμένη διὰ σύρματος κεντητοῦ, εἰς τὸ μέσον ἐπίμηκες σχῆμα μὲ λίθον πράσινον ἐπὶ μαργαρίτας ὡς καὶ εἰς τὰ ἄκρα τοῦ ζεύγους, ἐπίσης ἀνὰ εἰς κόκκινος λίθος εἰς τὸ κέντρον ἐκάστου τεμαχίου.

4. Ζεῦγος πορπῶν ἀργυρῶν, ἀχλαδόσχημοι, ἐλλείπει λίθος μετὰ βάσεως ἐκ τοῦ ἑνὸς τεμαχίου. Κοσμεῖται ἢ ὅλη ἐπιφάνεια μὲ ὄμοια σχήματα λεπτῆς τέχνης διὰ σύρματος, ἔχει ἐπ' αὐτῆς πέντε λίθους προσηλωμένους εἰς διάφορα σημεῖα.

5. Ζεῦγος πορπῶν ἀργυρῶν ἀχλαδόσχημων. Εἰς τὸ κέντρον ἢ ἐνωσιν διὰ ἐπιμήκους σχήματος, φέρει πέντε λίθους, τρεῖς κίτρινους καὶ δύο πράσινους. Τὸ ἐν τεμαχίον ἐπὶ βάσεως ἀνὰ ἓνα λίθον ἐρυθρὸν καὶ πράσινον, τὸ δὲ ἕτερον μόνον ἐρυθρόν.

6. Μονὴ ἀργυρᾶ πόρπη ὀρθογωνίου σχήματος, διαστ. 0,11×0,8, κατὰ τὸ ἥμισυ ἐπιχρῶστος φέρει παράστασιν ἀνάγλυφον, ἀρίστης τέχνης· παρουσιάζει εἰς τὸ κέντρον κορμὸν δένδρου τοῦ ὁποίου ἐλλείπει ἢ κορυφή, κάτωθεν τοῦ δένδρου ἀριστερὰ αὐτοῦ ἵππος μὲ στρατιωτικὴν στολὴν καὶ πλησίον αὐτοῦ ὁ ἵππος εἰς ἀρίστην ἀπόδοσιν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους σάλπιγξ, εἰς τὴν ρίζαν τοῦ δένδρου κύων παρακαλουθῶν τὸν εἰς στάσιν παρακλήσεως ἵππῆα, εἰς τὰ δεξιὰ ἔλαφος μὲ ὀπλᾶς, εἰς τὸ μέσον αὐτῶν ἐπὶ τοῦ κέντρον τῆς κεφαλῆς τοῦ ζῶον σταυρὸς καὶ αὐτὴ ἐπιβλέπει ἐπὶ τοῦ ἰκετεύοντος ἵππῆος. Ἡ πόρπη εἶναι ἐξηρημαμένη ἐπὶ δέσματος μετὰ πράσιον ἐπὶ καλύμματος ἐκ βελούδου φέροντος κεντητὰ σχήματα, μετ' ἀλλήλων συνδεδεμένα διὰ χρυσῶν κύκλων ἐπὶ τοῦ 0,80 μήκους αὐτῆς ἢ ἐπιγραφῆ: «ΔΙΑ ΤΟ ΜΑΝΑΣΤΗΡΙ ΧΑΡΗΝ ΤΟΥ ΚΥΡ ΠΑΥΛΟΥ ΜΟΛΗΝΣΚΙ ΙΟΥΛΙΟΥ 22 1803 ΚΑΛΙΣΙΑ».

7. Ζεῦγος πορπῶν ἐξ ἀργύρου, στρογγύλου σχήματος μὲ περιφερειακὴν ἀνάγλυφον παρουσίαν ἀν-

θέων, εἰς τὸ κέντρον ἐκάστη ὠσαύτως ἀνάγλυφον κόσμημα. Ἐκαστον τεμάχιον ἐξηρημαμένον εἰς τὰ ἄκρα ζώνης ἐκ παλαιοῦ ὑφάσματος, μὲ ραβδώσεις διαφόρων χρωμάτων.

8. Ζεῦγος πορπῶν ἀργυρῶν ἐπιχρῶσαν κυκλικῶς σχήματος, κοσμεῖται διὰ φύλλων ἐκ σύρματος χρυσοῦ, ἐπ' αὐτῶν εἶναι προσηλωμένοι πολύτιμοι λίθοι, πράσινοι, εἰς ἕκαστον τεμάχιον πέντε ἐπὶ ἀστέρος.

9. Ζεῦγος πορπῶν ἀργυρῶν ἀχλαδόσχημων μετ' ἐξαιρετοῦ κοσμήματος ἐκ σύρματος ἐπὶ τοῦ κέντρον ἐκάστου τεμαχίου φέροντος καὶ λίθον πράσινον, μεταξὺ τῶν συνδέονται μὲ ἐπίμηκες σχῆμα περίτεχρον εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ἐρυθρὸς λίθος.

10. Ζεῦγος πορπῶν ἀχλαδόσχημων ἐκ μετάλλου. Ἐκαστον τεμάχιον κοσμεῖται διὰ μεταλλικοῦ κομβίου φέροντος λίθον πράσινον καὶ ἀνάγλυφον ἀετόν, ἢ μεταξὺ τῶν σύνδεσις διὰ κοσμήματος φέροντος κεφαλὴν καὶ ἀστέρα μὲ ἐπ' αὐτὸν προσηλωμένον λίθον ἐρυθροῦ χρώματος. Ζώνη ἀποτελουμένη ἀπὸ παλαιὸν ὑφασμα καὶ φέρουσα διάφορα σχήματα ἐπὶ ὅλον τοῦ μήκους αὐτῆς, διασώζει καὶ τὴν ἐπ' αὐτῆς ὑφασμένην εἶδησιν: «Η ΑΓΙΑ ΠΟΛΙΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ICXXC 1775».

11. Ζεῦδος πορπῶν ἀργυρῶν ἐπιχρῶσαν στρογγύλου σχήματος. Κοσμοῦνται περιφερειακῶς δι' ἀνάγλυφον σχημάτων, εἰς τὸ κέντρον ἐπὶ ἀνάγλυφον κοσμήματος λίθος χρώματος πράσινου.

12. Ζεῦγος πορπῶν ἀργυρῶν ἀχλαδόσχημων, κοσμεῖται διὰ ποικίλων συμμετρικῶν σχημάτων καὶ ἀστέρος ἐπὶ ἑνὸς ἐκάστου τῶν τεμαχίων μετὰ προσηλωμένης ἐπ' αὐτοῦ ἐρυθροῦ πέτρας, εἰς τὸ μέσον ἐπίμηκες σχῆμα μετὰ πράσινου λίθου.

13. Ζεῦγος ἀργυρῶν πορπῶν στρογγύλου σχήματος, ἀπλῆς κατασκευῆς.

14. Ζεῦγος ἀργυρῶν ἐπιχρῶσαν πορπῶν στρογγύλου σχήματος, περιφερειακῶς ἀνάγλυφον κόσμημα καὶ εἰς τὸ κέντρον ὠσαύτως.

15-19. Ζεύγη πορπῶν ἀργυρῶν ἀπιδιοσχημων, κοσμημένων διὰ σχημάτων καὶ ἀνθέων ἐκ σύρματος, φέρον ἀστέρα μετὰ λίθον ἐπὶ ἐκάστου τεμαχίου.

20. Ζεῦγος πορπῶν ὀστρακίνων μὲ ἀργυροῦν περιβάλλυμα, ἀχλαδόσχημοι, ἐπὶ τοῦ ὀστράκου ἀετὸς μονοκέφαλος.

21. Ζεῦγος πορπῶν ὀστρακίνων, περιβάλλονται δι' ἀργυροῦ καλύμματος, ἐπὶ ἑνὸς τῶν ὀστράκων ἀνάγλυφος ἢ Ἁγία Ἐλένη, ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἀετὸς μονοκέφαλος.

22-23. Ζεῦγος πορπῶν ὀστρακίνων προσηρημένων ἐπὶ ἀργυροῦ μεταλλικοῦ καλύμματος, ἐπὶ τῶν ὀστράκων ἢ Γέννησις τοῦ Κυρίου.

24. Δύο τεμάχια μονῶν πορπῶν ὀστρακίνων, ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ἢ Γέννησις, ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἀνάγλυφος ἀετὸς μονοκέφαλος.

25. Ζεῦγος μεταλλικῶν πορπῶν παραλλήλου σχήματος καταλήγοντος εἰς δικεφάλους ἀετούς, ἢ σύνδε-

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ*

Ἱστορική, φιλοσοφική και θεολογική θεώρηση τοῦ οικολογικοῦ προβλήματος

Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι λογικὸ καὶ ἐλεύθερο δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀπάντησή του στὸ διάλογό του μὲ τὸ θεῖο Λόγο μπορεῖ νὰ εἶναι θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ. Ὁ ἄνθρωπος δηλαδή μπορεῖ ν' ἀποδεχθεῖ τὴ θεία ἀγάπη καὶ ν' ἀπαντήσει ἐλεύθερα καὶ ἐκούσια μὲ τὴ δική του ἀγάπη. Μπορεῖ ὅμως καὶ ν' ἀποκρούσει τὸ θεῖο ἔρωτα καὶ νὰ διακόψει τὸ διάλογο καὶ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἐπαφὴ καὶ σχέση του μὲ τὸ θεῖο Λόγο. Γεγονὸς ποὺ συνέβη στὸν ἱστορικὸ χρόνο, στὰ πρῶτα ἀκόμη στάδια τοῦ θεανθρώπινου αὐτοῦ διαλόγου.

Ὁ διάλογος ἀνάμεσα στὸ Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο διακόπηκε δυστυχῶς στὴν ἀρχὴ του. Ὁ ἄνθρωπος δὲν κινήθηκε σύμφωνα μὲ τὸ λόγο τῆς ὑπαρξῆς του ποὺ ὑπῆρχε πρὶν ἀπὸ τὴ δημιουργία του μέσα στὸ Θεό. Ἡ ἐλεύθερη θέλησή του, ἀντὶ ν' ἀπαντήσει στὴν ἀγάπη τοῦ ἀκτίστου Θεοῦ μὲ τὴ δική της ἀγάπη, ἔστρεψε τὸν ἔρωτά της πρὸς τὰ κτιστὰ (πρβλ. «Εἶδεν ἡ γυνὴ ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠραῖόν ἐστι τοῦ κατανοῆσαι καὶ λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς καὶ ἔφαγον», Γεν. γ' 6) καὶ εἰδικότερα στὸ ὄχι τὸ σῶμα του.

Ἡ ἐπιλογὴ αὐτῆ τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδὴ δὲν ἦταν σύμφωνα πρὸς τὴν κίνησή του δόθηκε ἀπὸ τὸ Θεὸ στὸ ἰδεατὸ πρότυπό του (τὸ λόγο του) καὶ ἐπομένως ἦταν μιὰ κίνηση «παρὰ φύσιν», τόσο ὁ ἄνθρωπος ὅσο καὶ ἡ κτίσις ὀλόκληρη παραμορφώθηκε καὶ μπῆκε σὲ μιὰ λοξοδρομία. Ἡ λαθεμένη δηλαδή αὐτὴ κίνησις τοῦ ἀνθρώπου προκάλεσε ἀλλοιώσεις καὶ ὄντολογικὲς ἀλλα-

γές στὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ φυσικὸ περιβάλλον του. Οἱ πιὸ σημαντικὲς ἀλλοιώσεις στὸν ἄνθρωπο ἦταν ἡ φθορὰ τοῦ «κατ' εἰκόνα»⁶⁴ καὶ ὁ θάνατος τοῦ σῶματος⁶⁵ καὶ στὸ φυσικὸ περιβάλλον τῆς γῆς ἡ φθορὰ καὶ ἡ καταστροφὴ.

γ) Κοινὴ πορεία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου: Στὴν ἱστορία τοῦ ἐλεύθερου καὶ λογικοῦ ἀνθρώπου συμμετέχει καὶ ἡ ἀλογη κτίσις. Ἄνθρωπος καὶ κόσμος συμπορεύονται στὸ δρόμο τῆς ἱστορίας σὲ μιὰ μακρόχρονη πορεία. Ἡ κοινὴ αὐτὴ συμπόρευση εἶναι μεγαλειώδης, ἀλλὰ καὶ τραγικὴ, καταλήγει ὅμως στὴ δόξα καὶ τὸ θρίαμβο, τὴν πραγμάτωση δηλαδή τοῦ κοινού σκοποῦ τῆς κτιστῆς ὑπαρξῆς.

Ἡ συμμετοχὴ τοῦ φυσικοῦ κόσμου στὴν ἀνθρώπινη ἱστορία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τῆς δημιουργίας

§64. Ἡ φθορὰ τοῦ «κατ' εἰκόνα» εἶχε σὰν συνέπεια τὴν ἀλλοίωση τῆς ἐξουσιαστικῆς κυριαρχικότητος τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὸ φυσικὸ περιβάλλον. Ἔτσι, ὁ ἄνθρωπος, ἀντὶ νὰ συνεχίσει καὶ νὰ ἐπεκτείνει τὴν ἀγαθὴ πρόνοια καὶ φροντίδα τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο, ἔγινε ἐχθρικός πρὸς αὐτόν, γεγονόςς ποὺ εἶχε ὀλέθριες καὶ καταστρεπτικὲς συνέπειες στὸ φυσικὸ περιβάλλον. Ἡ ἀλλοτρίωση ἐπομένως τῆς σχέσης τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ Θεὸ εἶχε σὰν συνέπεια τὴν ἀλλοτρίωση τῆς σχέσης τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴ φύση. Γιατί, ὅπως εἶναι γνωστὸ, τὸ ἠθικὸ κακὸ εἶναι ἡ αἰτία τοῦ φυσικοῦ κακοῦ.

65. Ὁ Θεὸς συνέδεσε τὸ σῶμα μὲ τὸ θάνατο γιὰ νὰ βοηθήσει τὸν ἄνθρωπο νὰ κατανοήσει ὅτι στὴν πραγματικότητα ἀγάπησε τὴ στέρησι τῆς ζωῆς, τὸ χάος καὶ τὸ κενὸ πάνω ἀπὸ τὸ μηδέν. Ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε τὸ θάνατο τοῦ σώματος γιὰ νὰ μετατρέψει τὸν ἔρωτα τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ μηδέν σ' Ἐκείνον. Βλ. Ἀγ. Μαξίμου, «Φιλοσοφικά...», ὅπ. π. σελ. 201.

* Συνέχεις ἐκ τῆς σελ. 78 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 τεύχους.

σις εἰς τὸ μέσον διὰ μεταλλικῆς στεφάνης, εἰς τὸ κέντρον τῆς ὁποίας ἐρυθρὸς λίθος.

26. Ζεῦγος πορπῶν ἀργυρῶν μικροῦ σχήματος ἐπιχρυσωμένοι, κοσμημένοι δι' ὠραίων ἀναγλύφων σχημάτων, εἰς τὸ μέσον συνδέονται δι' ἐπιμήκους σχήματος ἀπὸ φύλλα καὶ κλάδους δένδρου.

27—35. Ἐννέα (9) ζεύγη ἀργυρῶν πορπῶν ἀπιδιοσχήμων, συνήθους τεχνοτροπίας.

36—37. Δύο ζεύγη ἀργυρῶν πορπῶν στρογγυλοῦ σχήματος, τοῦ ἐνὸς δανδελωτοῦ, κεκοσμημένων δι' ἀναγλύφων παραστάσεων.

38. Ζεῦγος ἀργυρῶν πορπῶν μεγαλυτέρου σχήματος τοῦ συνήθους, κεκοσμημένων δι' ἀναγλύφων παραστάσεων καὶ ἀνθέων.

39. Ζεῦγος μεταλλικῶν πορπῶν μεγάλου σχήματος ἀνευ ἰδιαιτέρας παρατηρήσεως καὶ περιγραφῆς, κοσμεῖται περιφερειακῶς δι' ἀναγλύφων ἀνθέων, εἰς τὸ μέσον ἄνθη.

40. Ζεῦγος μικρῶν πορπῶν μεταλλικῶν, μικροῦ σχήματος, κοσμοῦνται δι' ἀναγλύφων ἀνθέων.

41. Ζεῦγος μεταλλικῶν πορπῶν ἀπιδιοσχήμων, ἕκαστον τεμάχιον κοσμεῖται δι' ἀστέρος μὲ ἐν αὐτῷ προσηλωμένον λίθον χρώματος μπλέ, εἰς τὸ μέσον συνδέονται τὰ δύο τεμάχια διὰ παραλλήλου μεταλλικοῦ σχήματος, ἔχοντος ἀνωθεν ἀνάγλυφον κεφαλῆν.

42. Δύο τεμάχια μονῶν ἀργυρῶν πορπῶν, κοσμοῦνται διὰ ποικίλων σχημάτων ἐκ λεπτοῦ σύρματος.

43. Ζεῦγος μεταλλικῶν πορπῶν ἀνευ ἰδιαιτέρας παρατηρήσεως ἐπὶ τῆς κατασκευῆς.

44. Μονὴ χαλκίνη πόρπη σχήματος ὀβάλ, φέρει χρονολογίαν 1719 καὶ ἀγνωστον ἐπιγραφὴν εἰς ἀραβικὴν γραφὴν.

45. Ζεῦγος πορπῶν ὀστρακίνων, φέρουσα ἀναγλύφους δικεφάλους ἀετοὺς ἐξαιρετοῦ τέχνης.

(Συνεχίζεται).

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

του ανθρώπου. Έτσι, βλέπουμε ότι η φύση συμμετέχει στην παραδείσια κατάσταση του ανθρώπου. Ο άνθρωπος, ως Βασιλεύς της κτίσεως ζει ευχάριστα και χωρίς κανένα πρόβλημα μέσα σ' ένα τέλει φυσικό περιβάλλον (πηγές, δένδρα, χώμα κ.λπ.), μέσα στο φυσικό κόσμο που είναι «λίαν καλός». Η σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον είναι αρμονική. Η πρόσληψη της τροφής γίνεται μέσα σε καθορισμένα πλαίσια (Γεν. α' 29-30). Η επιστημονική γνώση του φυσικού κόσμου ελέγχεται από την υπεύθυνη και ενσυνείδητη κρίση του ανθρώπου (το «κατ' εικόνα»). Ο άνθρωπος είναι επίσης ενήμερος για τις συνέπειες που έχει ή τυχόν ανεξέλεγκτη χρήση των πραγμάτων του φυσικού περιβάλλοντος: «*Ἡ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτω ἀποθανείσθε*» (Γεν. β' 16-17). Η σχέση, εξάλλου, του ανθρώπου με τα ζώα είναι σχέση κυριαρχίας, αλλά και ἀγάπης και φροντίδας, σύμφωνα με το πρότυπο του Θεού - Δημιουργού, τον οποίο ο άνθρωπος ἐκλήθηκε ν' αντιπροσωπεύει στην πρόνοιά του για τον κόσμο⁶⁶. Άνθρωπος και φυσικό περιβάλλον συνεργάζονται για νά ἐκπληρώσουν τὸ θεῖο Σχέδιο τῆς Δημιουργίας.

Στην ἀρχὴ ὅμως τῆς Δημιουργίας, ὅπως εἶδαμε προηγουμένως, ὁ ἄνθρωπος διακόπτει τὴ σχέση του με τὸ Θεὸ καὶ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ Δημιουργό του. Ἡ τραγικὴ αὐτὴ Πτώση, ὡς διασάλευση τῆς ἀρμονικῆς σχέσης ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ Θεὸ ἀμετέσχεψε καὶ τὴ γενικότερη ἰσορροπία τῆς Δημιουργίας καὶ εἰδικότερα ἀλλοίωσε καὶ ἀποδιοργάνωσε τὴ σχέση τοῦ φυσικοῦ κόσμου με τὸν ἄνθρωπο. Οἱ συνέπειες τῆς Πτώσης γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ Θεοῦ ἦταν ὄντολογικὲς καὶ μισοῦσαν νὰ φθάσουν στὰ ὅρια μιᾶς ἄμεσης κ ο σ μ ι κ ῆ ς κ α τ α σ τ ρ ο φ ῆ ς⁶⁷.

Ο Δημιουργὸς ὅμως δὲν θέλησε νὰ δεχθεῖ ἕνα τέ-

66. «Αὐτὸ φαίνεται στὴν ὡραία εἰκόνα τῆς Γένεσης, ὅπου ὁ Θεὸς ὡς Δημιουργὸς φέρεται νὰ προσκαλεῖ τὸν Ἀδάμ, με ἀνθρωπομορφικὸ τρόπο, νὰ ὀνομάσει τὰ ζῶα τοῦ Παραδείσου (Γεν. β' 20). Στὴν ἐβραϊκὴ παράδοση νὰ δώσει ὄνομα ἰσοδυναμεῖ με γένεση (ὅπως δηλαδὴ τὰ παιδιὰ παίρνουν τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα τους ὅταν γεννηθοῦν)». Βλ. Ν. Νησιώτη, ὅπ. π. σελ. 13.

67. Τὴν ἀποψη αὐτὴ συνόψιζει, με μεγάλη συμβολικὴ ἐκφραστικότητα, τὸ παρακάτω θαυμαστὸ κείμενο τοῦ ἁγίου Συμεὸν τοῦ Νέου Θεολόγου: «Τοιγαροῦν καὶ ἐξεληθὸντα τοῦ Παραδείσου αὐτὸν (τὸν Ἀδάμ) πᾶσα ἡ κτίσις, ὑπὸ Θεὸν παραχθεῖσα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, θεασαμένη, οὐκέτι ὑποταγῆναι τῷ παραβάντι ἐβούλετο· ὁ ἥλιος λάμψει οὐκ ἤθελε, ἡ σελήνη φᾶναι οὐκ ἔφερε, τὰ ἄστρα ὀφθῆναι τούτω οὐκ εἶλοντο, αἱ πηγαὶ βρῦναι οὐκ ἔμελλον. οὐκ ἐβούλοντο ρεῖν οἱ ποταμοί, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμελέτα ὁ ἄηρ συσταλῆναι καὶ μὴ δοῦναι τῷ προσκεκουρότῳ ἀναπνοῆν τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ ζῶα τῆς γῆς γυμνωθέντα τοῦτον τῆς πρώην θεασάμενα δόξης, καταφρονήσαντα αὐτοῦ, ἐτραχύνθησαν ἅπαντα εὐθὺς κατ' αὐτοῦ· ὁ οὐρανὸς καταπεσεῖν δικαίως ἐπ' αὐτὸν οἰονεῖ πως κεκίνητο καὶ ἡ γῆ ἐπὶ τοῦ νότου φέρειν τοῦτον οὐκ ἔστεργε. Τί οὖν; Ὁ δημιουργήσας τὰ πάντα καὶ πλάσας τοῦτον Θεός... συγκρατεῖ πάντα τῇ οἰκείᾳ δυνάμει καὶ εὐσπλαγχνία καὶ ἀγαθότητι, ἀναστέλλει τὴν ὀρμὴν τῶν κτισμάτων ἅπαντων εὐθὺς καὶ τούτω τὰ πάντα ὡσαύτως καθυποτάττει, ἵνα τῷ δι' οὗ γέγονεν ἄνθρωπος δουλεύσασα, φθαρτῶ φθαρτῆ γενοῦναι, ὅτε δὲ πάλιν ἐκείνος ἀνακαινισθῆ καὶ πνευματικός, ἀφθαρτος καὶ ἀθάνατος γένηται, τότε καὶ αὐτὴ ἐλευθερωθεῖσα τῆς δουλείας ἡ κτίσις συνακαινισθῆ αὐτῷ καὶ ἀφθαρτωθῆ καὶ πνευματικὴ ὅλη γένηται». Ἡθικαὶ Κατηχήσεις Ι, κεφ. 2,69-91 ἐκδ. Sources Chrétiennes 122, σελ. 190. Βλ. καὶ Ο. Clément, ὅπ. π. σελ. 145 ἐξ.

τοιο ἄδοξο τέρας τοῦ ἔργου τῶν χειρῶν του, στὴν ἀρχὴ μάλιστα τῆς δημιουργίας του. Γι' αὐτὸ καὶ με ἄμεση ἐπέμβασή του ὑπέταξε τὸ φυσικὸ κόσμον στὴ διαδικασίᾳ τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου⁶⁸. Έτσι, ἡ κτίσις, συμμετέχοντας στὴν ἀθλιότητα τοῦ ἐκπτώτου βασιλέα της, «ὑπετάγη τῇ ματαιότητι» (Ρωμ. η' 20), μπῆκε δηλαδὴ σὲ μιὰ κατάσταση φθορᾶς καὶ σταδιακῆς καταστροφῆς. Με τὴν ἁμαρτία τῆς Πτώσης, ὅπως στὸν ἄνθρωπο μπῆκε ὁ θάνατος τοῦ σώματος, ἔτσι καὶ στὸν ὑλικὸ κόσμον μπῆκε τὸ φυσικό ὁ κακὸ, ποὺ προκαλεῖ τὴ σταδιακὴ διάλυση, ἀποσύνθεση καὶ τὴν τελικὴ καταστροφὴ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Μιὰ χαρακτηριστικὴ, ἀλλὰ θλιβερὴ εἰκόνα τῆς φυσικῆς αὐτῆς φθορᾶς καὶ καταστροφῆς δίνει ὁ προσφθετὴ Ἱερεμίας: «*Ἐπέδραψα ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἰδοὺ οὐδὲν καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ οὐκ ἦν τὰ φῶτα αὐτοῦ. Εἶδον τὰ ὄρη καὶ ἦν τρέμοντα... καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐπτοεῖτο. Εἶδον καὶ ἰδοὺ ὁ κῆπος ἔρημος. Ἐρημος ἔσται πᾶσα ἡ γῆ. Πᾶς ὁ χόρτος τοῦ ἀγροῦ ξηρανθήσεται ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ (τῇ γῇ), ἠφανίσθησαν κτήνη καὶ πετεινὰ... ἀφανισμῶ ἠφανίσθη πᾶσα ἡ γῆ*» (Ἱερ. δ' 23-27. ἰβ' 4,11).

Στὴν μεταπτωτικὴ αὐτὴ κατάσταση τῆς φθορᾶς ὁ φυσικὸς κόσμος παρουσιάζεται ἐχθρικός⁶⁹ πρὸς τὸν ἄνθρωπο. Οἱ ἀποδιοργανωμένες λειτουργίες τῆς φύσεως προκαλοῦν ἀξανατόμιστα προβλήματα στοὺς κατοίκους τῆς γῆς. Ἡ γῆ ἀπὸ εὐλογία ἐγινε κατάρα. Ἀπὸ τὸ χῶμα φυτρώνουν ἀγκάθια καὶ ἀγριόχορτα. Ὁ ἄνθρωπος με κόπο καὶ μόχθο ἐξασφαλίζει πιά κι αὐτὰ τὰ ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ἐπιβίωσή του (πρβλ. Γεν. γ' 17-19). Ἡ φιλία καὶ συνεργασία ποὺ ὑπῆρχε ἀνάμεσα στὰ ζῶα καὶ τὸν ἄνθρωπο διαλύθηκε. Τώρα τὶς σχέσεις τους τὶς χαρακτηρίζει ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος: «*Τοῖς ἀνθρώποις δεινὸς ἐπῆλθε θηρίων θυμὸς δῆγγμασί τε σκολιῶν διαφθειρόνται ὄφεων*» (Σ. Σολ. ἰστ' 5). Τὸ φίδι εἰδικότερα ποὺ ἦταν «φρονιμώτατον πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς» (Γεν. γ' 1) καὶ ὁ καλύτερος φίλος καὶ σύντροφος τῶν πρώτων ἀνθρώπων ἐγινε ὁ πιὸ δόλιος καὶ ὁ πιὸ ἐπικίνδυνος ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρώπου (βλ. καὶ ὅσα σημειώθηκαν στὸ Α' Κεφάλαιο γιὰ τὴν ἐχθρότητα καὶ τὸ φόβο στὶς σχέσεις ἀνθρώπου καὶ φυσικοῦ κόσμου). Κάτω ἀπὸ τὶς συνθήκες αὐτῆς ἡ κτίσις «*συστενάζει καὶ συνωδίνει*» (Ρωμ. η' 22) μαζί με τὸν πεπτωκότα σύντροφό της!

Ο φυσικὸς ὅμως κόσμος, ὅπως συμπερίσθηκε τὴν

68. Ἡ ὄντοτητα τοῦ ὑλικοῦ κόσμου τραυματίστηκε με τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα τοῦ ἀνθρώπου. Ἀποτέλεσμα τοῦ κρισίμου αὐτοῦ γεγονότος ὑπῆρξε ἀπὸ τῆς μεριᾶ τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπὲρ τοῦ πτωτικοῦ ἀνθρώπου διορθωτικὴ παρέμβαση του στὴ λειτουργίᾳ τοῦ ὑλικοῦ κόσμου. Ἡ παρέμβαση αὐτὴ μαρτυρεῖται με τὴν ὑποταγὴ τοῦ κόσμου στὴ διαδικασίᾳ τῆς φθορᾶς, ὥστε νὰ μπορέσει νὰ παρακολουθήσει τὸν ἄνθρωπο στὴν πορεία του γιὰ τὴν ἐπανάκτηση στὰ ἔσχατα τῆς προπρωτικῆς του καταστάσεως καὶ, ἀκόμη πιὸ πέρα, γιὰ τὸ ποιοτικὸ ξεπερασμὸς της». Ἡ. Βουλγαράκης, «Εἰδωλολατρία», στὸ «Πάντα τὰ Ἔθνη» 1986/17, σ. 24.

69. «Ἐπειδὴ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ἐναντίον του, ὁ κόσμος μοῦ ἐμφανίζεται ξένος καὶ ἐχθρικός Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἀποξένωση κι αὐτὴ ἡ ἐχθρότητα εἶμαι ἐγὼ ὁ ἴδιος ριγμένος ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου». Ο. Clément, «Ἡ θεολογία μετὰ τὸν ἁνάτο» τοῦ Θεοῦ», ἐκδ. Ἀθῆνᾶ 1973, σελ. 153.

παραδείσια ευτυχία και την μεταπτωτική δυστυχία του ανθρώπου, έτσι και έλαβε μέρος στην «έν Χριστώ» αποκατάσταση και σωτηρία του. Στην ένσάρκωση του Υιού του Θεού ή κτίση προγεύεται την αποκατάστασή της στην άρχεγονη κανονική λειτουργία της και άλλάσσεται (Ματθ. 6' 2. Λουκ. 6' 13-14). 'Ο Ίησους ένεργεί κυριαρχικά πάνω στα στοιχεία της φύσεως —άέρα, νερό, δένδρα, χώμα— και τὰ άπελευθερώνει από την κατάσταση της δουλείας και της φθοράς, αποκαθιστώντας τα σέ όργανα της Βασιλείας του. Οί θαυματουργικές έπεμβάσεις του Κυρίου στο φυσικό περιβάλλον εκφράζουν τον τρόπο της συμμετοχής της κτίσεως στο άπολυτρωτικό έργο του Χριστού⁷⁰.

Ώστόσο, ή κτίση πρόκειται νά συμμετάσχει και στην όριστική έκφραση του άπολυτρωτικού έργου του Σωτήρα Χριστού, στην όριστική αποκατάσταση της Βασιλείας του Θεού, όπως θά δούμε πιό κάτω.

δ) Η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος και όλοκληρης της γής: 'Ο θάνατος, από τó σόμα του ανθρώπου μπήκε και στον ύλικό κόσμο, ως αστάθεια, δυσαρμονία και καταστροφή των κτισμάτων και της γής στο σύνολό της. 'Ο θάνατος του ανθρώπου και της γής είναι άναμφισήτητο γεγονός για την άγιογραφική και χριστιανική διδασχή.

Τά ιερά κείμενα της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης αναφέρουν διάφορα περιστατικά καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος. Τά περιστατικά αυτά άφορούν καταστροφές είτε περιορισμένης και τοπικής έκτάσεως, όπως οί Δέκα πληγές της Αιγύπτου (Έξόδ. ζ' 8-12) είτε ευρύτερης μορφής, όπως ό Κατακλυσμός (Γεν. στ' έξ.) και αυτές που περιγράφονται στην Άποκάλυψη. Οί εικόνες που χρησιμοποιεί ό Έυάγγελιστής Ίωάννης στο άποκαλυπτικό αυτό βιβλίο για νά περιγράψει τίς καταστροφές του φυσικού περιβάλλοντος είναι τόσο δυνατές και πειστικές ώστε νά μπορεί νά ισχυριστεί κανείς ότι «προδιαγράφουν τας συγχρόνους άπαισιδόξους προβλέψεις των ειδικών μελλοντολόγων, οίκολόγων κ.ά.». Παγκόσμια συγκίνηση έξάλλου προκάλεσε ή εκπληκτική σύμπτωση της εικόνας περί τοξικής μόλυνσεως των υδάτων και των ανθρώπων από τó καίόμενο άστέρι «Άφινθος» (Άποκ. ή' 10-11) με την ούκρανική όνομασία «Τσερνομπίλ» που σημαίνει Άφινθος (κοινώς Άπήγανος, που είναι άρωματικό φυτό με τοξικές ιδιότητες).

Υπάρχουν όμως και χωρία της Καινής Διαθήκης που αναφέρονται στη γενική καταστροφή της Γής, όπως είναι οί σχετικοί λόγοι του Χριστού (Ματθ. κδ' 29), καθώς και του άποστόλου Πέτρου (Β' Πέτρ. γ' 10-12) για τή συντέλεια του κόσμου. Οί περιγραφές βέβαια αυτές δέν έχουν τήν έννοια «της παντελούς καταστροφής του κόσμου, αλλά της ανακαινίσεως και μεταβολής του όλου σχήματος αυτού» (Π. Μπρατσιώτης). Η διάλυση όμως της Γής και ή καταστροφή του άν-

θρώπινου πολιτισμού δηλώνονται ρητώς από τὰ ιερά κείμενα: «Η γή και τὰ έν αυτῇ έργα κατακαήσεται» (Β' Πέτρ. γ' 10). Έκείνο που δέν αναφέρεται στην Άγία Γραφή είναι τó ποιά θά είναι ή αίτία της καταστροφής αυτῆς. Περιγράφεται τó αποτέλεσμα, αλλά δέν μνημονεύεται ή αίτία.

Έπί του θέματος αυτού μπορούν νά διατυπωθούν διάφορες έρμηνείες. Ότι λ.χ. ή έπερχόμενη καταστροφή θά αποτελεεί έκφραση της θείας τιμωρίας για τήν άμαρτία και άποστασία της ανθρωπότητας. Η έρμηνεία αυτή βασίζεται στη διαπίστωση ότι «ό Θεός δρᾶ έν τῇ ιστορία ευεργετικώς ή καταστρεπτικώς διά μέσου των δυνάμεων της φύσεως και διά της ιστορίας, δηλαδή διά των φυσικών νόμων και των ανθρώπων» και στο γεγονός ότι «οί σελίδες της Άγίας Γραφής είναι πλήρεις περιστατικών, τὰ όποια έκαμον άνθρωποι, συγχάκις άπιστοι και άλλόπιστοι, και οί όποιοι έδρων ως όργανα της τιμωρού βουλής του Θεού»⁷¹.

Όπως είναι φανερό ή έκδοχή αυτή αναφέρεται στις ανθρωποπαθείς έκφράσεις της Γραφής περί όργῆς και θυμού του Θεού, περί τιμωρίας του Θεού κ.λπ. Ώστόσο, βασική διδασχή της χριστιανικής πίστεως είναι ότι «ό Θεός δέν είναι αίτιος του κακού» (Μ. Άθανάσιος, Μ. Βασίλειος, Ί. Δαμασκηνός). Τό πιό σωστό ίσως είναι νά δεχθούμε ότι ή διάλυση της Γής και ή καταστροφή του ανθρώπινου πολιτισμού θά είναι συνέπεια της κορυφώσεως του ήθικου και φυσικού κακού στην ανθρωπότητα, υπό τήν έννοια της διασαλεύσεως της άρμονίας και ισορροπίας που καθόρισεν «άπ' αρχῆς» ό Δημιουργός νά υπάρχει άνάμεσα στον Άνθρωπο και τó φυσικό περιβάλλον. Η έκδοχή αυτή άποκτά ιδιαίτερο νόημα και περιεχόμενο, όταν λάβουμε υπόψη άφ' ένός τίς τρομακτικές διαστάσεις που παίρνει στην εποχή μας τó οικολογικό πρόβλημα και άφ' έτέρου τίς σχετικές προβλέψεις της Άποκαλύψεως. Ειδικότερα σήμερα κατανοούμε καλύτερα και θεωρούμε πολύ λογική τήν άποψη ότι «ό κίνδυνος καταστροφής της γής λόγω έσφαλμένης πορείας του πολιτισμού ίσως δέν είναι διάφορος της καταστροφής της γής διά των άγέλων της Άποκαλύψεως»⁷².

(Συνεχίζεται)

† 'Ο Άχελώου ΕΥΘΥΜΙΟΣ

71. 'Η. Οικονόμου, όπ. π. σελ. 8.

72. 'Η. Οικονόμου, όπ. π. σελ. 8.

Μιχαήλ Γαλανού

«ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ»

Κυκλοφορούν ήδη οί 4 πρώτοι τόμοι από τó μνημειώδες έργο του μεγάλου συγγραφέως. Άληθινó θησαύρισμα για κάθε διδλοθήκη. Έκδοση Άποστολικής Διακονίας.

70. T. Derr, «Ecology and human need», The Westminster Press, Phil., 1975, σελ. 25.

Ο ΙΕΡΟΣ ΦΩΤΙΟΣ ΚΑΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ(*)

Ἡ ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας ἐορτάζει κατὰ τὸ τρέχον ἔτος κατὰ τρόπον πανηγυρικὸν τὴν συμπλήρωσιν χιλιετίας συνεχοῦς, ἀδιακόπου, μαρτυρικοῦ καὶ δημιουργικοῦ βίου. Εἰς τὸν ἐορτασμὸν τῆς χιλιετηρίδος αὐτῆς προηγείται δικαίως ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, διότι δι' αὐτοῦ ἐγεννήθη ἐν Χριστῷ ἡ θυγάτηρ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας, διὰ τῆς μητρικῆς στοργῆς αὐτοῦ ἐγαλουχήθη καὶ ἠνδρώθη εἰς τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν καὶ πίστιν καὶ διὰ τῆς ἀδιακόπου μερίμνης αὐτοῦ ἐχειραγωγήθη ἀνὰ τοὺς αἰῶνας εἰς τὴν αὐθεντικὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς αὐτῆς εἰς κρισίμους καὶ χαλεποὺς καιροὺς.

* * *

1. Μέγας ὑπῆρξεν ὁ μόχθος τῆς μακραιωνος αὐτῆς μυσταγωγίας διὰ τὴν πνευματικὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ φιλομαθοῦς ρωσικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ πλούσιοι διὰ τὴν Ὀρθοδοξίαν οἱ καρποὶ ἐκ τῆς ἐν Χριστῷ ἀναγεννήσεως αὐτοῦ¹. Ἡ διαδικασία μεταφυτεύσεως εἰς τὴν

(*) Εἰσήγησις γενομένη κατὰ τὸν ἐπίσημον ἐορτασμὸν τῆς μνήμης τοῦ ἱεροῦ Φωτίου (6.2.88) εἰς τὴν αἰθουσαν Τελετῶν τοῦ Ἀρθοδόξου Κέντρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ἱ. Μονὴ Πεντέλης). Βλ. σχετικὴν ἔκθεσιν εἰς στήλην «Ἐκκλησιαστικά Χρονικά».

1. Β. Φειδᾶ, Ἐπίτομος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ρωσσίας, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον, Ἀθήναι 1966, 6 κ. ἐξ. «... Αἱ σλαβικαὶ φυλαὶ ἐκινδύνουν νὰ δεχθοῦν τὸν ἰσλαμικὸν πολιτισμὸν, τοῦ ὁποῦ φορεῖς ἦσαν οἱ Χάζαροι καὶ οἱ Τούρκοι». Ἡ ἱεραποστολικὴ δραστηριότης τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ τοῦ Ἰσλάμ εἰς τὴν μεταξὺ Εὐξείνου Πόντου καὶ Κασπίας θαλάσσης περιοχῆν, μαρτυρομένη καὶ εἰς τοὺς Βίους Κωνσταντινίου καὶ Μεθοδίου, κατεγράφη καὶ ὑπὸ τοῦ πρώτου ρωσικοῦ Χρονικοῦ (Povest Vremennykh Let), τὸ ὁποῖον ἀπεδόθη εἰς τὸν μοναχὸν Νέστορα, διὸ καὶ ὁ Βλαδίμηρος παρουσιάζεται προβληματιζόμενος ὡς πρὸς τὴν δέουσαν ἐπιλογὴν μεταξὺ τῶν τριῶν βιβλικῶν λεγομένων θρησκειῶν, ἧτοι τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ τοῦ Ἰσλάμ (Povest Vrem. Let, ἔτος 6494). Ἡ ἐπὶ τῆς Κιεβρινῆς Ρωσσίας πολιτικὴ κυριαρχία τῶν Χάζαρων μέχρι τῶν μέσων τοῦ Ἰ' αἰῶνος καθίστα τὴν ἐπιλογὴν τῆς θρησκείας πράγματι δυσχερῆ διὰ τοὺς Ρώσσοις, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰανδήποτε ἐπιλογὴν αὐτῶν σημαντικὴν διὰ τὴν θρησκευτικὴν ταυτότητα τῆς Εὐρώπης. Ὁ Χριστιανισμὸς ἦτο γνωστὸς εἰς τὴν βορείαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου περιοχῆν ἀπὸ τῶν πρώτων ἡδὴ αἰῶνων (Σκῦθαι, Γότθοι, Ἀρμένιοι, Ἰβηρες κλπ.), ἀλλ' ἡ εἰς νομαδικὰς Πατριάς (zadruga) κοινωνικὴ ὀργάνωσις τῶν Σλάβων δὲν ἐπέτρεπε τὴν σύνδεσιν αὐτῶν πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν. Ἡ ἀναζήτησις ἀποστολικῆς ρίζης εἰς τὸν Χριστιανισμὸν τῆς Ρωσσίας, διὰ τῆς μεταγενεστέρως ἀποκρῦφου παραδόσεως περὶ τὴν εὐαγγελικὴν δρᾶσιν τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἀναφέρεται εἰς τὴν βορείαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου περιοχῆν καὶ οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχη σχέσιν πρὸς τὸν ἐν Ρωσσίᾳ χριστιανισμὸν (F. Dvornik, The Idea of Apostolicity in Byzantium, Cambridge Mass. 1958).

Ρωσσίαν τοῦ ὅλου περιεχομένου τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ τῶν θεσμικῶν στοιχείων τῆς βυζαντινῆς παραδόσεως διεπότισαν βαθύτατα τὸν τε δημόσιον καὶ τὸν ἰδιωτικὸν βίον τῆς Ρωσσίας καὶ διεμόρφωσαν τὴν νέαν κοσμοθεωρίαν καὶ βιοθεωρίαν τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Διὰ τοῦ βαπτίσματος συνετελέσθη ἔχι μόνον ἡ ἐν Χριστῷ ἀναγέννησις τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ δυναμικὴ εἰσοδος τῆς Ρωσσίας εἰς τὸν πεπολιτισμένον χριστιανικὸν κόσμον.

Ἡ διαδικασία μεταλαμπαδεύσεως τῆς ὅλης βυζαντινῆς πνευματικῆς κληρονομίας εἰς τὴν Ρωσσίαν, θεμελιωθείσα διὰ τοῦ βαπτίσματος τοῦ μεγάλου ἡγεμόνος Βλαδιμήρου καὶ τῶν Ρώσων τοῦ Κιέβου ὑπὸ τῆς ἄριστα ὀργανωμένης βυζαντινῆς ἱεραποστολῆς, διησφαλίσθη διὰ τῆς ἀπ' ἀρχῆς ὀργανώσεως τῆς ἀρτισυστάτου Ἐκκλησίας ὡς μιᾶς τῶν μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Αἱ διατυπωθεῖσαι σκόπημοι ὑποθέσεις περὶ τὸ διοικητικὸν καθεστῶς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας κατὰ τὴν πρώτην πεντηκονταετίαν χριστιανικοῦ βίου (988 - 1039), ἧτοι αἱ ὑποθέσεις περὶ διοικητικῆς αὐτονομίας ἢ περὶ ὑπαγωγῆς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὑποτιθεμένου Πατριαρχείου Βουλγαρίας ἢ περὶ ἐντάξεως εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἀρχιεπισκοπῶν Χερσῶνος ἢ Ταματάρχης (Τμουτορακᾶν) τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, δὲν εὕρισκον ἐρείσματα εἰς τὰς πηγὰς καὶ ἐδείχθησαν ἐσφαλμένοι².

Ἐφ' οἰανδήποτε ὁμως προϋπόθεσιν καὶ ἐπὶ τῇ δά-

2. Β. Φειδᾶ, Ἡ πρώτη ἐν Ρωσσίᾳ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱεραρχία καὶ αἱ ρωσικαὶ πηγαί, 11 κέξ. α' Ἡ ἀπόριψις τῆς ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως προελεύσεως τῆς πρώτης ἐν Ρωσσίᾳ ἱεραρχίας δὲν ἀποτελεῖ ἀπλοῦν τι ἐπεισόδιον, οὐδὲ περιορίζει τὰς συνεπειὰς εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός, ἀλλ' ὀδηγεῖ εἰς κατευθύνσεις, αἵτινες κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀλλοιοῦν τὴν ὄψιν τῆς ἱστορίας τῆς πρώτης ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος πεντηκονταετίας τῆς Ρωσσιῆς Ἐκκλησίας, οὕτως ὥστε, ἐνῶ ἡ προβολὴ ἐτέρας μὴ βυζαντινῆς ἱεραρχίας, μετενεχθείσης εἰς Ρωσσίαν τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Βλαδιμήρου, ἐκμηδενίζει σχεδὸν οἰανδήποτε τῆς βυζαντινῆς ἱεραποστολῆς δρᾶσιν, ἢ ἀποδειξίς τῆς ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως προελεύσεως ταύτης καθιστᾷ ἀναμισητὸν τὴν ἀποκλειστικότητα τοῦ ἔργου τῆς βυζαντινῆς Ἐκκλησίας ἐν Ρωσσίᾳ καὶ τὴν ἀπ' ἀρχῆς ἀδιάρρηκτον χειραγωγῆσιν τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας εἰς τὴν πορείαν διὰ τὴν θρησκευτικὴν μεταμόρφωσιν, πολιτιστικὴν πρόοδον καὶ κοινωνικὴν ἀναδημιουργίαν». Αἱ τάσεις αὗται ὑπῆρξαν ἀπόρροια τῆς ἰδεολογίας τοῦ νεωτέρου Πανσλαβισμοῦ καὶ διεπότισαν τὴν ἱστορικὴν ἔρευναν, δημιουργήσασαι σχετικὴν σύγχυσιν, ἐνεκα κυρίως τῶν ἀναχρονισμῶν ἢ ἀντιφάσεων τῶν μεταγενεστέρων ρωσικῶν χρονικῶν. Ἐν τούτοις, οἱ ἀναχρονισμοὶ ἢ ἀντιφά-

σει τών ανωτέρω υποθέσεων παραμένει άστασίαστη ή εκ του Οικουμενικού Πατριαρχείου *κα ν ο ν ι κ ή δ ι ο ι κ η τ ι κ ή έ ξ ά ρ τ η σ ι ς* τής μητροπόλεως Κιέβου και πάσης Ρωσσίας μέχρι τής ιδρύσεως του Πατριαρχείου Ρωσσίας τó 1589, έστω και άν, μετά τήν άλωση τής Κωνσταντινουπόλεως (1453), ή έ ν τ η π ρ ά ξ ε ι λειτουργία τής διοικητικής αυτής έξαρτήσεως κατέστη χαλαρά δια τó έμπερίστατον τής Μητρος Έκκλησίας.

Η επί έξ περιόπου αιώνας συνεχής και άδιάκοπος διοικητική έξάρτησις τής Έκκλησίας τής Ρωσσίας εκ του Οικουμενικού Πατριαρχείου ύπήρξεν ó όμφάλιος λώρος μεταξύ τής Μητρος και τής Θυγατρος Έκκλησίας, δια τού όποίου διησφαλίξετο ή σταθερά πνευματική κοινωνία αυτών και ή διαρκής τροφοδοσία τής θυγατρος Έκκλησίας δια τού άνεξαντλήτου θησαυρού τής πατερικής παραδόσεως και δια τής έμπειρίας τών νεωτέρων πνευματικών έν Βυζαντίω ζυμώσεων εις πάντας τούς τομείς του εκκλησιαστικού βίου, ώς λ.χ. δια τής επιδράσεως εις τήν Ρωσίαν του άσκητικού ιδεώδους και τής θεολογικής ύποδομής του ήσυχασμού κατά τόν ΙΑ΄ αιώνα κ.λπ.³.

Η μακραίων διοικητική σχέσις έδείχθη ποικιλο-

σεις δέν δύνανται νά οδηγήσουν εις τήν άπόρριψιν τής άπ΄ άρχής διοικητικής σχέσεως τής Έκκλησίας τής Ρωσσίας πρós τó Οικουμενικόν Πατριαρχείον, διότι «Τα κ τ ι κ ό ν» του Άλεξίου Α΄ Κομνηνού (1081-1118) κατατάσσει τήν Ρωσίαν εις τήν 60ήν θέσιν μεταξύ τών μητροπόλεων του Οικουμενικού Θρόνου και καθιστά άναντίρρητον τήν άπ΄ άρχής έξάρτησιν τής Έκκλησίας τής Ρωσσίας εκ του Θρόνου τής Κωνσταντινουπόλεως (Β. Φειδά, Η πρώτη έν Ρωσία εκκλησιαστική Ίεραρχία, 99 κέξ.). Δια τής χρονολογήσεως αυτής πάσαι αί διατυπωθείσαι θεωρίαι καθίστανται άνευ άντικειμένου και δέν είναι δυνατόν πλέον νά προβληματίξουν τήν επί του θέματος άντικειμενικήν ιστορικήν έρευναν.

3. Β. Φειδά, Έπίτομος Έκκλησιαστική Ίστορία τής Ρωσσίας, σελ. 26-39, ένθα περιγράφεται συνοπτικώς ή εύρύτης τής πνευματικής προσφοράς τής Μητρος Έκκλησίας εις πάντας τούς τομείς του δημοσίου και του εκκλησιαστικού βίου τής Ρωσσίας: «Η πρώτη ρωσική γραμματεία ήντλησε τó περιεχόμενόν τής άπό τās άστειρεύτους πηγάς του βυζαντινού πνεύματος. Συγγράμματα βυζαντινών Πατέρων τής Έκκλησίας, μεταφρασθέντα εις τήν σλαβικήν ή και άμέσως εις τήν παλαιο-ρωσικήν, ύπήρξαν τά θεμέλια τής μεταγενέστερον δημιουργηθείσης πηγαίας ρωσικής γραμματείας. Έάν ληφθί ύπ΄ όψιν ότι και κατά τόν ΙΣΤ΄ αιώνα εισέτι, ότε ó μητροπολίτης Μόσχας Μακάριος έπεχείρησε νά συγκεντρώσῃ πάντα τά θρησκευτικά «βιβλία, άτινα εύρηται έν τή ρωσική γή», αί μεταφράσεις τών έλληνικών έργων ύπερείχον συντριπτικώς τών καθαρώς ρωσικών έργων, τότε δύναται νά άντιληφθί, όποιον ρόλον διεδραμάτισεν ή έλληνική γραμματεία εις τήν άνάπτυξιν τής άντιστοίχου ρωσικής. Έπί χιλίων συγκεντρωθέντων Βίω ν άγιών, μόνον 40 άνεφέροντο εις Ρώσους άγιους και έγράφησαν ύπό ρώσων συγγραφέων, τούτο δέ συνέβη εις πάντας σχεδόν τούς τομείς τής ρωσικής γραμματείας, ούτως ώστε νά δύναται νά ύποστηρίξῃ τις, ότι ó θρησκευτικός έν Ρωσία βίος έρρυθμίξετο άπό τά βυζαντινά πρότυπα...». Βλ. σχετικώς και Δ. Γόννη, Τó συγγραφικόν έργον του Οικουμενικού Πατριάρχου Καλλίστου Α΄, Άθήναι 1980.

τρόπως εύεργετική δια τήν Ρωσίαν, διότι ή χαλαρά ή και σκιώδης πολιτική ένότης τών πολυαρίθμων αυτόνομων ήγεμονιών εις τήν ρωσικήν γήν έτονώθη δια τής αυστηράς έφαρμογής τής κανονικής παραδόσεως περι τās σχέσεις τών έν Ρωσία επισκοπών πρós άλλήλας και πρós τήν Μητρόπολιν Κιέβου και Πάσης Ρωσσίας. Ό «μ έ γ α ς ή γ ε μ ώ ν» του Κιέβου κατέστη πλέον ή όργανική και άστασίαστη πολιτική κεφαλή πασών τών ρωσικών ήγεμονιών και ó άνώτατος έκφραστής τής πολιτικής βουλήσεως αυτών. Αί ισχυραί εκκλησιαστικά διοικητικά δομαί και ή δια τής Ιεραποστολής συνεχής άνάπτυξις και έμπέδωσις τής κοινής θρησκευτικής πίστεως και τής κοινής πνευματικής ταυτότητος του ρωσικού λαού έμορφοποιούν βραδέως μέν άλλά σταθερώς τó νέον πολιτικόν, πολιτιστικόν και κοινωνικόν πρόσωπον τής Ρωσσίας⁴.

Η άναντίρρητη βραδυτής τής διαδικασίας διαδόσεως και συνειδητής διώσεως του Χριστιανισμού εις τήν Ρωσίαν ώφείλετο άναμφιδόλως όχι μόνον εις τήν διοικητικήν πολυδιάσπασιν των ρωσικών φυλών, άλλά και εις τήν έκτασιν τής κοινωνικής και πνευματικής διαδικασίας δια τήν άφομοίωσιν τής όλοκληρωμένης χριστιανικής κοσμοθεωρίας και βιοθεωρίας τής βυζαντινής παραδόσεως⁵. Η βυζαντινή Ιεραποστολή προσέφερε πάντα τά έρεθίσματα, ύψηλήν πνευματικήν χειραγώγησιν και πλούσια ύλικά μέσα δια τήν άναμόρφωσιν τής ρωσικής κοινωνίας επί τή θάσει των άρχών τής χριστιανικής πίστεως και τής βυζαντινής παραδόσεως, ή δέ διοικητική σχέσις τής Έκκλησίας τής Ρωσσίας πρós τó Οικουμενικόν Πατριαρχείον άπετέλει σταθερόν και άμετακίνητον άγωγόν τής τριαύτης συνεχούς πνευματικής επικοινωνίας. Πλήν άλλ΄ όμως ή όδός, ή όποία θά έδει νά διανυθί ύπό του ρωσικού λαού δια τήν συνειδητήν άφομοίωσιν και δίωσιν του όλου κοινωνικού περιεχομένου τής βυζαντινής παραδόσεως, ήτο μακρά και επίπονος, ή δέ επί δύο περιόπου αιώνας παρεμβληθείσα έπαχθήσε μο γ γ ο λ ι κ ή κ υ ρ ι α ρ χ ί α (ΙΓ΄ - ΙΕ΄ αϊ.)

4. V. Phidas, Le Règlement du prince Vladimir, mir, origines et fondements juridiques, 1965, ένθα έξετάζεται ή άφετηριακή προσπάθεια μεταφυτεύσεως του Βυζαντινού Δικαίου εις Ρωσίαν. Δια τήν διαδικασίαν προσαρμογής του Βυζαντινού Δικαίου εις τήν ρωσικήν πραγματικότητα ιδέ πλείονα έν Β. Φειδά, Έπίτομος Έκκλησιαστική Ίστορία τής Ρωσσίας, 28 κέξ.

5. Β. Φειδά, Έπίτομος Έκκλησιαστική Ίστορία τής Ρωσσίας, 36 κέξ. «Η Έκκλησία προσεπάθησεν εύθύς έξ άρχής νά επιβάλῃ νέαν δομήν τής κοινωνίας... Η επίδρασις τής Έκκλησίας ύπήρξε βαθεία εις όλόκληρον τó κοινωνικόν σύνολον δια τού θεσμού τής χριστιανικής οικογενείας. Τό σπουδαιότερον όργανον, δι΄ ού ήδυνήθη νά διεισδύσῃ εις τήν κοινωνίαν των νεοφωτιστων ύπήρξεν ή νομοθεσία δια τόν γάμον και τήν κληρονομίαν...».

Εἰς τὸ θῆμα ὁ εἰσηγητὴς τοῦ θέματος καθηγ. κ. Βλάσιος Φειδᾶς. Ἐπὶ τῆς ἐδρας ὁ προεδρεύσας τῆς Συνσέψεως Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ. Δεξιὰ αὐτοῦ ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου Σεβ. Κοζάνης κ. Διονύσιος καὶ ὁ Ἀρχιγραμματεὺς ἀρχιμ. κ. Ἰάκωβος Παπαθανασίου - Γκίνης καὶ ἀριστερὰ τοῦ Μακαριωτάτου οἱ Καθηγηταὶ κ.κ. Ἰω. Κορνάρη καὶ Εὐάγγ. Θεοδώρου.

παρημποδίσε σοβαρῶς τὴν ἀρξαμένην πνευματικὴν διαδικασίαν μνήσεως ἐνὸς λαοῦ εἰς τὸν πεπολιτισμένον χριστιανικὸν κόσμον⁶.

Ἡ συνέχισις αὐτῆς διησφαλίσθη διὰ τοῦ εὐεργετικοῦ προνομίου τῆς διοικητικῆς σχέσεως τῆς Ἐκκλη-

6. Ἡ Κιεβινὴ περίοδος (989-1240) ὑπῆρξεν ἡ χρυσὴ ἐφηβικὴ ἡλικία τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀφωμοίωσε τοὺς ἀμυθῆτους θησαυροὺς τῆς βυζαντινῆς θρησκευτικῆς δημιουργίας καὶ προητοίμασε τὸ δημιουργικὸν ἔργον τῶν ἐπερχομένων αἰώνων. Θεολογία, Λατρεία, Δίκαιον, Δικαιοσύνη, Τέχνη, Γραμματεία καὶ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι ἐνοοῦμεν ὑπὸ τὴν λέξην πολιτισμὸς ἀντιμετωπίσθη μὲ δημιουργικὸν ἐνθουσιασμόν. Ὁ μεταλαμπαδευθεὶς ἐν Ρωσσίᾳ βυζαντινὸς πολιτισμὸς εὗρε φιλομαθεῖς μαθητάς, ἡ δὲ κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν πραγματοποιηθεῖσα μεταμόρφωσις τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ ἀποτελεῖ ἐν τῶν σπανίων φαινομένων τῆς ἱστορίας. Ὁ πρῶτος ρώσσος μητροπολίτης Κιέβου (1051) ἐνθουσιωδῶς ἀνεφώνει: «τὸ σκότος τῆς δαιμονικῆς λατρείας ἠφανίσθη καὶ ὁ ἥλιος τοῦ Εὐαγγελίου ἔλαμψεν ὑπεράνω τῆς γῆς ἡμῶν...». Ἡ κιεβινὴ Ρωσσία, τὸ θεμέλιον τῆς ρωσικῆς ἱστορίας καὶ τοῦ ρωσικοῦ πολιτισμοῦ ἐχάραξε τὰ μελλοντικὰ πεπρωμένα τῆς Ρωσσίας. Ἡ Ἐκκλησία, ἀκατανίκητος, συνεκτικὴ καὶ εἰρηνοποιὸς δύναμις ἐν μέσῳ ἀλληλοσπαρασσόμενων ἡγεμόνων, ἐνέπνευσεν εἰς τὸν ρωσικὸν λαὸν οὐ μόνον τὰ θρησκευτικὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ

σίαις τῆς Ρωσσίας πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ ὁποῖον, ὡς φιλόστοργος Μήτηρ, ἐμερίμνα ποικιλοτρόπως ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τὴν περιφρούρησιν τῆς ἐθνικῆς καὶ πνευματικῆς ἐνότητος τοῦ διοικητικῶς διεσπαρμένου ρωσικοῦ λαοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὴν συντήρησιν τῆς πνευματικῆς μυσταγωγίας ἀναμορφώσεως τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ δύναται νὰ κατανοηθῇ τὸ γεγονός ὅτι κατὰ κανόνα καὶ μὲ ἐλαχίστας μόνον ἐξαιρέσεις πάντες οἱ μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μητροπολίται Κιέβου καὶ πάσης Ρωσσίας, κατὰ τὴν κιεβινὴν καὶ τὴν μοσχολιτικὴν περίοδον, ὡς ἐπίσης καὶ πλῆθος ἐπισκόπων, προήρχοντο ἐκ τοῦ κλήρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Ἄναμφιδόλως, ἡ τοιαύτη τακτικὴ, παρερμηνευθεῖ-

ἔθνικὰ ἰδεώδη, οὕτως ὥστε ἡ καὶλαψ τῆς μογγολικῆς κατακτήσεως δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ σημάνῃ καὶ τὴν ἐξαφάνισιν τῆς Ρωσσίας, ἀλλ' ἀπλῶς μίαν περιπέτειαν εἰς τὸν ἱστορικὸν τῆς βίον». (Β. Φειδᾶ, Ἐπίτομος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ρωσσίας, 39).

σα κατά τούς νεωτέρους χρόνους δι' ἐφαρμογῆς μεταγενεστέρων ἐθνικιστικῶν ἢ ἐθνοφυλετικῶν κριτηρίων, διέσωσε τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα καὶ ἐγαλούχησε τὴν ἐθνικὴν συνειδησὶν τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς μογγολικῆς κυριαρχίας τῆς Χρυσῆς Ὀρδῆς, ἐνῶ παραλλήλως ἐξουδετέρωσε τὰς δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις τοῦ ἀθεμίτου πολλακίς ἀνταγωνισμοῦ τῶν τοπικῶν ρώσων ἠγεμόνων διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς εὐνοίας τῆς Χρυσῆς Ὀρδῆς. Ἡ ἀπροκατάληπτος ἱστορικὴ ἔρευνα δὲν δύναται νὰ παρακάμψῃ διὰ σιγῆς τὴν μοναδικὴν αὐτὴν προσφορὰν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἡ εἰς Πατριαρχεῖον ἀνακήρυξις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, καίτοι ἠλλοίωσε τὴν διοικητικὴν θάσιν τῶν σχέσεων, δὲν ἀπεδυνάμωσε τὴν πρὸς αὐτὴν καὶ δι' αὐτὴν πνευματικὴν μέριμναν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἢ ὅποια ἐξεδηλώθη δαφιλῶς καὶ ποικιλοτρόπως μέχρι καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων, ὡς λ.χ. διὰ νὰ περιορισθῶμεν ἐνδεικτικῶς εἰς τινὰ μόνον χαρακτηριστικὰ παραδείγματα διὰ τὴν πνευματικὴν ταυτότητα τῶν σχέσεων: α) κατὰ τὴν προσπάθειαν διορθώσεως τῶν λειτουργικῶν διβλίων καὶ ἀναγεώσεως τοῦ πνευματικοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα διὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἀγιορείτου μοναχοῦ καὶ ἐμπνευσμένου πνευματικοῦ ἀνδρός, τοῦ φωτιστοῦ τῶν Ρώσων, Μ α ξ ί μ ο υ τ α Ὡ Γ ρ α ι κ ο Ὡ, ὁ ὁποῖος μὲ ἀκαταπόνητον ζῆλον καὶ μοναδικὴν αὐτοθυσίαν ἐνεργοποίησε τὴν διαδικασίαν καὶ καθώρισε τὰ κριτήρια τῆς εὐρυτέρας πνευματικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ⁷,

β) κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς κρίσεως τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας εἰς τὴν Ρωσίαν ἐπὶ τῆς Πατριαρχίας τοῦ μεγάλου ρώσου Πατριάρχου Νίκωνος διὰ τὴν εἰρήνευσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀδιαφόρως τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἀξιολογήσεως τῶν ἀναληφθειῶν πρωτοβουλιῶν καὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῶν⁸,

7. Γ. Παπαμιχαήλ, Μάξιμος ὁ Γραικός, Ἀθήναι, 1951. Β. Φειδᾶ, Ἐπίτομος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ρωσσίας, 76 κέξ., ἐνθα καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.

8. Β. Φειδᾶ, Ἐπίτομος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ρωσσίας, 100 κέξ., ἐνθα καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία. Ἡ συνειδήσις τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ὡς θυγατρὸς Ἐκκλησίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἦτο γενικὴ, ἐκφράζεται δὲ κατὰ τρόπον χαρακτηριστικὸν εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Τσάρου Μ. Πέτρου καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἱερεμία Γ' διὰ τὴν κατάργησιν τῆς πατριαρχικῆς ἀξίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας καὶ τὴν συνοδικὴν διοργάνωσιν αὐτῆς (βλ. Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν Θεῶν καὶ ἱερῶν Κανόνων, Ε', 160 κέξ.). Ἡ περιώνυμος θεωρία τῆς Τρίτης Ρώμης, διατυπωθεῖσα ὑπὸ μοναστικῶν κυρίως κύκλων, δὲν ἐπηρεάσε μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων τὴν ρωσικὴν αὐτοσυνειδησίαν, διὸ καὶ ἡ πατριαρχικὴ ἀξία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ἀφ' ἐνός μὲν δὲν ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἀναγκαία, ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν ἠλλοίωσε τὴ βαθυτάτην πνευματικὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν.

γ) κατὰ τὴν περίοδον τῆς ὀξυτάτης ἀντιπαρθέσεως τῆς λατινιζούσης Θεολογίας τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Κιέδου πρὸς τὴν ὀρθόδοξον Πατερικὴν Παράδοσιν, καθ' ἣν ἠπειλεῖτο αὐτὴ αὐτὴ ἢ ὀρθόδοξος ταυτότης τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως τῆς Ρωσσίας, διὰ τῆς ἀποστολῆς τῶν δύο Κεφαλλήνων ἀδελφῶν Ἰωαννικίου καὶ Σωφρονίου Λειχοῦδων, οἱ ὁποῖοι ἱδρυσαν τὴν περίφημον Σλαβο-ελληνικὴν ἀκαδημίαν τῆς Μόσχας καὶ διὰ τοῦ πλουσίου συγγραφικοῦ ἔργου των ἐξουδετέρωσαν τὰς ἐπιδράσεις τῆς λατινιζούσης Θεολογίας κατὰ τὸ τέλος τοῦ ΙΖ' καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ἐθεμελίωσαν τὰς θάσεις τῶν νέων πνευματικῶν ἀναζητήσεων τῆς Ρωσσίας κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα καὶ περιεφρούρησαν τὴν ὀρθόδοξον αὐτοσυνειδησίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων⁹.

Ὁ κατὰ τὴν μεταδουζαντινὴν λοιπὸν περίοδον ἐμπερίστατος Οἰκουμενικὸς Θρόνος, καίτοι ἐστέναζεν ὑπὸ ἀλλόθρησκον κατακτητὴν καὶ ἐστερεῖτο τῶν πρὸς ἐπίθωσιν ἀναγκαίων πόρων, οὐδέποτε παρέλειψε νὰ συμπαρισταθῇ καὶ νὰ θεραπεύσῃ τὰς ἀνάγκας τῆς θυγατρὸς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, κινοῦμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς θαθείας συνειδήσεως τῆς ἀκαταλύτου εὐθύνης τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας διὰ τὴν πνευματικὴν εὐστάθειαν καὶ προκοπὴν τῆς θυγατρὸς Ἐκκλησίας.

2. Ὁ σήμερον ἑορταζόμενος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Φώτιος ὑπῆρξεν ὁ μέγας δραματιστὴς καὶ προφητικὸς θεμελιωτὴς τῆς λαμπρᾶς αὐτῆς πνευματικῆς πορείας τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ κατὰ τὸν χιλιετὴ συνεχῆ χριστιανικὸν βίον αὐτοῦ, καίτοι ὁ ἱερὸς Φώτιος ἀπέθανεν ἑκατοτατίαν ὄλην πρὸ τοῦ ὀριστικοῦ βαπτίσματος τῶν Κιεδινῶν. Ἡ ἐξαιρετικὴ ὅμως σχέσις τοῦ ἱεροῦ Φωτίου πρὸς τὴν ἱδρυσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας ὑπῆρξεν ἀφ' ἐνός μὲν ἄμεσος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕμμεσος, διότι τὸ ὄλον ἔργον τῆς δουζαντινῆς ἱεραποστολῆς κατὰ τὴν μετὰ τὴν εἰκοσιμαχίαν περίοδον ἀπορρέει ἀμέσως ἢ ἕμμεσως ἐκ τῶν μεγαλοπνῶν ἱεραποστολικῶν δραματισμῶν τοῦ ὄντως μεγάλου Πατριάρχου¹⁰.

9. Β. Φειδᾶ, Ἐπίτομος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ρωσσίας, 114 κέξ. Ν. Τζιράκη, Ἡ περὶ μετουσιώσεως (transubstantiatio) εὐχαριστιακῆ ἑρις, Ἀθήναι 1977.

10. F. Dvornik, Le schisme de Photius, Paris 1950. Τοῦ αὐτοῦ, Les Légendes de Constantin et de Méthode, vues de Byzance, Paris 1938. Τοῦ αὐτοῦ, The Slavs. Their early History and Civilisation, Boston 1956. Τοῦ αὐτοῦ, The Idea of Apostolicity in Byzantium, Cambridge Mass., 1958. Β. Φειδᾶ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τόμ. ΙΙ, Ἀθήναι 1977, ἐνθα καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.

Ἀποφίς τοῦ ἀκροατηρίου εἰς τὴν αἴθουσαν τελετῶν τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου. Εἰς πρῶτον πλάνον οἱ Σεβ. Δράμας κ. Διονύσιος καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος.

Οὕτως, ὁ ἱερός Φώτιος ὑπῆρξεν ὁ ὀργανωτής τῆς πρώτης βυζαντινῆς ἱεραποστολῆς διὰ τὴν ἀρτισύστατον ἡγεμονίαν τῆς Κιεβινῆς Ρωσσίας ἀμέσως μετὰ τὴν ἐναντίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως αἰφνιδιαστικὴν ἐπιδρομὴν τῶν Ρώσων τοῦ Κιέβου ὑπὸ τοὺς Βαράγκους ἡγεμόνας αὐτῶν Ἀσκόλντ καὶ Ντήρ, τὸ 860. Αἱ διασωθεῖσαι δύο ὁμίλια τοῦ ἱεροῦ Φωτίου περιέγραφαν τὸν πανικὸν τῶν κατοίκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως «ἐπὶ τῇ ἐπελεύσει τῶν Ρῶς» καὶ ἡ καταστροφὴ τῶν ρωσικῶν μονοξύλων διὰ τοῦ ὑγροῦ πυρὸς κατεγράφη ὑπὸ τε τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων (Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, Σκυλίτζη - Κεδρηνοῦ, Ζωναρά καὶ Μιχαὴλ Γλυκά) καὶ ὑπὸ τοῦ πρώτου ρώσου χρονογράφου¹¹.

Ἡ ἀποτυχία τῆς ἐπιδρομῆς ὑπῆρξεν ἱκανὸν ἐρέ-

θισμα διὰ τὴν διπλωματικὴν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐαισθησίαν τοῦ ἱεροῦ Φωτίου, ὁ ὁποῖος συνέδεσε τὸ ὅλον περιεχόμενον τῶν βυζαντινο-ρωσικῶν διαπραγματεύσεων πρὸς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου εἰς τὴν Κιεβινὴν Ρωσσίαν. Οἱ βυζαντινοὶ χρονογράφοι διέσωσαν ἐλάχιστα στοιχεῖα ἐκ τῆς ἐν Κιέβφ δράσεως τῆς πρώτης αὐτῆς βυζαντινῆς ἱεραποστολῆς. Αὕτη ὀργανώθη ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἄλλων ἱεραποστολῶν, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν αὐτὴν δεκαετίαν ἀπεστάλησαν καὶ ἐδρασαν εἰς τοὺς δυτικούς καὶ τοὺς νοτίους Σλάβους, διὸ καὶ τὰ ἀποτελέσματα πρέπει γὰρ ὑπῆρξαν ἀνάλογα¹². Τὸ πρότυπον

να ἐν Α. Vasiliev, *The Russian Attack on Constantinople*, 1946. Β. Φειδᾶ, Ἐπίτομος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ρωσσίας, 6 κέξ., ἐνθα καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία.

11. Αἱ ὁμίλια τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φωτίου (ἐκδ. Ἀριστάρχου, Κπόλις 1901) καὶ αἱ μαρτυρίαι τοῦ Συνεχιστοῦ τοῦ Θεοφάνους (PG 109, 209-212), τοῦ Κεδρηνοῦ-Σκυλίτζη (PG 121, 1027), τοῦ Ζωναρά (PG 135, 25-28) καὶ τοῦ ρώσου χρονογράφου (Povest Vrem. Let, ἔτος 6374) διέσωσαν ἐλάχιστα ἱστορικὰ στοιχεῖα. Βλ. πλείο-

12. Οἱ βυζαντινοὶ χρονογράφοι ἀναφέρονται εἰς τὴν διὰ θεοσημείας μεταστροφὴν τῶν ρώσων εἰς τὸν χριστιανισμὸν (ῥήφις τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὸ πῦρ καὶ παραμονὴ αὐτοῦ ἀνάλωτου), ἀλλ' ἡ περιγραφή αὐτῆ ἀναφέρεται εἰς τὴν μεθοδολογίαν δράσεως τῆς βυζαντινῆς ἱεραποστολῆς. Κωνσταντίνος ὁ Πορφυρογέννητος (PG 109, 360) καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν

τῆς ἱεραποστολῆς τῶν ἐκ Θεσσαλονίκης ἀδελφῶν Κωνσταντίνου (Κυρίλλου) καὶ Μεθοδίου εἰς τὴν Μοραβίαν ἐκφράζει ἐν πολλοῖς τὰς ἱεραποστολικὰς ἀρχὰς τοῦ ἱεροῦ Φωτίου, αἱ ὁποῖαι ἐφηρμόσθησαν καὶ διὰ τὴν ἱεραποστολὴν εἰς τὴν Κιεβινὴν Ρωσσίαν. Τὸ δάπτισμα τῶν ἡγεμόνων τοῦ Κιέβου Ἀσκόλγτ καὶ Ντήρ ὑποδηλώνει τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὄλου ἱεραποστολικοῦ προγραμματισμοῦ τοῦ μεγάλου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὁ ὁποῖος ἤδη τὸ 867 ἀναφέρεται μετ' ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὴν μεταστροφὴν τῶν Ρώσων εἰς τὴν Ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν αὐτοῦ πρὸς τοὺς Πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς: «...Τὸ παρὰ πολλοῖς πολλὰκις θρυλούμενον καὶ εἰς ὀμίσητα καὶ μαιφονίαν πάντας δευτέρους ταττόμενον, τὸ Ρῶς, οἱ δὴ καὶ κατὰ τῆς ρωμαϊκῆς ἀρχῆς, τοὺς πέρεις αὐτῶν δουλωσάμενοι κάκειθεν ὑπέρογκα φρονηματοισθέντες, χεῖρας ἀντήσαν. Ἀ λ λ' ὁ μ ω ς ν ὀ ν καὶ ο ὄ τ α ι τ ῆ ν τ ῶ ν χ ρ ι σ τ ι α ν ῶ ν καθάραν καὶ ἀκίδδηλον θρησκείαν, τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἀθέου δόξης, ἐν ἣ κατεῖχοντο πρότερον, ἐν ὑπηκόων ἀντηλλάξαντο ἑαυτοὺς καὶ προσέξων τάξει, ἀντί τῆς πρὸ μικροῦ καθ' ἡμῶν λεηλασίας καὶ τοῦ μεγάλου τολμήματος ἀγαπητῶς ἐγκαταστήσαντες. Καὶ ἐπὶ τοσοῦτον αὐτοὺς ὁ τῆς πίστεως πόθος καὶ ζήλος ἀνέφλεξεν, ὥστε καὶ ἐπίσκοπον καὶ ποιμένα δέξασθαι καὶ τὰ τῶν χριστιανῶν θρησκευματὰ διὰ πολλῆς σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας ἀσπάξασθαι»¹³.

Βεβαίως τὰ ἀποτελέσματα τῆς πρώτης αὐτῆς βυζαντινῆς ἱεραποστολῆς εἰς τὴν Κιεβινὴν Ρωσσίαν ὑπῆρξαν περιωρισμένα, παρὰ τὴν ἀριότητα τῆς ὁργανώσεως τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου, διότι ἡ πρώτη αὐτῆ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας διελύθη περὶ τὰ τέλη τοῦ Θ' αἰῶνος διὰ τῆς δυναμικῆς εισβολῆς ἀπὸ Βορρᾶ νέων εἰδωλολατρικῶν φύλων σκανδιναυῶν Βαράγκων, οἱ ὁποῖοι ἀνέτρεψαν τοὺς χριστιανούς ἡγεμόνας τοῦ Κιέβου, ἐγένοντο κύριοι τῆς καταστάσεως καὶ ἀποκατέστησαν τὴν πατρίαν εἰδωλολατρίαν¹⁴. Τὸ ἱεραποστολικὸν ὄραμα τοῦ ἱεροῦ Φωτίου διὰ τὴν Ρωσσίαν ἐσθῆ-

σεν, ἀλλὰ ὁ δρόμος παρέμεινε ἀνοικτὸς διὰ τῶν προνομιακῶν βυζαντινο-ρωσικῶν ἐμπορικῶν σχέσεων, αἱ ὁποῖαι ἐθεμελιώθησαν τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου καὶ ἀνευεώθησαν διὰ τριῶν γνωστῶν βυζαντινο-ρωσικῶν ἐμπορικῶν συμφωνιῶν (911, 945, 971) κατὰ τὸν Ι' αἰῶνα¹⁵. Τὸ πλαίσιον τῶν σχέσεων παρέμεινε ἀκλόνητον καὶ μετὰ τὴν ἐξάρθρωσιν τοῦ ἔργου τῆς βυζαντινῆς ἱεραποστολῆς εἰς τὴν Κιεβινὴν Ρωσσίαν, ἐτροφοδοτεῖ δὲ συνεχῶς τὴν πνευματικὴν ἐπικοινωνίαν διὰ τῶν προνομιακῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν. Ἡ διακίνησις βυζαντινῶν καὶ ρώσων ἐμπόρων εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Χερσῶνος καὶ τοῦ Κιέβου συνεδέθη ἀρρήκτως καὶ πρὸς τὴν διακίνησιν ἰδεῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀναζητήσεων, ἡδὴ δὲ κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ Ι' αἰῶνος ὑπῆρχεν ἀκμαία χριστιανικὴ κοινότης εἰς Κιέβον¹⁶.

Τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει δάπτισμα τῆς μεγάλης ἡγεμονίδος τοῦ Κιέβου Ὀλγας (957), παρὰ τὸν αὐστηρῶς προσωπικὸν χαρακτήρα, ἀπετέλει ἐπιβεβαίωσιν τοῦ γεγονότος, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ ἱεροῦ Φωτίου εἰς τὴν Κιεβινὴν Ρωσσίαν εἶχεν δριστηκῶς σφραγίσαι τὰ πεπρωμένα τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ¹⁷.

Ἡ μνήμη τῆς πρώτης χριστιανικῆς ἱεραποστολῆς εἰς τὴν Κιεβινὴν Ρωσσίαν καὶ αἱ ἐπὶ τῇ θάσει αὐτῆς διαμορφωθεῖσαι εὐρύτεραι βυζαντινο-ρωσικαὶ σχέσεις ἐπεβίωσαν εἰς τὴν συνειδησιν τῶν Κιεβινῶν καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν συνειδησιν τῆς ἐν Κιέβῳ ἀναπτυχθείσης χριστιανικῆς κοινότητος πρὸ τῆς ἀποφάσεως τοῦ μεγάλου ἡγεμόνος τοῦ Κιέβου Βλαδιμήρου νὰ εἰσαγάγῃ

15. Αἱ βυζαντινο-ρωσικαὶ ἐμπορικαὶ συμφωνίαι ὑπῆρξαν συνέπεια ἀντιστοίχων ρωσικῶν ἐπιδρομῶν, τὰ δὲ κείμενα δύο συνθηκῶν διεσώθησαν εἰς τὸ πρῶτον ρωσικὸν Χρονικὸν (Povest Vrem. Let, ἔτη 6415, 6420, 6449, 6452, 6463).

16. Β. Φειδᾶ, Ἐπίτομος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ρωσσίας, 9 κέξ. «Ὁπωσδήποτε αἱ βυζαντινο-ρωσικαὶ ἐμπορικαὶ σχέσεις ἠνύνησαν τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ παρὰ τοὺς Ρώσσοις ἐμπόροις, τὸ δὲ παρὰ τὰς Βλαχέρνας προάστιον τοῦ Ἁγίου Μάμαντος κατέστη κέντρον ἱεραποστολῆς. Οἱ ἀσπαζόμενοι τὸν Χριστιανισμὸν Ρῶσσοι ἐμποροὶ μετέδιδον τὴν διδασκαλίαν τῆς νέας θρησκείας εἰς τοὺς οἰκίους των ἐν Ρωσσίᾳ καὶ εἰς τὸν εὐρύτερον κύκλον των. Ἡδὴ τὸ 945 ὑπῆρχεν ἀξιόλογός τις κοινότης χριστιανῶν ἐν Κιέβῳ, οἵτινες ἐκέκτηντο ἴδιον ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ» (Povest Vrem. Let, 6453).

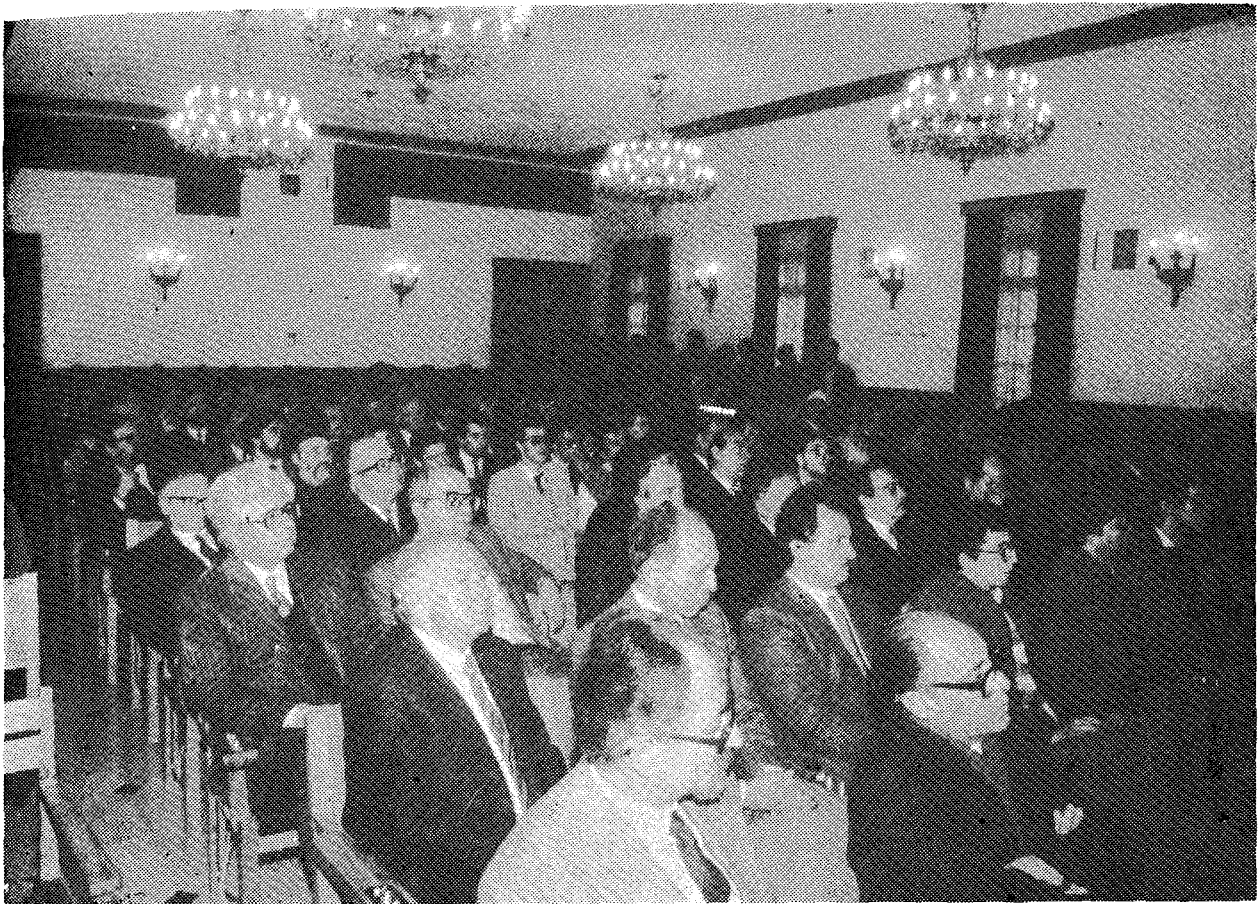
17. Β. Φειδᾶ, Ἡ ἡγεμονία τοῦ Κιέβου Ὀλγα-Ἐλένη (945-964) μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, Ἀθήναι 1973. Ὁ ρώσσοις χρονογράφος τονίζει μὲ χαρακτηριστικὸν τρόπον τὴν σημασίαν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βαπτίσματος τῆς Ὀλγας: «Ἡ Ὀλγα ὑπῆρξε πρόδρομος τῆς χριστιανικῆς γῆς (τῆς Ρωσσίας), ὡς ἡ ἡλὸς προηγείται τοῦ ἡλίου καὶ ἡ αὐγὴ προηγείται τῆς ἡμέρας, διότι αὐτὴ ἔλαμψε ὡς ἡ σελήνη ἐν νυκτὶ καὶ ἠκτινοβόλει μεταξὺ τῶν ἀπίστων ὡς μαργαρίτης ἐν βορβόρω... Αὐτὴ ἦτο ἡ ἐκ τῶν Ρώσων πρῶτη εἰσελθοῦσα εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ τέκνα τῶν Ρώσων αὐτὴν ἔχουν ὡς ὄδηγόν αὐτῶν, διότι ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτῆς ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ ὑπὲρ αὐτῶν» (Povest Vrem. Let, ἔτος 6477).

αὐτοῦ οἱ βυζαντινοὶ χρονογράφοι Κεδρηνός-Σκυλίτζης (PG 121, 1128-1129), Ζωναράς (PG 135, 61) καὶ Μιχαὴλ Γλυκάς (PG 158, 553) συνδέουν τὴν εἰς Κιεβινὴν Ρωσσίαν ἀποστολὴν τῆς βυζαντινῆς ἱεραποστολῆς πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου Α' τοῦ Μακεδόνος (867-886), ἀλλὰ τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον εἰς Κιεβινὴν Ρωσσίαν εἶχεν ἤδη καρποφορήσει πρὸ τοῦ 867 κατὰ τὴν σαφῆ μαρτυρίαν τοῦ ἱεροῦ Φωτίου τὸ 867 (PG 102, 736-737).

13. PG 102, 736-737.

14. Povest Vrem. Let, ἔτη 6388-6900. Β. Φειδᾶ, Ἐπίτομος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ρωσσίας, 9.

Ἐτερον φωτογραφικὸν στιγμιότυπον ἀπὸ τὴν αἴθουσαν τελετῶν. Καθηγηταί, λοιπὸν Ε. Π. τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, κληρικοί καὶ λαϊκοὶ ὡς καὶ φοιτηταὶ παρακολουθοῦν τὴν εἰσήγησιν.

ὀριστικῶς τὸν Χριστιανισμὸν ὡς ἐπίσημον θρησκείαν εἰς τὴν Ρωσσίαν.

Παραλλήλως πρὸς τὴν τριαύτην ἄμεσον σχέσιν τοῦ ἱεροῦ Φωτίου διὰ τὴν σύγκρισιν τῆς Ρωσσίας μετὰ τὸν Χριστιανισμὸν ἐλειτούργησε καὶ ἡ ἔμμεσος σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὸ ἐν Ρωσίᾳ ἐπιτελεσθὲν ἱεραποστολικὸν ἔργον, διότι ἡ ὑπ' αὐτοῦ ὀργάνωσις τῆς εἰς Μοραβίαν ἱεραποστολῆς τῶν ἀδελφῶν Κωνσταντίνου (Κυρίλλου) καὶ Μεθοδίου συνεδέθη ἀφ' ἐνός μὲν μετὰ τὴν ἐπιγόνῃσιν τοῦ πρώτου σλαβικοῦ ἀλφαριθμοῦ, ἀφ' ἐτέρου δὲ μετὰ τὴν μεταφραστικὴν εἰς τὴν σλαβικὴν γλῶσσαν τὴν θείαν Λειτουργίαν καὶ τῶν λειτουργικῶν περιχοπῶν τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ὅσον καὶ τοῦ ἀποδιδόμενου εἰς τὸν ἱερὸν Φώτιον βυζαντινοῦ Νομοκάνονος¹⁸. Ἡ ἐξάρθρωσις τοῦ ἔργου τῶν ἀδελφῶν Κυ-

ρίλλου καὶ Μεθοδίου εἰς Μοραβίαν δὲν ἐξηφάνισε καὶ τὴν πνευματικὴν αὐτὴν προσφορὰν αὐτῶν πρὸς τὸν σλαβικὸν κόσμον. Τὸ μοναδικὸν μεταφραστικὸν ἔργον καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῶν μετεφρευτέθη εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου ἰδρυθεῖσαν Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας καὶ ἐκείθεν ἠξιοποιήθη πλήρως διὰ τὴν ἱεραποστολὴν εἰς τὴν Ρωσσίαν, διότι ἀπετέλει ἀνεκτίμητον θησαυρὸν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς βυζαντινῆς ἱεραποστολῆς¹⁹. Εἶναι ὅμως εὐνόητον ὅτι ἡ μοναδικὴ αὐτὴ προσφορὰ τῆς βυζαντινῆς ἱεραποστολῆς πρὸς τὸν σλαβικὸν κόσμον γενικώτερον ἀφ' ἐνός μὲν ἀνεφέρετο εὐγνωμόνως πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς ἀδελφοὺς Κύριλλον καὶ Μεθόδιον, ἀφ' ἐτέρου δὲ διέσωζε τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ ἐμπνευστῆς

18. F. Dvornik, *Les Légendes de Constantin et de Méthode, vues de Byzance*, Paris 1938. V. Phidas, *Le Règlement du prince Vladimir*, 1965. Β. Φειδᾶ, Ἐπίτομος

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ρωσσίας, 28 κέξ., ἐνθα καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία διὰ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Βυζαντινοῦ Δικαίου εἰς τὴν Ρωσσίαν.

19. Β. Φειδᾶ, Ἡ πρώτη ἐν Ρωσίᾳ ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία, 13 κέξ.

τῆς ὅλης Ιεραποστολικῆς δραστηριότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὸν κόσμον τῶν Σλάβων.

Ἰπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ καταγοηθοῦν πληρέστερον αἱ μαρτυρίαι τῶν μεταγενεστέρων ρωσικῶν χρονικῶν (Στεπένναϊα, Νικωνόδσκαϊα, Νοβγκορόντσαϊα κ.λπ.), αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὸ ἐπὶ Βλαδιμήρου βάπτισμα τῶν Ρώσων καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῆς πρώτης ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας εἰς τὴν Ρωσίαν πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Φωτίου, ὁ ὁποῖος ἐφέρετο ὡς ὁ ἀποστείλας τὸν πρῶτον μητροπολίτην Κιέθου καὶ πάσης Ρωσσίας Μιχαήλ (Β. Φειδᾶ, Ἡ πρώτη ἐν Ρωσίᾳ ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία, 108 κ.ἐξ.). Ἡ ἀναχρονιστικὴ αὐτὴ σύνδεσις τοῦ ἱεροῦ Φωτίου πρὸς τὸ ἐπὶ Βλαδιμήρου ἔργον τῆς θυζαντινῆς ἱεραποστολῆς ἐπροβλημάτισε τοὺς εἰδικοὺς ἐρευνητάς. Ὁ Baumgarten ἀπέδωκε τὴν ἀναγραφὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ ἱεροῦ Φωτίου εἰς τὰ μεταγενέστερα ρωσικὰ χρονικά εἰς μεταγενεστέρων νοθεύσεις τοῦ πρωτοτύπου κειμένου αὐτῶν, ἀνευ ὅμως στοιχειῶδους αἰτιολογήσεως τῆς ὑποθέσεως ταύτης²⁰. Ὁ Honigsmann ὑπέθεσεν ὅτι ὁ ἀναχρονισμὸς αὐτὸς «προέρχεται πιθανὸν ἐκ τῆς πρωτῆς γνώσεως τοῦ Νομοκάνονος αὐτοῦ (ἦτοι τοῦ ἱεροῦ Φωτίου) εἰς τὴν Ρωσίαν, ὅστις κατέστησεν αὐτὸν ἐκεῖ τὸν κατ' ἐξοχὴν ἑλληνα Πατριάρχην»²¹. Ὁ Laurent ὑπεστήριξεν ὅτι «ἡ ἀνάμνησις τοῦ ὀνόματος τοῦ Φωτίου, ὡς ἀναχρονιστικὴ, θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι εἰς τὴν γραφίδα τῶν ρώσων ἀντιγραφῶν ἐν ὄνομα - σὺ μ θ ο λ ο ν, ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ ὁ ἐκάστοτε πατριάρχης Κπόλεως»²².

Ἡμεῖς δεχόμεθα ὅτι ὁ συγκεκριμένος ἀναχρονισμὸς τῶν μεταγενεστέρων ρώσων χρονογράφων συνδέεται ἀρρήκτως πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου ὀργανωθεῖσαν πρώτην ἱεραποστολὴν εἰς τὴν Κιεδινήν Ρωσίαν, τὸ ἔργον τῆς ὁποίας, καίτοι ἐξηρθρώθη, παρέμεινε ἐν τόνον εἰς τὴν μνήμην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας²³. Δι' ὃ καὶ ἡ μεταστροφή τῶν Ρώσων εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ἀνέτρεχεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἱεροῦ Φωτίου, ὁ ὁποῖος ἤρξατο τὸ ἐπὶ Βλαδιμήρου μετὰ ἑκατοναετίαν τελειωθὲν ἱεραποστολικὸν ἔργον. Οἱ μεταγενέστεροι ρώσοι χρονογράφοι κατενόουν ὡς ἐνιαῖον γεγονός τὴν διαδικασίαν μεταστροφῆς τῶν Ρώσων εἰς τὸν Χριστιανισμὸν, διὸ καὶ ὁ Βλαδιμήρος ἔθεωρετο ὡς ὁ συγκεφαλαιώσας τὸ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου ἀρ-

ξάμεγον ἱεραποστολικὸν ἔργον. Ἡ εἰς Ρωσίαν μεταφορὰ τοῦ ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ ἱεροῦ Φωτίου ἐπιτελεσθέντος μεταφραστικοῦ ἔργου ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Κυρίλου καὶ Μεθοδίου, ἰδίᾳ δὲ τοῦ Νομοκάνονος, καθίστα αἰσθητοτέραν τὴν πνευματικὴν σχέσιν τοῦ ἱεροῦ Φωτίου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας, οἱ δὲ μεταγενέστεροι ρώσοι χρονογράφοι, ἀδιαφόρως χρονολογικῶν συσχετίσεων, ἠδύνατο νὰ προσδλέπουσαν πρὸς τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὡς πρὸς «ὄνομα - σὺ μ θ ο λ ο ν» ὄχι θεβαίως διὰ τὴν δήλωσιν παντὸς πατριάρχου Κπόλεως, ἀλλ' ὅπως ὅποτε διὰ τὴν εὐγνώμονα ὑπόμνησιν τοῦ ἐγκαινιάσαντος τὸ εἰς Ρωσίαν ἱεραποστολικὸν ἔργον Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Τοῦτο ἦτο καὶ εὐνόητον καὶ εὐλογον, διότι οἱ ρώσοι χρονογράφοι ἀπέδιδον προτεραιότητα εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Ρώσων ἐναντι πάσης εὐαισθησίας διὰ τὰς χρονολογικὰς συσχετίσεις. Οὕτως, ἡ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας εἰς τὸν ἱερόν Φώτιον καὶ τὸν ἡγεμόνα Βλαδιμήρον ἀνεξήτει τὰς ρίζας αὐτῆς, διὸ καὶ τὸ ὑπόδειγμα αὐτοῦ ἐπηρέασε θαθέως τὴν ὀρθόδοξον αὐτοσυνειδησίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

* * *

Μακαριώτατε, ἡ σεπτὴ ἑορτὴ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου, τοῦ μεγάλου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἀγαδεικνύει κατ' ἔτος εἰς τὴν σεμνὴν αὐτὴν πνευματικὴν ὀμήγυριν πτυχῆς τῆς μεγαλειώδους προσωπικότητος καὶ τῆς πολυσημάντου προσφορᾶς αὐτοῦ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς συγχρόνου ταυτότητος τῆς Ὀρθοδοξίας. Κράτιστος τῶν θεολόγων τῆς ἐποχῆς του, περίφημος ἀκαδημαϊκὸς διδάσκαλος, ταπεινὸς ὁμολογητὴς τῆς ὀρθοδοξίας τῆς πίστεως, δημιουργικὴ προσωπικότης τοῦ δημοσίου βίου, συνετὸς ἐπίσκοπος τοῦ πρώτου εἰς ἀκτινοβολίαν πατριαρχικοῦ θρόνου, ἀποστολικὸς ἐκφραστὴς τῆς εὐαγγελικῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας, μεγαλόπνοος ἐκκλησιαστικὸς ἡγέτης καὶ ὑψηλόφρων ἀγωνιστὴς διὰ τὴν περιφρούρησιν τῆς αὐτοτελείας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ πάντα ταῦτα εἰς καιροὺς χαλεπῶν καὶ ἐπαχθεῖς πολιτικῶν ἐπεμβάσεων, εἰς καουχίας καὶ θλίψεις, εἰς διωγμοὺς καὶ ἐξορίαν, διὰ τῶν ὁποίων ἐσφραγίσθη ἡ μαρτυρικὴ πράγματι πατριαρχία αὐτοῦ. Ὁραματίζετο καὶ ἐπραγματοποιεῖ μεγάλα παρὰ τὴν μυωπιάζουσαν πολιτικὴν σκοπιμότητα καὶ τὴν ἀλλοιθωρίζουσαν ἀρχιερατικὴν μικροφυλίαν. Ἰπὸδειγμα ἕξοχον ὀρθοδόξου ἱεράρχου! Ποῖον, ἀρὰ γε, θὰ ἦτο τὸ ἔργον αὐτοῦ εἰς μίαν ἀδιάκοπον καὶ ἀπηλλα-

20. *Orientalia Christiana*, 27 (1932), 98-99.

21. *Byzantion*, 17 (1945), 148.

22. *Echo d' Orient*, 38 (1939), 286.

23. Β. Φειδᾶ, Ἡ πρώτη ἐν Ρωσίᾳ ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία, 108 κ.ἐξ.

“Η ΗΓΟΥΜΕΝΗ ΤΟΥ ΑΘΩΝΑ ΚΥΡΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,” *

Μετά τὸ τέλος τῶν προσφωνήσεων, σχηματίσθηκε λιτανευτική πομπή γιὰ τὴν μεταφορὰ τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνας στὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου.

Προηγούνταν ἡ Μουσική τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Ἀεροπορίας, ἱερόπαιδες μὲ λάβαρα καὶ ἐξαπτέρυγα, μοναχὸς ἀπὸ τὴς Ἱερᾶς Μονῆς Θεομήτορος καὶ Νταοῦ Πεντέλης, χορωδία ἱεροψαλτῶν, ὁ Κλήρος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἱεροφορεμένοι, οἱ Σεβασμιώτατοι καὶ οἱ Θεοφιλέστατοι Ἀρχιερεῖς καὶ ἡ Ἱερὰ Κοινότης. Ἀκολουθοῦσαν ἱεροφορεμένοι οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἱ. Μονῆς Ἰθῆρων καὶ τοῦ Ρωσικοῦ καὶ ὁ ἱεροδιάκονος Γαβριήλ μὲ τὴν παραδοσιακὴ μικρὴ ἀσημένια Ἐκκλησία στὸν ὦμο θυμιάζοντας, οἱ Διακονητὲς Ἀγιορεῖτες, ἡ Ἱερά Εὐαγγελισμῶν βασταζομένη ἀπὸ τοὺς παν. ἀρχιμανδρίτες Ἀντώνιο Ἀβραμιώτη, Νικόλαο Κατσαφαρόπουλο, Κωνσταντῖνο Γιακουμάκη καὶ Σεραφεῖμ Παπακώστα, μὲ τιμητικὴ συνοδεία δύο Σερδάρηδων καί, ἀντιπροσωπευτικά, στρατονόμου, ναυτονόμου, ἀερονόμου καὶ ἀστυνόμου. Πίσω ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Εἰκόνα ἔρχονταν οἱ ἐπίσημοι καὶ πλῆθη λαοῦ.

Ἡ πομπὴ διέγραψε ἡμικύκλιο γύρω ἀπὸ τὴν Πλατεία Συντάγματος καὶ διὰ τῆς ὁδοῦ Μητροπόλεως κατ-

ευθύνθηκε πρὸς τὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ. Σὲ ὅλη αὐτὴ τὴ διαδρομὴ ἦταν παρατεταγμένα κατ’ ἀντιζυγία τμήματα τοῦ Στρατοῦ, τοῦ Ναυτικοῦ καὶ τῆς Ἀεροπορίας. Οἱ ἱερεῖς ποὺ περιέβαλαν τὴν Ἱερὰ Εἰκόνα ἔψαλαν τὰ Μεγαλυνάρια τῆς Θεοτόκου, καὶ ἡ λαοθάλασσα τῶν πιστῶν, ἐκδήλωνε τὴν εὐλάβειά της πρὸς τὴν Παναγία μὲ ἕνα αὐθορμητισμὸ ποὺ στάθηκε ἀδύνατο νὰ περιορισθῇ ἀπὸ τὰ μέτρα ἀσφαλείας καὶ τάξεως. Κλαίοντες, φάλλοντες, σταυροκοπούμενοι, ἄλλοι γονυπετεῖς, περίμεναν νὰ περάσει ἡ θαυματουργὸς Εἰκόνα ἀπὸ μπροστὰ τους, κι ἄλλοι διασπούσαν τὸν κλοιὸ καὶ προσέτρεχαν γιὰ νὰ τὴν ἀσπασθοῦν. Στιγμὲς πραγματικὰ ἀνεπανάληπτες καὶ ἀπερίγραπτες. Οἱ καμπάνες τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ σήμαιναν χαρμόσυνα, μὰ πῶς πολὺ οἱ καρδιὲς τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ, ποὺ συνέρρευσε γιὰ νὰ τιμήσει καὶ νὰ εὐλογηθεῖ ἀπὸ τὴν Παντάνασσα.

Μπροστὰ ἀπὸ τὸ Ναὸ ἦταν παρατεταγμένο μεικτὸ τάγμα τῶν τριῶν Ὀπλῶν γιὰ τὴν ἀπόδοση τιμῶν. Ἀνακρούσθηκε τὸ ἐμβατήριο Προέδρου καί, μόλις οἱ βασταζόντες τὴν Ἱερὴ Εἰκόνα ἀνέβηκαν στὸ πλατύσκαλο μπροστὰ ἀπὸ τὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ, ὁ Ἐθνικὸς Ὕμνος.

Στὴν εἴσοδο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ὑποδέχθηκε ἐπίσημα τὴν Ἱερὴ Εἰκόνα ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 84 τοῦ ὑπ’ ἀριθ. 2 τεύχους

γιμένην ἔξωθεν ἐπεμδάσεων τεσσαρακονταετῆ πατριαρχίαν; Ἀναμφιβόλως εὐρύτερον.

Ἡ ἱεραποστολικὴ ἔκρηξις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου εἰς τὸν κόσμον τῶν Σλάβων κατὰ τὸν Θ’ καὶ τὸν Γ’ αἰῶνα δὲν ἀνεδύετο ὡς λογικὴ συνέπεια ἐσωτερικῶν ζυμώσεων εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, δὲν ἦτο ὠργανωμένος προγραμματισμὸς συγκεκριμένων κέντρων ἀποφάσεων καὶ ὀπωσδήποτε δὲν ἦτο ἀναγκαία προέκτασις τῆς βυζαντινῆς διπλωματικῆς εὐαισθησίας. Πᾶν τούναντιον, ὑπῆρξε περίοδος συγχύσεως εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ δευτέρων ἀντιπαραθέσεων εἰς τὸν ὀργανισμὸν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία δὲν ἐπέτρεπε ἀρμονικὴν συνεργασίαν καὶ προγραμματισμὸν διὰ μεγαλοπνόους πρωτοβουλίας. Αἱ μεγάλαι ὅμως προσωπικότητες δὲν ἐξατιμίζονται ἢ τουλάχιστον δὲν ἐξαγλοῦνται εἰς τὴν ὀριζοντίαν ἢ περιστασιακὴν προβληματικὴν τῆς ἐποχῆς των. Ὁ ἱερός Φώτιος ἐξήρ-

θη ὑπεράνω τῶν προβλημάτων τῆς ἐποχῆς του, παρά τὰς ὀδυνηρὰς προσωπικὰς ἐμπειρίες, καὶ ὠραματίσθη τὸ μέλλον, διὸ καὶ κατέστη τὸ σύμβολον τῆς ἐποχῆς του, τὸ σύμβολον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καί, τέλος, τὸ σύμβολον τῆς ὅλης οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς βυζαντινῆς ἰδεολογίας.

Μακαριώτατε, οἱ καιροὶ καὶ σήμερον χαλεποί, ὀρίζοντια προβλήματα πολλὰ καὶ ἀνάλογα, ἐσωτερικαὶ ἀρχιερατικαὶ καὶ ἐκκλησιαστικαὶ ἀνησυχίαι πολλαί, προοπτικαὶ ἀκτινοβολίας εὐρύταται καὶ δυνατότητες δημιουργικοῦ ἔργου μέγιστα. Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί. Ὁ ἱερός Φώτιος ἔστω ὑπόδειγμα πάντων, τῶν τε ἐκκλησιαστικῶν ποιμένων καὶ τῶν ὑπευθύνων πολιτειακῶν ἐκπροσώπων!...

Καθηγ. ΒΛΑΣΙΟΣ ΙΩ. ΦΕΙΔΑΣ

θηγῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σ ε ρ α φ ε ί μ ι, φέρων μανδύα, ἐπιτραχήλιο, ὠμόφορο καὶ ἀρχιερατικὴν ράβδο. Στὴ συνέχεια, καὶ ἐνῶ ὁ χορὸς τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ ὑπὸ τῆ διεύθυνση τοῦ Πρωτοψάλτη κ. Σπυρ. Περιστερῆ ἔψαλλε τὸ παραδοσιακὸ «Ἄξιόν Ἔστι» τοῦ δευτέρου ἤχου, ἡ Ἱερὴ Εἰκόνα εἰσοδεύθηκε μέχρι τὸ ὕψος τοῦ σολέα, ὅπου καὶ τοποθετήθηκε σὲ εἰδικὸ δάθρο.

Ὁ Μακαριώτατος μὲ τοὺς Βοηθοὺς Ἐπισκόπους καὶ οἱ Σεβ. Μητροπολίτες ἀνήλθαν στὸ πλατύσκαλο τῆς Ὁραίας Πύλης, ἡ Ἱερὰ Κοινότης μὲ τὸν πανοσ. Πρωτεπιστάτη καὶ τὸν Θεοφ. Ἐπίσκοπο Ροδοστόλου στάθηκε ἀπὸ τὰ δεξιὰ ὡς πρὸς τὴν Ἱερὴ Εἰκόνα, ἐνῶ οἱ ἐπίσημοι κατέλαβαν τὶς συνηθισμένες θέσεις τους. Ὁ Ἱερὸς Κλήρος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ὅσοι ἀπὸ τοὺς πιστοὺς κατόρθωσαν νὰ εἰσέλθουν στὸ Ναὸ συνωθῶνταν πρὸς τὴν θαυματουργὴν Εἰκόνα, γιὰ νὰ κατοπτρεύουν ἀπὸ κοντὰ μὲ τὰ κατανευγμένα μάτια τῆς καρδιάς τους τὴν Βασίλισσα τῆς Ἀγιορειτικῆς Πολιτείας. Οἱ ὑπόλοιποι, πλήθην εὐσεδῶν ἀναριθμητα, περιμέναγ ὑπομονετικὰ ἔξω ἀπὸ τὸ Ναὸ, παρόλο ποὺ εἶχε ἀρχίσει πάλι νὰ φιλοδρέχει, μόλις ἡ Σεπτῆ Εἰκόνα εἰσερχόταν στὸ Ναὸ· μήπως δὲν ἦταν ἕνα θ α υ μ α σ τ ὸ σ η μ ἄ δ ι τ ῆ ς Θ ε ο μ η τ ο ρ ι κ ῆ ς ε ὑ λ ο γ ί α ς, τὸ ὅτι σὲ ὅλη αὐτὴ τὴ διαδρομῆ, ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ μέχρι τὴ Μητρόπολη, ὁ οὐρανὸς εἶχε κρατήσῃ φιλότιμα τὴ δροσιά του, εὐλαβούμενος «τὴν Μητέρα τοῦ παντάναχτος Θεοῦ», κι ἄφηγε μόνο λίγες σταλαγματιὰς σὰν ροδόσταγμα στὸ λιτανευτικὸ πέρασμά της;

* * *

Μετὰ τὴν προσέλευση τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς κ. Ἰωάννη Ἀλευρᾶ, τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Ἀνδρέα Παπανδρέου καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Χρήστου Σαρτζετάκη, τοὺς ὁποίους ὑποδέχθηκε στὴν εἴσοδο τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ ὁ Μακαριώτατος, ἐφάλλη Δ ο ξ ο λ ο γ ί α γιὰ τὸ ἐξαιρετικὸ αὐτὸ ἐκκλησιαστικὸ γεγονός, μετὰ τὸ πέρασ τῆς ὁποίας ἀντηλλάγησαν οἱ ἐπίσημες προσφωνήσεις ἐκ μέρους τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τοῦ Πρωτεπιστάτου.

Ὁ Μ α κ α ρ ι ὡ τ α τ ο ς, ἐκφράζοντας τὴν εὐλάβεια καὶ διερωτηθῆντας τὰ συναισθήματα τοῦ πληρώματος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἀπηύθυνε τὸν ἀκόλουθο συγκινητικὸ χαιρετισμὸ:

«Ἐὰν ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ διηπόρει, ἀγαπητοί μου, καὶ διηρωτιᾶτο, κατὰ τὸν ἱερὸν ὕμνογράφον, πῶς νὰ ὀνομάσῃ τὴν Θεοτόκον, Ἐγὼ δὲ ὀνομάσω Σε, ἀπορῶ καὶ ἐξίσταμαι, πῶς εἶναι δυνατὸν μία γραφίς

χοϊκοῦ ἀνθρώπου νὰ περιγράψῃ, νὰ ἐγκωμιάσῃ ἢ καὶ νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὴν ἀγάπην σας τὴν Βασίλισσαν τῶν Οὐρανῶν, τὴν Μητέρα τοῦ Κυρίου καὶ θετὴν μητέρα πάντων ἡμῶν κατὰ Χάριν, τῆς ὁποίας ἡ θαυματουργὸς Εἰκὼν τὸ «Ἄξιόν Ἔστιν», ἡ ἐφεστιά τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἄθω, μεταφέρθη κατόπιν παρακλήσεώς μου εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς εὐλογία καὶ ἁγιασμόν τοῦ χριστοπυλῶντος πληρώματος.

Ἐχον γραφῆ τόσα πολλὰ περὶ τοῦ προσώπου τῆς Παναγίας Μητρὸς καὶ περὶ τῆς θέσεως Αὐτῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν, ὥστε ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος ἐν Ἀρχιερεῦσιν νὰ μὴ τολμῶ τὴν σιγμὴν ταύτην νὰ κινήσω τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ χεῖλη πρὸς ἐγκωμιασμόν τῆς Παναγίας Μητρὸς, ἐνῶ ἡ διακατέχουσα ἐμὲ συγκλήσεις, ὡς καὶ σύμπαντα τὸν Ἱερὸν Κλήρον καὶ πιστὸν Λαὸν εἶναι τοσαύτη, ὥστε νὰ καθίσταται δυσχερὴς ἡ ἔκφρασις τῶν αἰσθημάτων πνευματικῆς χαρᾶς καὶ κατανύξεως, τὰ ὁποία συνέχουν ἡμᾶς.

Συνδεομένη μὲ τὴν παράδοσιν τοῦ ἀρχαγγελικοῦ ὕμνου τὸ «Ἄξιόν Ἔστιν», ὅστις τυγχάνει εἰς ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων τῆς ὀρθοδόξου λατρείας, ἡ Πρωτοτύπισσα ἢ Καρνώτισσα Παναγία, ἀποτελεῖ ἐν τῶν σημαντικωτέρων σεβασμάτων τῶν ἀπανταχοῦ Ὀρθοδόξων.

Παρήλθον ἤδη 24 ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τοῦ 1963, ὅτε διὰ πρώτην φορὰν ἐξῆλθε τοῦ Ἁγιωνύμου Ὁρους καὶ μεταφέρθη καὶ πάλιν μὲ τιμὰς Ἀρχηγοῦ Κράτους εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Χιλιετηρίδος τοῦ ἐν Ἄθωνι μοναχισμοῦ. Ἡ παρατηρούμενη σήμερον κοσμοσυρροὴ μαρτυρεῖ περιτρώως τὴν ἀνάγκην ἀναβαπίσεως εἰς τὰ διαχεόμενα παρ' αὐτῆς νάματα τῆς ὀρθοδόξου Πίστεως. Δι' ὃ καὶ ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω πρὸς τὴν Ἱερὰν Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τοῦ ὁποίου ἐν γένει φύλαξ καὶ προστάτης, Καθηγουμένη καὶ Ἐφορος τυγχάνει ἡ Θεομήτωρ, τὰς θερμοτάτας εὐχαριστίας τοῦ Λαοῦ καὶ τοῦ Κλήρου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιοτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς ὡς καὶ ἐμοῦ προσωπικῶς, διότι ἐκοπίασαν νὰ ἔλθουν μέχρις ἐδῶ μεταφέροντες τὸν πολυτίμητον τοῦτον θησαυρόν, ὁ ὁποῖος φυλάσσεται εἰς τὸ Πρωτοῦτον τῶν Καρῶν, ἀφοῦ ἀπεδέχθησαν τὴν πρόσκλησιν καὶ παράκλησίν μου.

Πρὸς δὲ τὴν πάναγνον Μητέρα ὄλων ἡμῶν προσπίπτων ἐν εὐλαβείᾳ καὶ ἄκρα ταπεινώσει, δέομαι Αὐτῆς ὅπως διαφυλάτῃ τὴν πόλιν ταύτην, τὴν χώραν ἡμῶν καὶ τὸ Ὀρθόδοξον Γένος μας ἀπὸ παντὸς κακοῦ ἐπαναλαμβάνων τοὺς λόγους τοῦ ὕμνωδοῦ:

Ἐπίσωσον ἀπὸ κινδύνων τοὺς δούλους Σου, Θεο-

τόκε, διὸ πάντες μετὰ Θεὸν εἰς Σὲ καταφεύγομεν, ὡς ἄσρηκτον τεῖχος καὶ προστασίαν»).

Στὴν ἀντιφώνησή του ὁ παγος. Πρωτεπιστάτης ἱερομ. Κωνσταντίνος, ἐπισήμανε τοὺς πνευματικούς λόγους τῆς μετακομιδῆς τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνης στὴν Ἀθήνα, πρὸς ἐνίσχυση Κλήρου καὶ λαοῦ:

«Μακαριώτατε Δέσποτα,
Ἐξοχώτατε κ. Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας,
Ἐξοχώτατε κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως,
Δαὲ τοῦ Κυρίου περιοῦσε,

Ἐλάχιστοι εἶναι αἱ μεγάλοι στιγμαὶ τῆς ἀνθρωπότητος, αἱ ὁποῖαι ὀριοθέτησαν τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν καὶ ἤλλαξαν τὸν ῥοῦν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Ὅμως μία εἶναι ἡ μοναδικὴ καὶ ἀνεπανάληπτος μεγίστη στιγμή τοῦ χρόνου, καθ' ἣν ὁ ταξίαρχος τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων, πρωτοιστάτης Ἀρχάγγελος Γαβριήλ, πέμπεται οὐρανόθεν, εἰς ἄγνωστον καὶ ἄσημον Παρθένον νεάνίδα, ὀνόματι Μαριάμ, διὰ τὰ τῆς ἀναγγελίᾳ δι' Αὐτὴν ἐξελέγη ἐκ πασῶν τῶν γενεῶν ὡς ὑπεράνωμος κόρη, διὰ τὰ σαρκωθῆ ἐκ τῶν ἀχράντων καὶ πανασπίλων αἱμάτων Τῆς ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ.

Ἐκτοτε ἡ Παρθένος γίνεται ἡ μόνη ἐν γυναιξίν ἐυλογημένη καὶ δεδοξασμένη, Βασίλισσα καὶ Παντάνασσα τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων, τῶν χειροθετῶν ἐνδοξοτέρω, πάσης κτίσεως τιμιωτέρω καὶ τῶν οὐρανῶν ὑψηλοτέρω. Αὕτη δι' ὑπερβάλλουσαν καθαρότητα γίνεται δοχεῖον τῆς αἰδίου οὐσίας. Ἐν ταῖς ὠλέναις αὐτῆς βασιάζει τὸν Βασιάζοντα ἐν τῇ χειρὶ τὴν πᾶσαν κτίσιν, τρέφει μὲ τὸ γάλα Τῆς τὸν Τροφέα τοῦ κόσμου καὶ θλέπει μὲ τοὺς ὀφθαλμούς της τὸ ὄμμα τοῦ Παντεπόπιου, διὸ καὶ γνωρίζεται πλέον ὡς ἡ Θεοτόκος Μαρία, τὴν ὁποῖαν μακαρίζουσι πᾶσαι αἱ γενεαί.

Ὁ μακαρισμὸς οὗτος σὺν τῷ χρόνῳ γίνεται λειτουργικὸς ὕμνος καὶ ψάλλεται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ, ὡς θεοδίδακτος, εἰς ἡγιασμένον ἀσκητὴν τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους, ἐνώπιον τῆς ἱστορικῆς καὶ θανατουργοῦ ταύτης Ἱερᾶς Εἰκόνης τοῦ «Ἀξιὸν Ἔστιν», τὴν ὁποῖαν μετεκομίσαμεν, προσκλήσει καὶ εὐλογία τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, πρὸς ἁγιασμὸν τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐνδόξου ταύτης πόλεως καὶ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ.

Εἶναι γνωστοὶ οἱ δεσμοὶ τοῦ Γένους μας μὲ τὸ πρόσωπον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὡς ὑπερμάχου Στρατηγοῦ, ἥτις ἔσωσε πολλάκις τὸ Γένος ἐκ τῆς ἐπιβουλῆς ὀρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν. Ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ ἔθνους ἐξεδηλώθη μὲ ποιητικούς ὕμνους,

δοξολογίας πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ κυρίως μὲ τὸν γνωστὸν Ἀκάθιστον Ὑμνον, ὅστις ψάλλεται πάντοτε μὲ ἀθρόαν συμμετοχὴν τῶν πιστῶν. Ἡ βασιλεύουσα πόλις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀφιερῶθη εἰς τὴν Θεοτόκον, ἥς ἡ σκέπη διεφύλαξε ταύτην καὶ τὸν λαόν Τῆς ἀπὸ ποικίλους κινδύνους, ἐν ὅσῳ οὗτος ἐφύλαττε τὰ προσταγμάτων τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπορεύετο σύμφωνα μὲ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.

Μακαριώτατε,

εἰς τὸ Γένος μας ἠδδόκησεν ἡ Θεία Πρόνοια τὰ ἐμπιστευθῆ ὅτι πολύτιμον ὁ Θεὸς ἐδώρησεν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀφ' οὗτου ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων, «τὴν δεισιδαιμονεστέραν πασῶν τῶν ἄλλων πόλεων τῆς οἰκουμένης», «τὴν κατείδωλον οὖσαν», εἰς τὰς ῥύμας καὶ τὰς ἀγορὰς τῆς ὁποίας ἐλαλεῖτο ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία, μὲ τὰς ἀναζητήσεις περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ σκοποῦ τῆς ὑπάρξεως τῶν ὄντων, συντελεσθῆ μέγα τι καὶ παγκοσμίον σημασίας γεγονός εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀκροπόλεως. Ἡ ἄκτιστος θεία Ἐνέργεια τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ Ἀναστάντος Κυρίου ἐπηξεν τὸ θυσιαστήριον τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηναίων εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν καρδίαν τῆς εἰδωλολατρείας καὶ πνευματικῆν πρωτεύουσαν τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ὁ Παρθενῶν μεταβάλλεται εἰς ναὸν τῆς Παναγίας καὶ ἡ πνευματικὴ ζωὴ τοῦ παρηκμασμένου Ἑλληνορωμαϊκοῦ κόσμου μεταμορφοῦται διὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Δι' αὐτῆς τῆς ἀλλαγῆς γίνεται ἡ μεγίστη καὶ μοναδικὴ ἱστορικὴ μεταμόρφωσις τῆς τότε γνωστῆς οἰκουμένης.

Ἐκτοτε οὐδεμία ἀπολύτως δύναμις διὰ μέσου τῶν αἰώνων, θεωρία, σύστημα, ἢ φιλοσοφία, ἠδυνήθη τὰ ἀνάγκη τὴν προσελθοῦσαν νέαν πραγματικότητα τῆς ἀλλαγῆς τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου εἰς χριστιανικόν. Αὕτη ἡ ἀλλαγή δὲν ἔχει τίποτε παρόμοιον εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν, διὸ καὶ ἡ ἱστορία χωρίζεται εἰς ἱστορίαν πρὸ Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστόν.

Οὐδεὶς διωγμὸς, ὅσον σκληρὸς καὶ ἂν ἦτο διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἠδυνήθη τὰ ἐξαφανίσῃ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ ἐξαλείψῃ τὴν Χριστιανικὴν πίστιν ἀπὸ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἐπίδρασίν Τῆς εἰς τὴν κοινωνίαν. Οἱ διωγμοὶ δημιουργοῦν μάρτυρες καὶ δημίους. Εἰς τὸ τέλος οἱ δῆμιοι ἀναγκάζονται τὰ ἀναγνωρίσουν τὰ σφάλματά των καὶ τὰ ὁμολογήσουν, διὸ ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι δυνατὸν τὰ σβῆσθ ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, διὸ καὶ ὑποχρεοῦνται τὰ συνπάροξον μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν πραγματικότητα. Λαμπρὸν παράδειγμα ἐπὶ τῶν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Σημαντικός σταθμός.

Ἐπισημασθέντες ὡς «ἱστορικής σημασίας» ἢ πρόσφατος ἐν Ἀμμάν συνάντησις καὶ συλλειτουργία τῶν Προκαθημένων τριῶν Ὁρθοδόξων Πρεσβυτέρων Πατριαρχείων, ἦτοι τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Παρθενίου, τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας κ. Ἰγνατίου καὶ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Διοδώρου.

Ἐν τῷ ὑπ' αὐτῶν ἐκδοθέντι κοινῷ ἀνακοινωθέντι, ὅπερ ἐπεσφράγισε τὰς συνομιλίας τῶν, τονίζεται, ὅτι «ἡ συνάντησις αὕτη ἀποτελεῖ σημαντικὸν σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀγιοτάτων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν καὶ πηγὴν χάριτος, εὐλογίας καὶ ἐνισχύσεως» διὰ τὰ πνευματικά τῶν τέκνα «τὰ ἐν τῇ Μέσῃ Ἀνατολῇ καὶ ἀλλαχῶ διαβιῶντι».

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους, οἱ τρεῖς Μακ. Προκαθημένοι διεκήρυσαν τὰ ἑξῆς: «Ἡσθάν-

θημεν τὴν θέρημν τῆς πίστεως τοῦ λαοῦ τῆς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, τὴν ἀφοσίωσιν αὐτοῦ τῇ Μητρὶ αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ καὶ διεπιστώσαμεν τὴν προθυμίαν αὐτοῦ συμπαρίστασθαι εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς... Πᾶν πρόβλημα ἀφορῶν ἀπὸ χριστιανικῆς ἐπόψεως τὴν περιοχὴν καὶ τοὺς πιστοὺς Χριστιανοὺς δεόν ἐπιλύεσθαι ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας τῇ συνεργασίᾳ τῶν ἐν τῇ περιοχῇ διαβιουσῶν Χριστιανικῶν Κοινοτήτων».

«Ἴνα πάντες ἐν ὧμεν».

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ ἐξαρθῇ ἡ διακήρυξις τῶν τριῶν Μακ. Πατριαρχῶν διὰ τὸ ζήτημα τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἥτις ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἀναφερθέντες εἰς τὰς σχέσεις τῶν διόρων ἡμῶν Ἀγιοτάτων Ἐκκλησιῶν διεδηλώσαμεν τὴν ἐμμονὴν ἡμῶν τῇ Ὁρθοδόξῳ ἡμῶν πίστει, τῇ Ἱερᾷ ἡμῶν Παραδόσει, τοιούτοις δόγμασι τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως καὶ τοῖς κανόσι καὶ ὅροις τῶν Το-

ἡμερῶν μας εἶναι ἢ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος μέλλουσα νὰ ἐορτασθῇ χιλιετηρὴς ἀπὸ τῆς μεταστροφῆς τῶν Ρώσων εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Τὸ ἐπισημῶς ἀθεϊστικὸν κράτος συνεργάζεται μὲ τὴν Ἐκκλησίαν διὰ νὰ ἐορτάσῃ τὸ μέγα γεγονός τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ.

Ἀπὸ τὰ βῆθη τῶν αἰῶνων ἀντηχεῖ ἡ προφητικὴ φωνὴ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου: «Οὐδὲν Ἐκκλησίας δυνατώτερον... Ἀνθρώπων ἐὰν πολεμῆς, ἢ ἐνίκησας ἢ ἐνικήθης. Ἐκκλησίαν δὲ ἐὰν πολεμῆς, νικῆσαι σε ἀμήχανον... Ἡ Ἐκκλησία οὐρανοῦ ἰσχυροτέρα». «Ὁ ἔχων ὄτια ἀκούειν, ἀκουέτω».

Μακαριώτατε,

Ἡ Ἱερὰ Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὁρους πιστεύει ἀκραδάντως εἰς τὴν ἀκαταμάχητον θεϊαν δύναμιν καὶ εἶναι αἰσιόδοξος, ὅτι αἱ νίκαι ἀνήκουν πάντοτε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰν Αὕτη ἀγωνίζεται διὰ τὴν αἰώνιον Ἀληθείαν Τῆς καὶ τὴν σωτηριώδη ἀποστολὴν τοῦ κηρύγματός Τῆς εἰς τὸν κόσμον.

Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος εἰς αὐτὸν τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐκκλησίας ἔσεται πάντοτε ὑπέρομαχος στρατηγὸς καὶ ἀμαχος σύμμαχος, διὸ καὶ ἡ ἔμπνευσις Σας νὰ διαμετακομισθῇ ἢ ἱστορικὴ καὶ θαυματουργὸς εἰκὼν Τῆς, διὰ νὰ ἀγιάσῃ τὸν λαὸν καὶ λαλήσῃ ἀγαθὰ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τοὺς ἄρχοντας, κατὰ τὴν λειτουργ-

γικὴν ἔκφρασιν τοῦ Μ. Βασιλείου, ἦτο ἀπὸ Θεοῦ.

Ἡ Ἱ. Κοινότης ἐκφράζει πρὸς Ὑμᾶς, Μακαριώτατε, τὰς θερμὰς εὐχαριστίας Τῆς διὰ τὴν τιμητικὴν πρόσκλησιν καὶ εὐχεται ταπεινῶς ἡ εὐλογία τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου νὰ σκορπισθῇ πλουσία εἰς Ὑμᾶς καὶ εἰς τὸν λαὸν κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνης Τῆς εἰς τὴν Πρωτεύουσαν».

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας καὶ τῶν ἄλλων ἐπισήμων, ἐψάλη Παράκλησις στὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο, στὴν ὁποία συμμετείχαν τὰ πλήθη τῶν προσκυνητῶν ποὺ ἄρχισαν πλέον νὰ εἰσέρχονται γιὰ νὰ ἀσπασθοῦν τὴν ἁγία Θεομητορικὴν Εἰκόνα.

Ἡ Ἱερὰ Κοινότης μὲ στρατιωτικὸ ἀντοκίνητο — ποὺ διατέθηκε γιὰ τὴν καθημερινὴ ἐξυπηρέτησή της — μετέβη στὴν Ἱερὰ Μονὴ Πεντέλης, ὅπου καὶ φιλοξενήθηκε ὅλο τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς της. Κατὰ κοινὴ ἔμολογία, τοὺς ἐπιφυλάχθηκε ἀδραμιαία φιλοξενία ἀπὸ μέρους τοῦ Ἡγουμένου, Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Δωδώνης κ. Χρυσοστόμου, τῶν Πατέρων τῆς Μονῆς καὶ τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΕΚΙΑΡΗΣ
Πρωτοσύγκελλος Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

πικῶν καὶ Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἐξεφράσαμεν τὴν πεποίθησιν ἡμῶν εἰς τὴν περαιτέρω κοινήν, ἐν πνεύματι ἀγάπης, ἀλληλοσεβασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως συνεργασίαν ἡμῶν καὶ τὴν ἐλπίδα, ὅπως ἔχωμεν συγχρᾶς ἐπαφὰς μεταξὺ ἡμῶν πρὸς ταχεῖαν ἐπίλυσιν τῶν ἀναφρομένων κατὰ καιροὺς προβλημάτων».

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν σχέσιν τῶν Τριῶν Πατριαρχείων πρὸς τὰς λοιπὰς Χριστιανικὰς κοινότητες, οἱ τρεῖς Ὁρθόδοξοι Πατριάρχαι ἐτόνισαν: «Ἐθεωρήσαμεν ἐπιβεβλημένην τὴν κοινήν ἡμῶν προσπάθειαν πρὸς τὴν εὐλογημένην ἔνωσιν, ἵνα, ἐκπληροῦντες τὸ κυριακὸν πρόσταγμα, πάντες ἐν ὧμεν. Κατεδικάσαμεν ὅμως ἐντόνως πᾶσαν ἐνέργειαν προσηλυτισμοῦ, ὀθενδήποτε προερχομένην, ὡς ἀποσκοποῦσαν εἰς τὴν διάσπασιν τῶν Χριστιανῶν τῆς περιοχῆς καὶ ὡς ξεροκίνητον, διαστρέφουσαν τὴν διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν τῆς Ἀνατολικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἐπιδιώκομεν τὴν μετὰ τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν τῶν Χριστιανικῶν αὐτῶν Κοινοτήτων συνεργασίαν ἡμῶν, ἵνα ὑπηρετήσωμεν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ συνδιακονήσωμεν ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ ἀγαθοῦ».

Ὁ ἱ. Φώτιος καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας.

Ἡ καθιερωμένη Συνδιάσκεψις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου, ὡς καὶ ἄλλων Σεβ. Ἀρχιερέων, μετὰ τοῦ διδασκτικοῦ προσωπικοῦ καὶ ἄλλων φορέων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἥτις Συνδιάσκεψις τελεῖται ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Πεντέλης ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ ἱεροῦ Φωτίου τοῦ Μεγάλου, περιεστράφη κατὰ τὸ τρέχον ἔτος περὶ τὴν ἐξέτασιν τῆς συμβολῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ τούτου Πατριάρχου εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας.

Ἡ ἐκλογή τοῦ θέματος ἐγένετο πρὸς ἐξαρσιν τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ ἀγιωτάτη Ἐκκλησία κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἐορτάζει κατὰ πανηγυρικὸν τρόπον τὴν συμπλήρωσιν χιλιετίας συνεχοῦς, ἀδιακόπου, μαρτυρικοῦ καὶ δημιουργικοῦ βίου. Ὡς ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ εἰσηγητοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Βλ. Φειδᾶ ἐν τῇ λίαν ἐμπεριστατωμένῃ ὁμιλίᾳ αὐτοῦ, ὁ ἱ. Φώτιος «ῥῆξεν ὁ ἔμπνευστὴς τῆς ὅλης ἱεραποστολικῆς δραστηριότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὸν κόσμον τῶν Σλάβων». Γενικῶς εἰς τὸν ἐορτασμὸν τῆς χιλιετηρίδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, ὡς εἰσαγωγικῶς ἐτόνισεν ὁ κ. Φειδᾶς, «προηγεῖται δικαίως ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον,

διότι δι' αὐτοῦ ἐγεννήθη ἐν Χριστῷ ἡ θυγάτηρ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, διὰ τῆς μητρικῆς στοργῆς αὐτοῦ ἐγαλουχήθη καὶ ἠνδρώθη εἰς τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν καὶ πίσιν καὶ διὰ τῆς ἀδιακόπου μερίμνης αὐτοῦ ἐχειραγωγήθη ἀπὸ τοὺς αἰῶνας εἰς τὴν αὐθεντικὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς αὐτῆς εἰς κροίσιμους καὶ χαλεποὺς καιροὺς».

Χαίρομεν, διότι αἱ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τρέχοντος ἔτους γενησόμεναι σχετικαὶ ἐορταστικαὶ ἐκδηλώσεις θὰ ἀποκαλύψουν πλείστας ἐπὶ μέρους πυχὰς τῆς εὐεργετικῆς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσίας καὶ διὰ τὸν καθ' ὅλον ῥωσικὸν πνευματικὸν βίον καὶ πολιτισμὸν ἱεραποστολικῆς καὶ πολιτιστικῆς δραστηριότητος καὶ ἀκτινοβολίας τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Στόχος εἶναι ἡ μετάδοσις τῆς σκυτάλης.

Τὸ Συνέδριον καὶ τὸ Συμπόσιον, ἅτινα ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ὀργανώθησαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας κ. Μεθοδίου, ἐστέρφησαν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας.

Ἐπιφρλασσοῦμενοι νὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος τῆς «Ἐκκλησίας» ἐκτενὲς Χρονικόν, περιοριζόμεθα ἐν τῷ παρόντι εἰς τὸ νὰ σημειώσωμεν ὅτι αἱ σιεφθεῖσαι ὑπὸ μεγάλης ἐπιτυχίας ἐκδηλώσεις αὐταὶ, τὰς ὁποίας ἐλάμπρυναν διὰ τῆς παρουσίας των, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς, Γέρον κ. Ἰάκωβος καὶ ἄλλαι διακεκριμέναι προσωπικότητες, εἶχον ὡς κύριον στόχον τὴν τὴν προβολὴν τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἀποδήμου Ἑλληνίδος.

Ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὸ Παγκόσμιον Συνέδριον τῶν Ἀποδήμων Ἑλληνίδων διεκλήρωσεν, ὅτι «θεωρεῖ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν ἀκρογωνιαίῳ λίθῳ διὰ τὴν ὑπόστασιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ κάμνει ἕκκληση εἰς Ἑλληνίδες νὰ μὴ παραμελοῦν τὴν ἑλληνορθόδοξον κατῆχησιν στὰ παιδιά τους καὶ στὰ ἐγγόνια τους».

Τὸ κείμενον τῶν ἀποφάσεων χαρακτηριστικῶς καταλήγει εἰς τὰ ἐξῆς: «Τὸ πρῶτον μῆνυμα τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἀποδήμων Ἑλληνίδων ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Πατρίδα, διὰ νὰ διαδηλώσει τὴν ἀφοσίωσιν τῶν Ἑλληνίδων τῆς διασπορᾶς στὴν πνευματικὴ καὶ ἐδαφικὴ ἀκεραιότητά της. Στόχος τῶν Ἀποδήμων Ἑλληνίδων εἶναι α) ἡ προβολὴ καὶ διάσωση τῆς ἑλληνικῆς κληρονομίας στὸν ἔξω τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου κόσμον καὶ ἡ σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν τῶν Ἀποδήμων καὶ β) ἡ μετάδοσις εἰς ἐπερχόμενες γενεὰς τῆς σκυ-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ό έορτασμός του Όιερού Φωτίου

Με θέμα «Ό Ιερός Φώτιος και ή Έκκλησία τής Ρωσίας», πού ανέπτυξε διεξοδικά ό Καθηγητής κ. Βλάσιος Φειδάς (δημοσιεύεται σέ προηγούμενες σελίδες του παρόντος τεύχους), πραγματοποιήθηκε τήν 2η Φεβρουαρίου ή καθιερωμένη συνδιάσκεψη τής Όιεράς Συνόδου και τών Καθηγητών και φοιτητών τής Θεολογικής Σχολής, στό Διορθόδοξο Κέντρο τής Έκκλησίας τής Ελλάδος (Ό. Μονή Πεντέλης).

Μετά τή θεία Λειτουργία, στην όποια προεξήρχε ό Σεβ. Τρίκκης και Σταγών κ. Όλέξιος, πού τελέσθηκε στό Καθολικό τής Ό. Μονής, και τήν προσφορά καφέ, εισηγήθηκε τό παραπάνω θέμα ό κ. Βλ. Φειδάς και άκολούθησε ένδιαφέρουσα συζήτηση πού διήρθε ό Μακ. Όρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεμ. Σ' αυτήν πήραν τό λόγο (κατά σειράν) οι: Όλιος Βουλγαράκης, Εύάγγελος Θεοδώρου, Όλιος Οικονόμου, Νικόλαος Μπρα-

τσιώτης, Σεβ. Κοζάνης Διονύσιος, Γεώργιος Όντουράκης, Θεοφ. Όνδρούσης Όναστάσιος, Γεώργιος Γαλίτης, Σεβ. Όλεξανδρουπόλεως Όνθιμος, Όριστείδης Πανώτης, Σεβ. Περιστερίου Χρυσόστομος, Θεοφ. Δωδώνης Χρυσόστομος, Παναγιώτης Χριστινάκης.

Στήν κοινή τράπεζα, πού άκολούθησε, έκανε πρόποση ό Μακαριώτατος και άπάντησε έκ μέρους τής Θεολογικής Σχολής ό Καθηγητής κ. Όιάννης Κορνάρης.

Όιερά Όρχιεπισκοπή Όθηνών

Ό Μακ. Όρχιεπίσκοπος Όθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Σεραφείμ, κατά τή διάρκεια του Όανουαρίου:

— Χοροστάτησε στή Δοξολογία πού τελέσθηκε στό Μητροπολιτικό Όιερό Ναό για τό νέο έτος, παρουσία του Προέδρου τής Δημοκρατίας και τών Πολιτικών και Στρατιωτικών Όρχών, και, στή συνέχεια, δέχθηκε τίς εύχές Συνοδικών Όρχιερέων, κληρι-

ιάλης του ένθικου και θρησκευτικού θησαυρου των Όέλλήνων».

Ρεαλιστικά έπισημάνσεις.

Ό σταθερώς αγωνιζόμενος υπέρ των δικαιών των Κυπρίων Όέλλήνων Μακ. Όρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος, έν προσφάτω συνεντεύξει αυτού, ή όποία έδόθη εις συνεργάτην τής «Έκκλησιαστικής Όληθείας», τονίζει ότι «σπήν Ελλάδα ό Τύπος δέν προβάλλει ως πρώτο θέμα τό πρόβλημα τής Κύπρου, ένός κομματιού του Όθνους. Βέβαια έχουμε γεμίσει από ήθικες συμπεριστάσεις, άλλα πρακτικά τί κάνουμε; Πρόπει να καταλάβετε ότι τό θέμα μας δέν είναι κομματικό. Είναι πάνω από τό κόμμα. Είναι θέμα Όθνικό».

Έν συνεχεία ό Μακαριώτατος Προκαθήμενος τής Έκκλησίας τής Κύπρου έπισημαίνει ρεαλιστικώς τά έξής: «Όήμερα ό Όλληνισμός τής Κύπρου δοκιμάζεται. Όντιμετωπίζει ίσως τον μεγαλύτερο κίνδυνο τής ιστορικής του πορείας. Ό Τούρκος εισβολέας ξεριζώνει τον λαό από τά σπίτια του. Στα μέρη, πού κατέλαβε, δέν υπάρχουν Όέλληνες. Έκδιώχθηκαν. Μεταφέροντας έποίκους, από τήν Τουρκία, λεηλατώντας και καταστρέφοντας τήν πολιτιστική κληρονομιά τής πατρίδος μας, τίς εκκλησίες, τά αρχαία μνημεία, όλα όσα μαρτυρούν τον Όλληνισμό. Γι' αυτό τονίζω ότι είναι ό μεγαλύτερος κίνδυνος, πού αντιμετωπίζει ό Κυπριακός Όλληνισμός σήμερα».

Είναι ίσως έν γλωττοι αί έπισημάνσεις αυτές, ώστε είναι περιττόν να τονισθί, ότι δέν πρόπει να

λησμονώνται κατά τάς άρξαμένες προσπάθειας προς προσέγγισιν Ελλάδος και Τουρκίας.

Θρησκευτική αναγέννησις έν Γιουγκοσλαβία.

Έν άρθρον, δημοσιευθέν προσφάτως εις τό έν Νουι Σαδ τής Γιουγκοσλαβίας εκδιδόμενον νεανικόν περιοδικόν Σταυ, θεβαιώνει τήν σπουδαιότητα τής θρησκευτικής αναγέννησεως, ήτις παρατηρείται έν Σερβία υπό τήν πεφωτισμένην καθοδήγησιν τής σοφρόνως δρώσης Έκκλησίας τής Σερβίας. Κατά τό άρθρον, οι Σέρβοι, «συμπεριλαμβανομένων και των νέων, παρουσιάζονται όλονέν και περισσότερον θρησκευτικοί. Όπάρχουν σημεΐα μίας αναγέννησεως τής πίστεως». Η έξέλιξις αυτή είναι περισσότερον εκδηλος έν Βελιγραδία, ένθα κατά τήν μαρτυρίαν του λίαν γνωστου έν Ελλάδαδι διακεκριμένου Κοσμήτορος τής Θεολογικής Σχολής πανοσ. άρχιμ. πατρός Είσηναίου Μπούλοβιτς, «τό έν εις τά δύο βάπτισμα άφορᾷ εις πρόσωπα ήλικίας άνω των 20 ετών». Συμφώνως προς μελέτην γενομένην τό 1985 και άφορῶσαν εις τό σύνολον του ενεργου Γιουγκοσλαβικου πληθυσμου, διεπιστώθη ότι «έν τῷ μέσω τών πιστων οι ένήλικες νέοι είναι κατά 22ο)ο περισσότεροι των πλέον προκεχωρημένων τήν ήλικίαν».

Τά γεγονότα ταύτα άποδεικνύουν, ότι πᾶσα άθεϊστική προσπάθεια είναι καταδικασμένη εις άποτυχίαν, διότι αί βαθύτεραι ύπαρξιακαι άνάγκαι είναι δυνατόν να ικανοποιηθουν μόνον υπό τής Θρησκείας και ουχι υπό τής φιλοσοφίας ή τής επιστημονικής γνώσεως ή τής ιδεολογίας.

κῶν καὶ λαϊκῶν στὸ Μέγαρο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐνῶ τὸ μεσημέρι τῆς ἴδιας ἡμέρας ἐπισκέφθηκε μαζί με Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ εὐχήθηκαν (1/1). Χοροστάτησε, ἐπίσης, κατὰ τὴ θ. Λειτουργία τῆς Κυριακῆς (3/1) στὸ Μητροπολιτικὸ Ναό.

— Τέλεισε τὴ θεία Λειτουργία καί, ἀκολουθῶς, τὴν Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ, κατὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Θεοφανείων, στὸ Μητροπολιτικὸ Ἱερό Ναὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου.

— Προήδρευσε στὶς Συνεδριάσεις τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου ἀπὸ 12 ἕως 14/1, καὶ τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἀχιλλοπουλείου Κληροδοτήματος (19/1).

— Δέχθηκε σὲ ἐπίσκεψη ἐθιμοτυπικὴ ἢ συνεργασίας διάφορες Ἐπιτροπές (7/1), τὸν νέο Ἐφημέριο τῆς ἀγγλικανικῆς ἐνορίας, ὁ ὁποῖός καὶ τοῦ μετέφερε προσωπικὸ μήνυμα τοῦ Ἀγγλικανοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντερβούργιας (19/1), τοὺς Σεβ. Μητροπολίτες Ζιχνῶν κ. Σπυρίδωνα καὶ Φωκίδος κ. Ἀθηνάγορα, καθὼς καὶ διάφορες Ἐπιτροπές (21/1), τὸν Γενικὸ Γραμματέα Ὀρθοσκευμάτων κ. Χαρ. Παπαστάθη (27/1), τὸν Πρεσβυτὴ τοῦ Λιβάνου καὶ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης (29/1).

— Πᾶρθε ἐθελῆκε στὴ συνεδρίαση τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς (28/1).

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Τὸ ἐνημερωτικὸ φυλλάδιο γιὰ τὸ AIDS ποὺ ἐτύπω-σε καὶ ἐκυκλοφόρησε ἡ Ἱ. Μητρόπολις μας ἔφθασε σὲ πολλὰ χέρια. Βασικὰ διενεμήθη κατὰ τὴν θ. Λειτουργία τῶν Χριστουγέννων στοὺς ναοὺς τῶν πόλεων μας πρὸς τοὺς νεωτέρους τῶν πιστῶν, σὲ μιὰ προσπάθεια νὰ φθάσει στὰ κατάλληλα χέρια. Παράλληλα συνεργεία μας διένειμαν καὶ σὲ ἄλλους εἰδικούς χώρους τὸ ἐντυπο. Χαρακτηριστικὴ ὑπῆρξεν ἡ περίπτωση τοῦ π. Ἀπ. Θάνου, ἐφημερίου τοῦ ἁγ. Κωνσταντίνου Βόλου, ποὺ ἐπεσκέφθη τὶς ντισκοτέκς τῆς ἐνορίας του, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα κέντρα ψυχαγωγίας μέσα στὰ ὁποῖα συχναζοῦν νέοι, καὶ διένειμε τὸ φυλλάδιο, ἀνοίγοντας συζήτηση μετὰ τὰ παιδιά, ποὺ ἐδείξαν μεγάλο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ θέμα. Φυλλάδια ἐδόθησαν καὶ σὲ δημόσιους χώρους, ὥστε νὰ τὰ προμηθεύεται κάθε ἐνδιαφερόμενος, οἱ πληροφορίες δὲ εἶναι ὅτι μετὰ τὸν ἐνδιαφέρον τὸ παίρνουν στὰ χέρια τους οἱ νέοι καὶ τὸ διαβάζουν ἀπλῆτως. Παράλληλα ἄρχισε καὶ ἡ λειτουργία τῆς ταχύρρυθμης Σχολῆς γιὰ ἐνημέρωση στὸν τομέα τοῦ AIDS. Τὴν διευθύνει ὁ νευρολόγος - ψυχίατρος κ. Δ. Κανδύλης, πλαισιούμενος ἀπὸ ἐπιτελεῖο ἰατρῶν καὶ νομικῶν. Ὁ κύκλος σπουδῶν διαρκεῖ 1 μῆνα. Τὰ μαθήματα γίνονται κάθε Σάββατο 5 - 6 στὸ Πνευματικὸ μας Κέντρο.

ΚΟΙΝΟΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

ΤΩΝ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ, ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ(*)

«Ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἀνυμνήσατε λαοί...».

«Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα,

1. Δοξολογίαν καὶ αἶνον ἀναπέμπομεν τῷ ἐν Τριάδι προσκυνουμένῳ Θεῷ, Ὅστις κατηξίωσεν ἡμᾶς τοὺς Προκαθημένους τῶν Παλαιφάτων Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας ἵνα, ἀνταποκριθέντες εἰς τὴν φιλάδελφον πρόσκλησιν τοῦ φιλοξενούντος ἡμᾶς Πατριάρχου κ.κ. Διοδώρου τοῦ Α', συναντηθῶμεν ἐν τῷ κλίματι τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν Ἀμμάν, κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, καθ' ἃς ἡ Ἁγία ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία προβάλλει καὶ πανηγυρίζει τὸ κοσμοσωτηριῶδες γεγονός τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου.

2. Ἡ συάντησις ἡμῶν αὕτη ἀποτελεῖ σημαντικὸν σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀγιωτάτων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν καὶ πηγὴν χάριτος, εὐλογίας καὶ ἐνισχύσεως δι' ἡμᾶς τὰ πνευματικὰ ἡμῶν τέκνα τὰ ἐν τῇ Μέσῃ Ἀνατολῇ καὶ ἀλλαχοῦ διαδιούντα.

3. Ἡσθάνθημεν τὴν θέρμην τῆς πίστεως τοῦ λαοῦ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, τὴν ἀφοσίωσιν αὐτοῦ τῇ Μητρὶ αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ καὶ διεπιστάσαμεν τὴν προθυμίαν αὐτοῦ συμπαρίστασθαι εἰς τὸ ἔργον αὐτῆς.

(*) Ἐξεδόθη μετὰ τὴν ἱστορικὴν συνάντησιν τῶν τριῶν Πατριαρχῶν εἰς τὸ Ἀμμάν, πρωτεύουσαν τῆς Ἰορδανίας, ἡ ὁποία ἔλαβε χώραν μετὰ τὰ Χριστούγεννα (κατὰ τὸ παλαιὸν ἑορτολόγιον).

4. Ἐπεσημάνθη ὑφ' ἡμῶν ἡ σπουδαιότης καὶ ἡ κεντρικὴ θέσις τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ τῶν λοιπῶν Ἁγίων Τόπων διὰ τὴν πνευματικὴν ζωὴν πάντων τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐτονίσθη ὅτι ἡ Ἁγία Γῆ τυγχάνει ἡ κοιτίς τοῦ Χριστιανισμοῦ, διότι ἐν Βηθλεέμ ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ, ἐν Ναζαρέτ ἔζησεν καὶ ἐν Ἱεροσολύμοις ὠλοκλήρωσεν τὸ ἀπολυτρωτικὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον ἔργον Αὐτοῦ, διὰ τῆς Σταυρώσεως καὶ ἐνδόξου Αὐτοῦ Ἀναστάσεως.

5. Ἰδιαιτέρως ὑπεγραμμίσθη ὅτι ἐκ τῆς Ἁγίας Γῆς ἐξεπήγασεν τὸ κήρυγμα τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ ὅτι ἡ Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία ἐγεννήθη ἐνταῦθα καὶ οὐχὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Οὕτως ἔπεται ὅτι πᾶν πρόβλημα ἀφορῶν ἀπὸ Χριστιανικῆς ἐπόψεως τὴν περιοχὴν καὶ τοὺς πιστοὺς χριστιανοὺς δεόν ἐπιλύεσθαι ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας τῇ συνεργασίᾳ τῶν ἐν τῇ περιοχῇ διαβιουσῶν χριστιανικῶν Κοινοτήτων.

6. Συνεζητήσαμεν θέματα διορθοδόξου, διαχριστιανικοῦ καὶ διαθρησκευτικοῦ ἐνδιαφέροντος:

α) Ἀναφερθέντες εἰς τὰς σχέσεις τῶν ὁμόρων ἡμῶν Ἀγιωτάτων Ἐκκλησιῶν διεδηλώσαμεν τὴν ἐμμο-νὴν ἡμῶν τῇ Ὁρθοδόξῳ ἡμῶν πίστει, τῇ Ἱεραῇ ἡμῶν Παραδόσει, τουτέστιν τοῖς δόγμασιν τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως καὶ τοῖς κανόσι καὶ ὅροις τῶν τοπικῶν καὶ Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἐξεφράσαμεν τὴν πεποίθησιν ἡμῶν εἰς τὴν περαιτέρω κοινήν, ἐν πνεύματι ἀ-

γάπης, ἀλληλοσεβασμοῦ καὶ ἐκτιμῆσεως συνεργασίαν ἡμῶν καὶ τὴν ἐλπίδα, ὅπως ἔχουμεν συχνὰς ἐπαφὰς μεταξὺ ἡμῶν πρὸς ταχεῖαν καὶ ἐπωφελῆ διὰ τὰς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς πιστοὺς ἡμῶν ἐπίλυσιν τῶν ἀναφουσιμένων κατὰ καιροὺς προβλημάτων.

β) Ἐκτιμῆσαντες τὰς σχέσεις ἡμῶν πρὸς τὰς λοιπὰς χριστιανικὰς κοινότητες, ἐθεωρήσαμεν ἐπιβεβλημένην τὴν κοινὴν ἡμῶν προσπάθειαν πρὸς τὴν εὐλογημένην ἔνωσιν, ἵνα ἐκπληροῦντες τὸ κυριακὸν πρόσταγμα, πάντες ἐν ὧμεν. Κατεδικάσαμεν ὅμως ἐντόνως πᾶσαν ἐνέργειαν προσηλυτισμοῦ, ὁθενδήποτε προερχομένην, ὡς ἀποσκοποῦσαν εἰς τὴν διάσπασιν τῆς ἐνότητος τῶν χριστιανῶν τῆς περιοχῆς, καὶ ὡς ξενοκίνητον διαστρέφουσαν τὴν διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν τῆς Ἀνατολικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἐπιδιώκομεν τὴν μετὰ τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν τῶν χριστιανικῶν αὐτῶν κοινοτήτων συνεργασίαν ἡμῶν ἵνα ὑπηρετήσωμεν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ συνδιακονήσωμεν ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ ἀγαθοῦ.

γ) Ἀναφερθέντες εἰς τὰς σχέσεις ἡμῶν μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Μουσουλμάνων, ὁμολογοῦμεν τὴν ἱστορικὴν πραγματικότητα τῆς εἰρηνικῆς ἡμῶν συμδιώσεως κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας καὶ τὴν ἐπ' ἐσχάτων ἀναζωπυρηθεῖσαν καρποφόρον μετ' αὐτῶν συνεργασίαν. Τὰς σχέσεις ἡμῶν διέπει ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμὸς εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἡμῶν ἀντιλήψεις, τὸ βαθύ αἰσθημα τῆς ἀδελφωσύνης, οἱ κοινοὶ ἡμῶν ἀγῶνες ἐν καιρῷ πολέμου καὶ αἱ ἀπὸ κοινοῦ ἀπολαβαὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης. Ἀπεφασίσθη, ὅπως συνεχισθῇ ὁ διάλογος ἀγάπης πρὸς ἐπίτευξιν βαθυτέρας ἀλληλοκατονοήσεως, περαιτέρω εὐλικρινοῦς συνεργασίας καὶ ἀρμονικῆς συνυπάρξεως ἡμῶν ἐν τῷ μέλλοντι.

7. Ἐπροβλημάτισεν ἡμᾶς ἡ συνεχιζομένη ἔκρυθμος κατάστασις ἐν τῇ περιοχῇ ἡμῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ οὐ μόνον τὰ τέκνα ἡμῶν ἀλλὰ καὶ ἐν γένει οἱ κάτοικοι αὐτῆς διέρχονται κρισίμους στιγμὰς. Ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία, κηρύσσουσα τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εἰρήνην μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ δι' ἔργων αὐτὰς ἐπιδιώκουσα, καταδικάζει τὰς ἐμπολέμους συρράξεις, τὴν ἀδικίαν, τὴν βίαν, τὴν ἀναρχίαν, ὁθενδήποτε προερχομένας, ἐπιζητεῖ εἰρήνην καὶ δικαιοσύνην καὶ ἐνσπείρει ἀγάπην μεταξὺ τῶν λαῶν ἀνεξαρτήτως ἐθνικῆς ταυτότητος, θρησκευτικῆς ἢ κοινωνικῆς τοποθετήσεως, ἐργάζεται διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τῆς κοινωνίας, καὶ διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν χριστιανικῶν ἰδεωδῶν, τῆς ἐλευθερίας, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης. Ἡμεῖς ὡς Πνευματικοὶ Ἀρχηγοὶ ἀναλογιζόμεθα τὰς εὐθύναις ἡμῶν «προνοούμενοι καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον Κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπων» (Β' Κορ. Η' 21)», καὶ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐνομοδικὴ Ἐπιτροπὴ Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ

Ἡ Ὑποεπιτροπὴ Ὑποτροφίῶν, εἰς ἐφαρμογὴν τοῦ άρθρου 5 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13) 1981 Κανονισμοῦ τῆς ΔΙΣ, προκηρύσσει διὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1988 - 1989 τὰς κάτωθι ὑποτροφίας:

Α'. Πέντε (5) ὑποτροφίας εἰς Ἑλλάδας κατὰ προ-

συμπαριστάμεθα εἰς τὰ πιστὰ ἡμῶν τέκνα «πίστει καὶ λόγῳ καὶ γνώσει ἐν πάσῃ σπουδῇ καὶ ἀγάπῃ» (Β' Κορ. Η' 7).

8. Ὡς ἐκ τούτου, ἐκτιμῶντες τὴν παγκόσμιον ἐπικαιρότητα μετ' ἐπαίγων ἀναφερόμεθα εἰς τὴν εἰρηνικὴν προσέγγισιν τῶν Ἀρχηγῶν τῶν Ὑπερδυνάμιων Ἀμερικῆς καὶ Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, καὶ ἐπικροτοῦμεν τὴν ὑπογραφείσαν μεταξὺ αὐτῶν συμφωνίαν περὶ μειώσεως τῶν πυραύλων μεσαίου καὶ μικροῦ βεληγεκοῦς καὶ εὐχόμεθα διὰ τὸν περαιτέρω παντελεῖ ἀφοπλισμὸν, ἵνα οὕτω ἐξασφαλισθῇ τὸ μέλλον τῶν ἐπερχομένων γενεῶν.

9. Ἀποκορύφωμα τῆς ἱστορικῆς ἡμῶν συγαντήσεως καὶ τῆς πνευματικῆς ἡμῶν ἀναστροφῆς, ὑπῆρξεν ἡ Συλλειτουργία ἡμῶν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, καθ' ἣν Σύντριες διεδηλώσαμεν τὸν ἐνυπάρχοντα ἐν ἡμῖν ἀδιάσπαστον σύνδεσμον τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, ὅστις συνδέει ἡμᾶς καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἀνὰ τὸν κόσμον ἀδελφῶν ἡμῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς κοινῆς ἡμῶν πεποιθήσεως, ὅτι τὴν θλιψίν τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ Πάθους θὰ ἀντικαταστήσῃ ἡ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Λυτρώσεως. Κατ' αὐτὴν ἐξηγησάμεθα διαπύρως παρὰ τοῦ Νηπιᾶσαντος ἐν τῷ Θεοδέγματι Σπηλαίῳ τῆς Ἁγίας Βηθλεὲμ Θεοῦ Λόγου, ἵνα στερρεῖ πάντας ἡμᾶς ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ πίστει, ἐπιπέμπῃ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγάπην Αὐτοῦ ἐφ' ἅπαντα τὸν κόσμον καὶ ἰδιαιτέρως τὴν περιοχὴν ἡμῶν, χάριση δὲ εἰς τοὺς πολυπαθεῖς κατοίκους αὐτῆς γαλήνην καὶ εὐημερίαν.

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἐφ' ὑμᾶς ἅπαντας ἐπιδαφιλούμεν τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς Πατριαρχικὰς ἡμῶν εὐχὰς καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ἵνα ἐνθέρμως ἀπὸ κοινοῦ προσευχηθῶμεν ὑπὲρ ἐπικρατήσεως τοῦ Ἀγγελοφθέγγτου μηνύματος:

«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία» (Λουκ. Β' 14)».

† Ὁ Ἀλεξανδρείας ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ

† Ὁ Ἀντιοχείας ΠΝΑΤΙΟΣ

† Ὁ Ἱεροσολύμων ΔΙΟΔΩΡΟΣ Α'

τίμησιν κληρικούς ή υποψηφίους κληρικούς, πτυχιούχους 'Ελληνικών Θεολογικών Σχολών δια μεταπτυχιακά σπουδάς εις τὸ ἐξωτερικόν.

Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις (ἄρθρον 6) διὰ τὴν χορήγησιν ὑποτροφίας διὰ σπουδάς εις τὸ ἐξωτερικόν εἶναι:

α) Ἡ ἰδιότης τοῦ κληρικοῦ ἢ υποψηφίου κληρικοῦ, ἐγκύρως θεβαιουμένη.

β) Συστατικὸν γράμμα τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως.

γ) Ἀντίγραφον πτυχίου.

δ) Βεβαίωσις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν ὁ υποψήφιος ὑπότροφος, εις τὴν ὁποίαν νὰ ἐμφαίνεται ἡ ἀναλυτικὴ κατ' ἔτος ἐπίδοσις καὶ βαθμολογία αὐτοῦ.

ε) Ἡλικία οὐχὶ ἀνωτέρα τῶν 40 ἐτῶν. Εἰς ἐκτάκτους περιπτώσεις, ἡ ΔΙΣ δύναται νὰ μεταθέτῃ καὶ πέραν τῶν 40 ἐτῶν τὸ ὄριον ἡλικίας τοῦ υποψηφίου.

στ) Ἐγγράφος δήλωσις, ὅτι μετὰ τὸ πέραν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ὁ υποψήφιος θὰ τεθῆ εις τὴν διάθεσιν τῆς Ἱεράς Συνόδου, ἵνα ὑπηρετήσῃ ὡς αὕτη ἤθελεν ὀρίσει.

ζ) Ὑποβολὴ πιστοποιητικῶν γεννήσεως, σπουδῶν, ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καὶ βιογραφικοῦ σημειώματος.

η) Βεβαίωσις τῆς οἰκείας Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, εις τὸ ὁποῖον ὁ υποψήφιος προτίθεται νὰ σπουδάσῃ, ὅτι γίνεται ὑπ' αὐτοῦ δεκτός, ὑποβαλλομένη εις τὴν ἀρμοδίαν Ὑποεπιτροπὴν Ὑποτροφῶν μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου, ἥτοι ἐν ἐξάμηνον μετὰ τὴν χορήγησιν τῆς ὑποτροφίας.

Β'. Δύο (2) ὑποτροφίας εις ἄλλοδαπούς κληρικούς ἢ θεολόγους, κυρίως Ὀρθοδόξους, διὰ θεολογικὰς σπουδάς εις τὴν Ἑλλάδα, πανεπιστημιακάς ἢ μεταπτυχιακάς.

Αἱ ὑποτροφίαι αὐταὶ χορηγοῦνται τῇ προτάσει τῶν Προκαθημένων τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν υποψηφίων διὰ σχετικῶν συστατικῶν γράμματος.

Γ'. Χρόνος ὑποβολῆς δικαιολογητικῶν, τὸ ἀργότερον ἕως τέλος Ἀπριλίου 1988.

Πληροφορία εις τὸ τηλέφωνον 72.18.381.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22α Ἰανουαρίου 1988

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ὑποεπιτροπῆς

Πρωτοπρ. Στέφανος Ἀθραμίδης

ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Τὸ Δευτεροβάθμιον Συνοδικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον, συνελθὼν εἰς Συνεδρίαν τῇ 4ῃ Φεβρουαρίου 1988, ἵνα κρίνῃ καὶ δικάσῃ· α) Τὴν ἔφεσιν τοῦ Πρεσβυτέρου **Εὐαγγέλου Μισαροπούλου** τοῦ Ἀντωνίου, κληρικοῦ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Πειραιῶς, κατὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 18)1987 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, δι' ἧς ἐπεβλήθη αὐτῷ, ἐπὶ ἀντικανονικῶν παραπτώματι ἢ ποινῇ τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὕψηλου τῆς ἱερωσύνης ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν, καὶ β) τὴν ἔφεσιν τοῦ Ἱερομονάχου **Γερασίμου Μαυρομάτη** κατὰ κόσμον **Εὐαγγέλου** τοῦ Ἰωάννου, Κληρικοῦ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, κατὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 19)1987 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, δι' ἧς ἐπεβλήθη αὐτῷ ἐπὶ ἀντικανονικοῦ παραπτώματι, ἢ ποινῇ τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὕψηλου τῆς ἱερωσύνης ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν, ἀπέρριψεν ταῦτα ὡς νόμῳ καὶ οὐσίᾳ ἀβασίμους καὶ ἐπεκύρωσεν τοὺς ἔφεσεῖς, τὰς ὑπὸ τῶν ἐκκληθῆσιων ἀποφάσεων

ἐπιβληθείσας αὐτοῖς ποινάς. Αἱ ἀνωτέρω ἀποφάσεις, συνωδὰ τῷ ἰσχύοντι Ν. 5383)1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας» εἰσὶν τελεσίδικοι, ὀριστικοὶ καὶ ἀμετάκλητοι.

Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ ΤΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΥ ΣΥΝΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον, συνελθὼν εἰς συνεδρίαν τῇ 3ῃ Φεβρουαρίου 1988, ἵνα κρίνῃ καὶ δικάσῃ· α) Τὸν Πρεσβύτερον **Βασίλειον Παυλίδην**, κληρικὸν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου καὶ β) τὴν Μοναχὴν **Κασσιανὴν Τόσσιου**, ἀδελφὴν τῆς Ἱεράς Μονῆς Ἀγ. Κυριακῆς Ἀλιστράτης, τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου, κατηγορουμένης ἐπὶ ἀντικανονικοῦ παραπτώματι, ἐπέβαλεν αὐτοῖς, τῷ μὲν πρώτῳ τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὕψηλου τῆς ἱερωσύνης ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν, τῇ δὲ δευτέρᾳ τὴν ποινὴν τῆς ἀποβολῆς ἐκ τῆς Ἱεράς Μονῆς Ἀγίας Κυριακῆς Ἀλιστράτης τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου μετ' ἀφαίρεσεως τοῦ Μοναχικοῦ Σχηματος, διαγραφῆς ἐκ τοῦ Μοναχολογίου τῆς ὡς εἴρηται Ἱεράς Μονῆς καὶ ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΥ ΣΥΝΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

Ἱερά Μητρόπολις Κίτρους καὶ Κατερίνης

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρὰ γρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν· α) Ἀγίου Παντελεήμονος Ἀλωνίων Πιερίας καὶ β) Ἀγίας Θεοδώρας Κολινδρῶν Πιερίας, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Κατερίνη, 29 Ἰανουαρίου 1988

† Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρὰ γρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Τριῶν Ἱεραρχῶν, τῆς Ἐνορίας Χάρακος, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημο-

σιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 1ῃ Φεβρουαρίου 1988

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἄρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 2^ο παρὰ γρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἡφμερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Παλαιχωρακίου - Δημαρίου, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ἄρτῃ τῇ 5ῃ Φεβρουαρίου 1988

Ὁ Μητροπολίτης
ἀ.α.

Ὁ Γεν. Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος
Ἀρχιμ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΦΑΚΙΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καστορίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρὰ γρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἡφμεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγίου Γεωργίου Κρυσταλλοπηγῆς καὶ 2) Κοιμησεως τῆς Θεοτόκου Κάτω Νεστορίου, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Καστορίᾳ τῇ 6ῃ Φεβρουαρίου 1988

† Ὁ Καστορίας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κυθωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 5/1988 Πράξεώς μας ἡ ὁποία ἐγένετο συμφώνως πρὸς τὴν κειμένην Ἐκκλησ. Νομοθεσίαν, προκηρύσσομεν τὴν διακονικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγίου Νικολάου» Βάμου Ἀποκορώνου καὶ προσκαλοῦμε τοὺς θουλομένους νὰ καταλάβωσιν αὐτὴν καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα ὅπως ἐνεργῆσιν κατὰ Νόμον διὰ τὰ περαιτέρω.

Χανιά, 8 Φεβρουαρίου 1988

† Ὁ Κυθωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀξώμης

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Κενωθείσης τῆς ἡφμεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Φρουμεντίου, τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἄντις - Ἀμπέμπα, καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ὑπηρετήσωσιν εἰς αὐτήν, νὰ ὑποβάλλωσιν αἰτήσεις μετὰ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν. Πληροφοροῦμεν δὲ ὅτι δυνάμεθα νὰ προσλάβωμεν κληρικὸν ἢ καὶ νὰ χειροτονήσωμεν λαϊκόν, ἐφ' ὅσον οὗτος κέκτηται τὰ νόμιμα. Ἐπίσης ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης τῆς Ἄντις - Ἀμπέμπα, διαθέτει κατοικίαν καλὴν καὶ ἱκανοποιητικὸν μισθόν.

Ἐν Ἄντις - Ἀμπέμπα τῇ 17ῃ Ἰανουαρίου 1988,

† Ὁ Ἀξώμης ΠΕΤΡΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἑτησίως.

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐπαγγέλου Θεοδώρου, Ἐπέρχοντα μηνύματα τῆς Ζ' Οἰκουμ. Συνόδου (Ε').

Πίναξ ὑποψηφίων πρὸς ἐγγραφήν εἰς τὸν κατάλογον τῶν πρὸς ἀρχιερατείαν ἐκλογίμων.

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου πρὸς τὰς Ἐκκλησίας Σερβίας καὶ Ρουμανίας.

Μητροπ. Τριφυλίας Σεφάνου, Ὁ ἐπίσκοπος ὡς διαχειριστὴς τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἡ Ἱ. Μοῆ τοῦ Ὁσίου Νικάνορος καὶ τὸ κειμηλιοφυλάκειον αὐτῆς.

Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, Ἀνθρώπος καὶ φυσικὸ περιβάλλον.

Βλασίου Φειδᾶ, Ὁ ἱερός Φώτιος καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας.

Ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη, Ἡ ἡγουμένη τοῦ Ἀθῶνα, Κυρὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος».

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασίου 1 — Τηλ. 721.073

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179, 112 51 Ἀθῆναι.